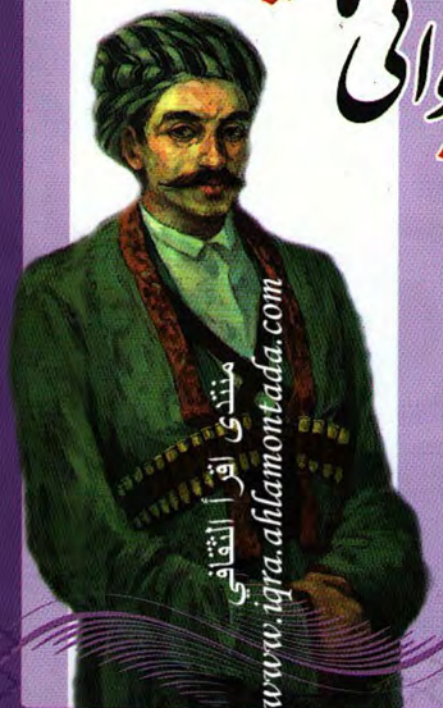

هه‌سێر دیوانی

شاعیری دل تەر و شیرین زمان
کۆ کەردنەوه و ساغ کەردنەوه و نامادە کەردنی :
هه‌سه‌ن گۆران

دیوانی

تاهیر به گی جاف

شاعیری دلتهر و شیرین زمان

کو کردنه وه و ساغ کردنه وه و ناماده کردنی

حه سه ن گوران

جاف، طاهریگ، ۱۸۷۸ - ۱۹۱۸م.
دیوانی تاهیر به گی جاف / کو کردنه وه و ساغ کردنه وه
و ناماده کردنی حه سن گوران - «ویرایش» - سندج
حسن گوران، ۱۳۸۱ - ۱۳۸۵ص
فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا. ISBN 964-06-1118-2
۱ - شعر کردی -- عراق -- قرن ۱۹م ۲ - شعر فارسی
-- قرن ۱۳ق، ۳ - جاف طاهریگ، ۱۸۷۸ - ۱۹۱۸م.
نقد و تفسیر: الف، حسن گوران. ۱۳۳۹ گردآورنده.
ب. عنوان. ج ۲ / ۲۴۳ / ۳۲۵۶ PIR ۹/۲۱ فا ۸
کتابخانه ملی ایران: ۱۲۴۲ - ۸۱م

له چاپکراوه کانی:

ده زگای روشنبیری گوران

ناسنامه ی کتیب

- ناوی کتیب: دیوانی تاهیر به گی جاف
- کو کردنه وه و ناماده کردنی: حه سن گوران
- ناشر: ده زگای روشنبیری گوران
- وینه کیش: هونه رهنه هادی زیادینی
- کو مپو نه ر: کاک ناسیح ره حمانی
- نه وه تی چاپی به که م: ۲۷۰۲ ی کوردی
- نه وه تی چاپی دو وه م: ۲۷۱۱ ی کوردی
- هه ژماری چاپی به که م: ۳۰۰۰ بهرگ
- هه ژماری چاپی دو وه م: ۳۰۰۰ بهرگ
- شابک: ۲ - ۱۱۱۸ - ۰۶ - ۹۶۴ / ISBN 964-06-1118-2

مه نعی مه که تاهیر، که ئه گهر مات و خه مۆشه
دیوانه یی رووی توّیه، نه مهستی مه ی و به نکه

روز روشن به غریبان چون شب تار بود
خوشتن از سترل به جوان، نشتر خار وطن است

فهله ک زانی که ده شکّی ره ونه قی بازاری مانگ و خوّر
شکاندی په نجه که م تا من نه نووسم وه سفی رو خساری

ئەم بەرھەمە:

پیشکەش بەو کەسانە ی والە ریگای خزمەت بە
ئەدەب و ھونەر و کەلەپووری گەلە کە یاندا
بی و چان لە ھەول و تیکوشاندا بوون

بەتایبەت

پیرەمێردی نەمر، شاعیر و فەیلەسووفی کورد
کە ھەموو ژیان و حال و مالی خۆی
لەم ریگەدا بەخت کرد و
ئەو کەسانە ی کە درێژە دەری ریگای ئەوانن

ههروه‌ها

به یادی ئه و هونه رمه ندانه‌ی

که به ده‌نگی که رم و نه رم و زولالیان

شیعره کانی تاهیر به گ

ده به نه ناو مال و دلی میله تی کورده وه

دیشان پیشکەش به ده‌نگی

هونه رمه ندان

سه یید عه‌لی ئه‌سغه‌ر، عه‌لی مه‌ردان،

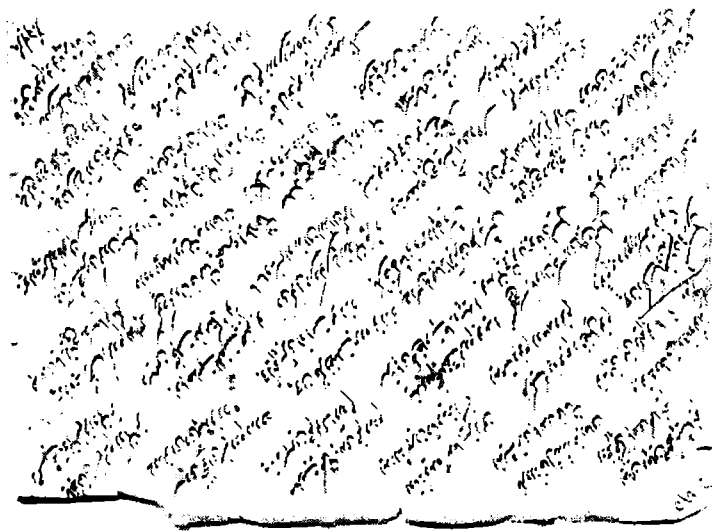
حه‌سه‌ن زیره‌ک، مه‌زه‌ری خالقی و...

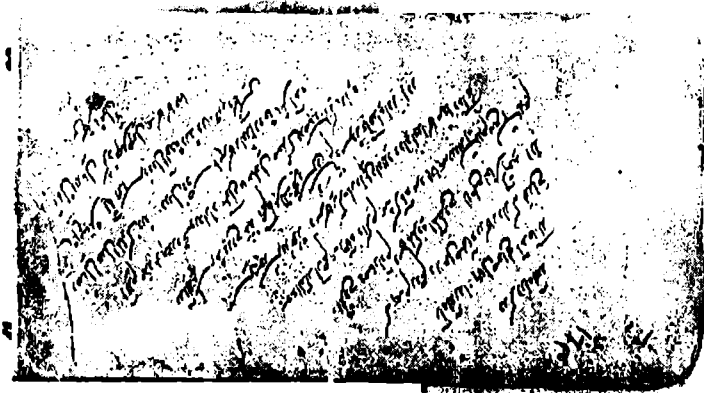
وینہی تاهیر به گی جاف له جلو
به رگی کوردی جافی دا. به
قهله می هونه رهنده کاک هادی
زیادینی.

وینہی تاهیر به گی جاف به قهله می هونه رهنده حه نانه عه لیخانی.

سوره یکه که در نامه پارسا نوشته شده کوفی دروازه مهری که در این
مهری است و در نامه به دستش است

سوره یکه که در نامه پارسا نوشته شده کوفی دروازه مهری که در این
مهری است و در نامه به دستش است

عاديله خانم خيزانى وهسمان پاشاى جاف له گهل دوو كوڤرى خويدا به
ناوى زاهير به گو نه حمده موختار به گى جاف.

« ناوه روک » ، « فهرست »

« ناوه روکی بهشی کوردی »

- پێشه کی ۱۴
- تاهیر به گی جاف کی به ۱۶
- تاهیر به گی جاف و شیعی کوردیی ۲۲
- ۱ - قوربانی روخت بم که شکستی به قه مهردا ۳۴
- ۲ - پینج خشته کی تاهیر به گک له سهر غه زه لی:
- روژی نه بوو نهو دولبه ره بئ میهره وه فاکا «شیخ رهزا» ۳۵
- ۳ - نه ماوه شاری بابل، چاهی هارووت ۳۸
- ۴ - شه مال یار نه دیت، شه مال یار نه دیت ۴۰
- ۵ - سوور و سپی و ناسکه وه ک چوو زه ره ریواس ۴۳
- ۶ - شه هه نشای مه ئوای روح و دیده و هوش ۴۵
- ۷ - یاران فهر هادم یاران فهر هادم ۴۷
- ۸ - مه لجه ئو پشت و په ناهئ غه بری لوتفی تۆ نیه ۴۹
- ۹ - هه رچه نده ده میکه له خه ما غه رقه یی خوونم ۵۰
- ۱۰ - مه تله عی سوبحی سه عادهت مه زه هری «علم الیقین» ۵۲
- ۱۱ - نموونه ی رووی تۆیه ماهی تابان ۵۳
- ۱۲ - به غه مزه ی چاوی مه خمووری سیاھی مهستی مه ی کردین ۵۸
- ۱۳ - فەسلێ خەزانی ههجره ره سمی زه مانئ دوونه ۶۰
- ۱۴ - روژی ته ره ب و فەسلێ گۆل و وهختی به هاره ۶۲
- ۱۵ - دڵ نه خووشی ده ردی ههجره، جانی جانانم وه ره ۶۴
- ۱۶ - دڵ له هه جرت وا له خه م دا ماهی که نعانم وه ره ۶۶
- ۱۷ - تا به که ی قوربان بنالم من به ئیش و ده رده وه ۶۸

- ۱۸ - مەم کوژە جانا بە هیجران ئەی جەفاکارم وەرە ۷۰
- ۱۹ - تیری غەمزە ی چاوە کانت و الە جەرگم کاریە ۷۱
- ۲۰ - دنیا کە هەموو لە حەزە بە مەعشوقی کەسیکە ۷۳
- ۲۱ - فیدای روخساری ئالت بێ ئەللی خورشیدی تابانە ۷۵
- ۲۲ - ئەی پەرتەوی رەنگت وە کوو رەنگی هەمە رەنگە ۷۷
- ۲۳ - پرسیار بکی « تاهیر بە گک » لە « ناری » ۷۹
- ۲۴ - ولامی « ناری » بو « تاهیر بە گک » ۸۱
- ۲۵ - چەمەن یە کتبارە خاموشە خرۆشی بولبولان بابی ۸۵
- ۲۶ - لە دەوری پیری مەیخانە، سەدایی موتربان بابی ۸۶
- ۲۷ - موقەددەر گەرنەیی ئاخەر لە میهری مەهر و خانم چی ۸۷
- ۲۸ - عیلاجی دەردی ئیشقی خونچە ی لئوی شە ککەر باری ۸۸
- ۲۹ - سەد کە پاشای، حەز بەکی هەر جوور موکافاتم ئەدە ی ۸۹
- ۳۰ - مەربووتە حەیاتم بە بیارە و بە دیاری ۹۱
- ۳۱ - ئەلا ئەی ئەقلی کوۆ تابین هەتا کە ی مات و دامای ۹۳
- ۳۲ - پینج خشتە کی « ئەدیب » لە سەر هەلبەستی
- « قوربانی روخت بێم کە شکستی بە قەمەردا » ۹۵
- ۳۳ - پینج خشتە کی ئەسەد راستین « ژیان » لە سەر هەلبەستی
- « نەماوە شاری بابل چاهی هارووت » ۹۸
- ۳۴ - پینج خشتە کی « شێخ موحهەممەدی گولانی هەلبەجەیی »
- لە سەر هەلبەستی:
- « هەر چەندە دەمیکە لە خەما غەرقەیی خوونم » ۱۰۰
- ۳۵ - پینج خشتە کی « صافی هیرانی » لە سەر هەلبەستی:
- « بە خەمزە ی چاوی مەخمووری سیاھی مەستی مە ی کردین » ۱۰۴

- ۳۶ - پینج خشته کی « ناری » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « مه‌تله‌عی سوبحی سه‌عاده‌ت مه‌زه‌ه‌ری «علم‌الیقین» ۱۰۶
- ۳۷ - پینج خشته کی « ئه‌دیب » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « ئه‌ی په‌رته‌وی ره‌نگت وه‌کوو ره‌نگی هه‌مه‌ره‌نگه‌ ۱۱۱
- ۳۸ - پینج خشته کی « جه‌ریحی » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « ئه‌ی په‌رته‌وی ره‌نگت وه‌کوو ره‌نگی هه‌مه‌ره‌نگه‌ ۱۱۵
- ۳۹ - پینج خشته کی « مه‌لا ره‌سوولی ئه‌دیب » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « تا به‌که‌ی قوربان بن‌آلم من به‌ئیش و ده‌رده‌وه‌ ۱۱۹
- ۴۰ - پینج خشته کی « ئه‌حمه‌د به‌گی » برای تاهیر به‌گ
 له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « موققه‌ده‌ره‌گه‌ر نه‌بی ئاخ‌ره‌ له‌ میه‌ری مه‌ه‌روخانم چی ۱۲۱
- ۴۱ - پینج خشته کی « ناری » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « چه‌مه‌ن به‌ک باره‌ خام‌وشه‌ خرو‌شی بولبولان بابی ۱۲۴
- « ناوه‌روکی به‌شی فارسی » « فهرست قسمت فارسی »
- ۱ - سلام ما بدان جسمی که باشد عقل ازو شیدا ۱۲۸
- ۲ - ساقیا برخیز و پرکن تا بلب این جام را ۱۳۰
- ۳ - واعظ، ز پند بی ثمر، آزاد کن دیوانه‌ را ۱۳۱
- ۴ - مزده‌ بادا بر شما ای معشر ذوق و طرب ۱۳۲
- ۵ - ماه‌انور یک نمونه‌ از جمال احمد است ۱۳۳
- ۶ - دل‌به‌رم با قدرعنایش چو سرو چمن است ۱۳۴
- ۷ - مژگان تو خونریزتر از تیر و خدنگ است ۱۳۵
- ۸ - زولف تو مشک است جانا یا که گویم خنجر است ۱۳۶
- ۹ - خود نگردانم اسیر چشم بیمار ت عبث ۱۳۷

- ۱۰ - بار دگر گل چو تو نمود در گلزار، رخ ۱۳۸
- ۱۱ - خداوندا چرا گردون همی میلش جفا باشد ۱۳۹
- ۱۲ - آنکه دایم هوس سوختن ما میکرد ۱۴۴
- ۱۳ - شیر نر بودم کنونم چون خدا تقدیر کرد ۱۴۶
- ۱۴ - گل شادی به سرم هیچ دمی جا نکند ۱۴۷
- ۱۵ - هیچ دل چون دل من، خسته و بیمار نشد ۱۴۸
- ۱۶ - نیست کس این دل دیوانه که زنجیر کند ۱۴۹
- ۱۷ - صورت رویت نکو از نور پیچون بسته اند ۱۵۰
- ۱۸ - ساقیا برخیز و جامی زان می احمر بیار ۱۵۱
- ۱۹ - گلبرگ تنابر قع نیلی ز سر انداز ۱۵۲
- ۲۰ - دلم صد پاره گرداند چو بگشاید گریانش ۱۵۳
- ۲۱ - الهی جز تو من یاری نبینم ۱۵۴
- ۲۲ - چون نظر بر رخ و آن زلف چلیبا کردم ۱۵۵
- ۲۳ - تن چو مو گشته ز هجرت به بیان تو قسم ۱۵۷
- ۲۴ - صادقانه باتو جانا عهد و پیمان کرده ام ۱۵۸
- ۲۵ - حاش الله در بهاران توبه از ساغر کنم ۱۵۹
- ۲۶ - به ستمهای تو دل، هیچ مکدر نکنم ۱۶۱
- ۲۷ - ای دوست ترک زحمت چون و چرا کنیم ۱۶۲
- ۲۸ - خوشم آمد شنیدم دمی ز خانه ۱۶۳
- ۲۶ - مژده باد ای دل که بلبل در گلستان آمده ۱۶۶
- ۲۷ - بزیبایی رخ نازکتر از برگ سمن داری ۱۶۷
- ۲۸ - داستان قمار ۱۶۹
- فهره نگوک ۱۸۲

پیشه کی

بو شاعیریکی شیرین که لام و دلتهر و شیرین زمان وه کوو تاهیر به گک ته بوایه زووتر ههول بدرایه شیعره کانی به ریک و پیکی و به شیوهی ریئووسی ته مروژ له چاپ بدرایه، (۱) به لام به داخه وه دهیان ساله هه به و شیوه کۆنه دهیان جار له چاپ دراوه و خاوهن چاپه مه نی یه کان خویمان ماندوو نه کردوه ههولی چاپیکی نوئ بدنه، بویه زۆربهی شیعره کانی به ههله روشتوونه ته ناو مال زار و دلی خه لکه وه، به هه ر شیوه یه ک نوو سراپت هه به و جوړه خویندراوه ته وه و به و شیوه یه ش له بهر کراون، تیمه به جوانی هه ستمان به وه کردبوو بویه که وتینه ههول و تیکو شانیکی بی و چان تا به لکوو به ره می چهند ساله و جگه رگوشه ی ته م شاعیره به ناوبانگه ی کورده تاراده پیک به ریک و پیکی بیخه یه ناو کتیبخانه ی کور دیوه، بو ته م کاره گرینگه له پشان هه لبه سته کوردی به کانیمان هیناوه ته سه ر ریئووسی کوردی و شیعره فارسی به کانیمان راست کردوه ته وه (۲)، پشان ته وانه ی که هی تاهیر به گک نی یه له دیوانه که یا ده رمانه ی ناوه و له دواپی دا که وتینه دۆزینه وه ی شیعره له چاپ نه دراوه کانی و ته خمیسی شاعیران له سه ر هه لبه سته

۱ - دیوانی تاهیر به گک له سالی ۱۹۳۶ ی ز له چاپ دراوه و هه تا کوو ئیستا گۆرانکاریکی زۆر به سه ر چاپه مه نی دا له لایه ک و ریئووس و ریژمانی کوردی له لایه که وه هاتوو به لام به داخه وه هیندی له خاوهن چاپه مه نی یه کان ته نیا چاو یان له گیر فانی خو یانه و نازانن خاوهن به ره مه چهنده زه حمه تی کیشاوه، وه کوو نالی ته فهرموی: به ره مه کان یان جگه رگوشه یانه.

۲ - زۆربه ی هه ره زۆری شیعره فارسی به کانی تاهیر به گک به هه له له چاپ درابوو، جا ته گه ر فارس زمان یان فارسی زانی دیوانه کۆنه که ی تاهیر به گی بدیایه به شاعیریکی کز و لاواز، که قافیه و وه زن و مانای ووشه ی نه زانیوه ده زانی، بویه ته مه ییش زولمیکی گه وریه له ته ده بی کوردی، به تابهت تاهیر به گک. پیوسته بلین هیچ لیکولینه وه یه کمان له سه ر شیعره فارسیه کانی تاهیر به گک نه کردوه ته نیا هه له کانمان راست کردونه ته وه و دروسته که یمان نوو سپوه.

تاهیره گ، پاشان به شیوهی پیتی «ئەلف و بێ» واتا «حروف الفبا»، بۆیه گۆفار و به یاز و دیوانی شیعری شاعیران و هەر کتیب و نامیلکه به ک له باره ی میژووی ئەده بی کورده وه باسینکی تاهیره گی کردوه به جوانی لیکمان داونه ته وه، ههروه هاگه رانیکی زۆر بۆ ئەملا و ئەولا به تایبەت سلیمانی و هه له بجه ی شه هید و سه یید سادیق که جیتی ژبان و ئیلهامی شیعره کانی تاهیره گ بوون و ئەم به ره مه هاتوته دهر، پاشان چەند که سینکی شاره زا چاوی پێدا گیراوه به تایبەت به ریزان کاک عه تای حه واری نه سه ب که شیعره کانی له گه لم راست کرده وه و ماندوونه ناسانه یاریده رم بوو، به راستی له گه ل کاک عه بدوللای حه واری نه سه بی برای، دلسۆز و شاره زایه کی که موینه ن له ئەده بیاتی کوردیدا و بۆ ئەم ئیشه گرینگه زۆر هانده ر و یاری دهرم بوون ههروه ها مامۆستا سه باح به رزنجی له سلیمانی کاک خالید مه نسووری و مامۆستا ئەهوه ن و کاک حمه شه ریف عه لی ره مایی «بیسارانه یی» له شاری سه نه که لێره دا پر به دل سپاسیان ده که م، تا به لکوو دیوانی ئەم شاعیره شیرین که لامه که بریتی به له کوردی «سۆرانی و هه ورامی» و فارسی و تاک و تراکیش تورکی، تا ئەو جیگایه که توانییتمان بێ هه له و که م و کۆری بیخه یه به ره ده ستی هه ستیارانی هۆنراوه ی کوردی، جا ئیمه له سه ر ئەو باوه ره ی که ئەم به ره مه بی هه له و که م و کۆری ناییت، بۆیه داواکارین له خوێنه رانی وردبین ئەگه ر هۆنراوه یه کیان ده ست که وت وه یان هه له یه کیان وه به رچاو که وت بۆمانی به ری بکه ن تاله چاپه کانی داها توودا که م و کۆریه کانی راست بکه یه وه.

سپاسی مامۆستا حه مه ره شی ئەمینی له شاری پاوه ده که م که سی پارچه شیعری فارسی تاهیره گی بۆ ناردین ئیمه ش له م چاپی دوو هه مه دا له چاپمان داوه.

به سوپاسینکی زۆره وه.
حه سه ن گۆران سه نه ٢٠٢٧ ی کوردی.

تاهیر به گی جاف کی یه ؟

شوڤ و شهنگی بنه ماله ی جافان، شاعیری دلتهری دهسته ی دلسافان، په رده ی نازکی بیر و باوهری تهلی تاری کۆری ئاههنگی بووه. په راوتزی ئاسمانی خه یالانی ئهستیره زیرینه یه کی غهرامی بووه، باده نوژی دیواخانی مه ی نو شان له ستایشی مه ه وه شاندا، گوله وچنی پۆلی گولچینان له باسی باخچه سه رای نازداراندا. له به هه شتی ده شتی شیعره شوهره سواریکی به دیمه ن، له سروشتی وه شتی عه شقا به شداریکی ده وله مه ن. گاهێ به سۆزی شمشالی وته ی لاهووتی دلی ده رویشان ئه کاته وه، گاهێ به دهنگی روبایی شیعره ناسوتی دلی سه رخو شان ته داته وه. شیعره ره وان و بی گری. زووتر که باده بی گری. سازێ ئه دا به گوێ گران، سۆزی ئه دا به گوێ گران !!... (۱)

تاهیر به گی جاف کوری وه سمان پاشای کوری موحه ممه د پاشای کوری که یخوسره وه به گی کوری سلیمان به گی کوری قادر به گی کوری زاهیر به گی یار ئه حممه د به گی جافه که له عه شیرته ی جافن. دایکی ناوی عادیله خانمه و کچی قادر به گی ساحیبقرانه، که له بنه ماله ییکی گه وهره ی سنه بوون، تاهیر به گک له سالی ۱۸۷۵ ی زاینی له شاری هه له بجه ی شه هید له دایک بوه و له ته مه نی جهوت سالی دا ده ئردرێته بهر خویندن بو فیربوونی قورئانی پیروژ و کتیبی شاعیرانی فارس و کورد وه کوو سه عدی، حافیز، شیخ رهزا، نالی، بابا تاهیری عوریان و هه تا دواپی، ههروه ها عه ره بیش که له حوجره ی فه قبه کانی کوردستان ده بی فیری بین به جوانی فیری ده بی.

تاهیر به گک له بهر ئه وه بنه ماله ی دایکی له سنه بووه و خاوه ن عیلم و زانست

ئەبن جارجار ھاتووچوی سنە ئەکات کە ناوەندی عیلم و زانست دەبێ. جا لێرەدا بەم بۆنەو ھەبەر بە گە ھان ئەدری زۆر تر لە گەڵ خوێندنا خۆی خەریک بکات و لە گەڵ پیاو ھاو ھەن عیلم و زانستە کانی ئەو سەر دەمە دائەنیشی و زیاتر لە گەڵ زانست دا ئاشنا ئەبێ، ھەبەر بە گە ھەوێ دەسەلات داریی بە ھەرتانیا لە کوردستان زمانی ئینگلیزی فێر ئەبێ و لە گەڵ زمانی ھەراسەوی ئاشنایی پەیدا ئەکا. دەر بارە ی ھەبەر بە گەو ھە مامۆستا ھە لادینی سە جادی لە میژووی ئە دەبێ کوردی لا پەرە ی ٤٧٤ دەلی:

ھەبەر بە گە پیاو بکی کورتە بالا و زەررە شیرین بوو، سوور و سپی و موو زەرد و می چاو بوو، دەم و چاوی درێژ کە لە و ریشی ئە تاشی، جل و بەرگی کوردی بوو، کەوا و سەلتە ی جوانی لە بەر ئە کرد و چە فەتە و مشکێ لە سەر ئە بەست لە لەش دا لاواز بوو، دلێر و سوار چاک و تەفەنگچی بوو ھە راو و شکاری زۆر پێ خۆش بوو، زۆر ئاشنا بوو بە خواردنەو ھە بۆ ئەو ھە لە ئیش و ئازاری ژبانی بێ ئاگا بێ. خۆشەو یستیی ھەبەر بە گە لە نیو روونا کبیراندا تا رادە یە ک بوو کاتی کە لە نەخۆشخانە ی سلیمانی ئە بێ سلیمان بە گە، کاتی فارسی لە ناخی دلەو ھە ئەو شیعرە بەرزە ی بۆ ئە نووسی:

ای وجود میمنت بخش قضاى شهر زور (١)
وی سعادت از تو شد مسعود گیتی پر ز نور
سایه تو از شرف بالاتر از ظل هُماست
سایهات بر هر که افتد شاه گردد بی فتور

١ - ھەلەبجە ی شەھید و کویت ھەردووکیان لە یە ک رۆژدا بوون بە قەزا وانە «فەرمانداریی»، کویت بووبە ولات بەلام ھەلەبجە...

ابر نیسان منفعل از ریزش احسان تو
 زان سبب نالد بخود ریزد ز دیده اشک سور
 ای براین اوصاف گشته متصف «طاهر» ز عیب
 پاسبان درگهت اسکندر و بهرام گور
 مردم آنجا ز حسرت جمله دل ریش و ملول
 روز و شب بهره شفا، نالان بدرگاه غفور
 اهل بازار از فتاح بگ، حاجی لیلان، شیخ حسین
 بنده خاص خودت حاجی علی و درویش سور
 هر یکی بهر شفایت کرده مولود نبی
 تایایی راحت از جور زمان، رنج و دهور
 دفع آزار تو میخواهند مردم خاص و عام
 در امان لطف باشید تا یوم النشور
 الف قدم نون شد از حسرت رنجوریت
 گر «سلیمان» بودم اکنون تن ضعیفم همچو مور

دوستی خوشه و یستم ماموستا چه کیم مه لا ساله ح که به بنه ماله خه لکی شاری
 هه له بجهی شه هیدن ده لئی له پیشوان بیستو و مانه له به رانبره مالی پاشاوه «وه سمان
 پاشای جاف» کانی و ئاو ییک هه بووه به ناو «کانی نواله» که خه لکی بو ئاو هینان
 دهرویشتن بو سهر ته و کانی و ئاوه. له هه له بجه کابراییکی جووله که هه بووه به ناو
 «شاوله که ری زیرنگهر»، شاولهش که چیکی جوانی ده بی به ناوی «شیوه» هه موو
 روژنیک بو ئاو هینان دهرویشتن بو سهر ته و کانی و ئاوه، تاهیر به گیش هه موو
 روژنیک له بهر هه یوانی ماله که یاندا ته ماشای به ژن و بالای شیوهی ده کرد و
 تهوینی له دلی دا جینگای تاییه تمه نندی گرتبوو بو یه شیعرنیکیشی دانابوو به ناوی

«به غه مزه ی چاوی مه خمووری...» بۆ ئەو کاتانە ی که شیوه ده چوو بۆ سەرکانی و گۆزه ئاوی پر ده کرد. ده لێن ئەم شیعره شی پیشان کا که همه ی بیلوو «ناری» داوه و زۆری پیتی جوان بووه. مامۆستا که کیم ده لێ باب و با پیرانمان و زۆربه ی خه لکی هه له بجه ئەو شیعره یان له بهر کردبوو، هه مووانیش ده یانزانی چلۆن و بۆ کئی و تراوه. تاهیر به گک ده نیریته خوازمینی شیوه، شاوله ی بابیشی به دوو هو ره زامه ندی خو ی ده رده بری، به که م له بهر ئەوه ی تاهیر به گک و شیوه به کتریان خوش و یستووه، دوو هه م چونکو و له کوردستان جووله که کان له لایه ن موسلمانانه وه ئازاریان پیتی ده گه یشت، ئەم پێوه ندیه ئەوانی له ئازار و ده سدریژی بۆ سەر حال و مالێان ده پاراست. به و جوۆره شیوه ده بیته ژنی تاهیر به گک و چه ندین مندالی لێ ده بی، پاش کوچی دوا یی تاهیر به گک و پاشان دروستبوونی ده وله تی ئیسرا ئیل، شیوه له گه ل منداله کانیدا به ره و ئیسرا ئیل کوچ ده که ن و له وی ده میننه وه.

تاهیر به گک زۆر زیره ک و ئازا و وردبین ده بی هه رچه ند چه زی له سیاست نه بووه به لām خوینده واریکی چاک و لێزان بووه، کاتی که «میجه رسۆن» ی ئینگلیزی له سالی ۱۹۰۹ ی زاینی بۆ سیخوری «جاسوسی» دیته کوردستان و ماوه ی شه ش مانگ به ناوی غولām حوسه ی ن له مال و هه سمان پاشای جاف ده بی و کار ده کا، رۆژی له ولāmی تاهیر به گک دا که پر سيار یکی لێ ده کا له جیاتی ئەوه ی که بلێ «نه» ده لێ «No نو» جا لێ ره ده بی تاهیر به گک ده زانی ئەم کا براهه کوردنی یه و ییگانه یه، میجه رسۆن له یادداشته کانی خو یا باسی تاهیر به گک ده کا و ده لێ: که س نه یزانی من کیم جگه له تاهیر به گک به لām پیاوانه و ماقولانه منی له مالی خو یاندا وه ده ر ناو نه یه یشت که س پیم بزانی. به داخه وه تا ئیستا ده سته ختی

تاهیر به گمان وه دهست نه که وتوو (١) تا کوو بزانی شیوه خه تی چلۆن بووه چونکوو تاراده یه ک پله ی خوینده واری و زانستی بو ئیمه روون ده بووه وه. بو ئهم مه به سته گرینگه میژوویه ئه واده چینه ناو باخچه ی گولزاری ئه ده بی و جاخ ی خانه دانی جاف و شیعره کانی تاهیر به گ و به ئه سپایی رینگا ده پیوین و بو ناساندنی ژبانی کومه لایه تی و ئه ده بی شاعیری پایه بهرز تاهیر به گ و پله ی بیر ی ئه ده بیاتی واقه ئهم ده ئینه سه رکاهه ز:

ژبانی تاهیر به گ زۆر تر به شیع و ئه ده ب و راو و خواردنه وه (٢)

به سه رجوو ههزی له کۆر و کۆبوونه وه بووه له کۆری شیع و ئه ده به وه بگره تا کوو کۆری مه ی خواردنه وه، ته نانه ت له کۆری قوماردا به شداری کردو وه نه بو یاری به لکوو بو ئه وه ی بزانی چلۆنه چوونکوو له شیعری فارسی «قومار» دا زه می ئه وانه ی کردو وه که خه ریکی ئهم شیوه یاریانه بوون، تاهیر به گ له گه ل چهند شاعیر یکی هاوچه رخی خو ی به تایبه ت کا که حه مه ی بیلو و «ناری» زۆر

١ - له رۆژنامه ی هاو لاتی ژماره «٣٧» ی یه ک شه مه ی ٢٦/٨/٢٠٠١ به هاوکاری به ریز مامۆستا سه باح به رزه نجی مامۆستای زانکۆ سلیمانی ئاگاداری یه کمان بلا و کرده وه و داوامان له وه که سانه کرد هه ر شتیکی پیوه ندادار «شیعر، په خشان، وینه و ده سنووس» به تاهیر به گیان لایه بۆمانی بئیرن به لام تا کوو ئیستا هیچ شتیکی له م باره وه به ده ستامان نه گه یشتوو هه گه ر له دوایی به ده ستمان گه یشت له چاپه کانی داها توودا چاپ و بلاوی ئه که یه وه.

٢ - مامۆستا عه لادینی سه جادی له میژووی ئه ده بی کوردی لاپه ره ی ٤٧٤ دا ده لێ: زۆر ئاشنا بووه به خواردنه وه بو ئه وه ی له ئیش و ئازاری ژبانی بی ئاگا بی. به راستی هه ر وا بووه چوونکوو زانایان بو ئه وه ی له گه ل خواردنه وه خو یان خه ریک نه که ن که ده رد و مه یه تی ژبان و خه لک زۆر ئازاریان ئه دات، مه ی خواردنه وه شیوه ده رماتیکه بو ده رده داران.

نیوانی خوش دەیی و شیعرو نامەیی بۆ ناردوو، ئەم ھۆنەرە ھۆنراوەی زۆری بە زمانێ کوردی و فارسی داناووە کە بە داخەووە بە ھەولێکی زۆرەووە توانیمان ھەر ئەمانەیی ئەم دیوانە بێنینەووە و پاش دەیان سال «چونکوو بە کەم چاپی لە سالی ١٩٣٦ی زاینی لە چاپخانەیی ژین لە سلیمانی بوو» لە چاپی بدەین. تاهیر بە گە لە سالی ١٩١٧ی زاینی بە رانبەر بە ١٣٣٧ی کۆچی بە ھۆی نەخۆشی دەیبەنە سلیمانی بە لۆم لە رینگا لە تەمەنی ٤٢ سالی دا کۆچی دوايي دە کا و تەرمە کەیی لە بناری ھەلەبجە لە گورستانی دینی «عەبابەیلی» دە بنێژن.

سلیمان بە گە، کاتیی فارسی کە لە نزیکەووە لە گەل تاهیر بە گە و بنەمالەیی جافا دوستایەتی بوو، چەند بە یێکی بۆ کۆچی دوايي تاهیر بە گە داناووە کە ئاخری مەسرەعی شیعەرە کە «جان وی تحت لواء مرسلین» ئەبێتە میژووی کۆچی دوايي تاهیر بە گە جاف یانی «١٣٣٧»ی کۆچی، شیعەرە کەیی سلیمان بە گە ئەمە یە:

این چه غوغا ایست یا رب کوفتاده در زمین
جمله عالم مات و حیران در لباس ماتمین
با وجود فصل «فروردین»^(١) چمن همچون خزان
گل زن، جامه درید و کرد زاری یاسمین
گشت گریان از سما ناهید خندان شد چنان
زانکه «طاهر» رفت از دنیا بفردوس برین
سال تاریخ وفاتش جستم از حور بهشت
گفت برگو «جان وی تحت اللواء المرسلین»

١- فروردین: واتە مانگی گولان کە ئەبێتە بە کەم مانگی بە ھەر

تاهیر به گی جاف و شیعی کوردیی.

ئه گهر خانه دانی جاف و ئه ده بی کوردی تاهیر به گی نه بو و بایه کئی ده ی توانی بهم شیوه به به ژن و بالائی کێزه سوور و سپی و ناسک و کوڵمه جوان وه ک گنێلاسه کانی کوردستاندا هه لێهاتبایه و ریواسه تهرچک و ناسک و ئاوداره که ی کورده واریی که کێژان کاتی به هاران ده چنه چینی و ابرازاندایه ته وه، یان کئی بوو شیعی «دل نه خوشی ده ردی دووری و هه ی نابیی نابیی» بو حه زره تی داوودی کورد «سه یید عه لی ئه سفهری کوردستانی» دانا بای و بیکرد بایه به گۆرانی مال به مالی کوردستان بگه رایه ت و بچوو بایه ته ناو دیواخانی گه و ره مالان و له گۆشه ی دلی خه لکه وه ئوقره ی بگه ردا یه، یان کئی ده ی توانی تانه له فه له ک بدات بو ئه وه ی په نجه که ی شکاندو وه ئه گینا وا وه سفی یاره که ی بکهد بایه بازاری مانگ و خۆری بی ره و نه ق ده کرد، ئه گهر تاهیر به گ نه بو و بایه کئی بوو به حافیزی شیرازی بلێ تو که شانازی ده که ی سه مه رفه ند و بوخارا ده به خشی به خالی لیوی یاره که ت منیش سه روه تی حکوومه تی بابانم هه یه بی به خشم به ماچی لیوی کچه کورد، جا ئه گهر تاهیر به گ قه له می به ده سته وه نه ده گرت ته کیه و خانه قا کانی کوردستان له شیعی «مه تله عی سو بچی سه عاده ت...» بیوه ری ده بوون.

ئه گهر مروّف، شیعر و گۆرانی نه بو وایه له میژ بوو هه ست و دلی پر له ئه وینی مردبوو، جی ژوانان چوّل و داره شین و سه وزه کان سیس و ژاکاو ده بوون، ده نگه مه ل و قاسپه ی که و و قا ره قاری قه ل له لای، یه ک مانای هه بوو، کئی به جوانی و جوانپه رستی هه لێهاتبایه و وه سفی سروشتی بکهد بایه؟ به کوردی و کورتی ژبان مردبوو.

ئه گهر کورد تاهیر به گی نه بو و بایه باخچه ی شیعر و ئه ده بیاتی له و هه موو گو له

ره‌نگا وره‌نگه بۆن‌خۆشه و وه‌سفی ته‌گريجه و په‌رچه‌م و له‌ولا و پيوه‌ری ده‌بوو. ولانی کورده‌واری و گه‌له‌که‌ی بۆیه‌ زیندوه و قه‌ت نامری ته‌ده‌ب و هونه‌ری زیندوه، جا بۆچی ته‌ده‌ب و هونه‌ری زیندوه؟ چونکوو خزمه‌تکاری زۆره، هم مه‌له‌وانی کارامه و هم ئاوی زولالی فره‌ی هه‌یه، شاعیر و نووسه‌ر و ته‌دیبی کورده‌واری سه‌ف به‌ سه‌ف وه‌ستاو بۆ خزمه‌ت کردن، کوردستان به‌ هو‌ی جوگرافیا به‌ کت‌ تاییه‌ تمه‌ندی یه‌وه‌ که‌ هه‌لکه‌وتوو له‌ نیو شاخ و کێو و ده‌شت و باخ و چر و دارستانی ره‌نگاو ره‌نگ، هه‌بوونی داب و نه‌ریتی شیرین و جوان و کۆن، میژووییکی پر له‌ شانازی و خو‌یناوی، ده‌ریای له‌ بن نه‌هاتووی ته‌ده‌ب و فۆلکلۆر و هونه‌ری له‌ خو‌ی دا‌حه‌شار داوه، هه‌ر خاوه‌ن هه‌ستیک هاتوو ئاوی لی ده‌ره‌یناوه و له‌ بن داریکی رشتوو و که‌س کاری نه‌بووه دار چلۆن به‌ری گرتوو، ته‌نیا خوار دوویانه و پرژاندوویانه و نه‌یان پرسپوه و نه‌یانووستوو چی لی به‌سه‌ر دیت و له‌ دوا‌یی چی بۆ دا‌هاتووان به‌جی ته‌مینی، لی‌ره‌ دا‌گه‌وره‌مالان نه‌ ته‌نیا ده‌وریکی باشیان له‌ په‌ره‌پێدانی دا هه‌بووه به‌لکوو له‌ناوچوونی به‌رگریشیان کردوو و پاراستوویانه، یه‌کێ له‌و گه‌وره‌مالانه‌ که‌ جینگا په‌نجه‌ی خزمه‌تیان زۆر دیا به‌نه‌ماله‌ی جافه، ته‌م به‌نه‌ماله‌ وه‌ کوو کتیبخانه‌ی گشتی بووه بۆ کوردستان، هه‌میشه‌ خاوه‌ن عیلم و زانستیان خو‌ش ویستوو و ریزیان لی گرتوون و ده‌ستی‌شان گرتوون، له‌ نیو‌یشیاندا زانا‌گه‌لیک هه‌لکه‌وتوو که‌ میژووی ته‌ده‌بی کوردی شانازیان پێوه‌ ته‌کات، تاهیر به‌گ و ته‌حمه‌د موختار به‌گ له‌و به‌نه‌ماله‌ن که‌ خاوه‌ن بیر و هه‌ست و قه‌له‌م به‌ ده‌ست بوون، ته‌حمه‌د موختار جاف بیر و هو‌نراوه‌ی شو‌ر‌ش‌گی‌رانه و تاهیر به‌گ ته‌ده‌بی له‌ خزمه‌ت ته‌ده‌ب و سروشت و جوانی دا بووه، تاهیر به‌گ له‌ نیو‌ سیاسه‌تدا به‌شداری نه‌ کردوه چونکوو سیاسه‌ت دلیکی وه‌ک به‌ردی ته‌وی، جا تاهیر به‌گی

دَل ناسک و ئەویندار چلۆن دەیتوانی سیاسەتمەدار بێت؟ بەلام لێره دا سەد
 مخابن کە زۆربەی شیعەرەکانی تاهیر بە گە ديار نین ئە گیناشیعی دلداریی هەموو
 شاعیران لە تەرازوویە ک و شیعی تاهیر بە گە لە لایک بە تەنیا سەنگینی
 تەرازووی سەری وانی لە عەرشی ئەدا و میژووی ئەدەبی کوردی شانازی پێو
 دە کرد و سەد هیندە بەرزتر دەبوو، ئیستا باسە کە مان باسی تاهیر بە گە و
 هونراوە کانیەتی. کە لە میژووی ئەدەبی کوردیدا جیگای تایبەتمەندی خۆی
 هەبە، ئەم شاعیرە لە هونراوە کانییدا « کوردی و فارسی » هەست و ییری خۆی
 بە جوانی بۆ ئێمە روون دەکاتەو. لێره دا دەچینه ناو دلی شاعیر و تائەو جیگایە
 کە لە تواناماندا بێت لەم بارەووە لێدە کوڵینەووە و دەیناسین.

تاهیر بە گە جاف و شیعی دلداریی

ئەگەر کاکە مەم نیرگری دیاری کردووە بۆ خاتووزین، شەمی هاوایی شەوانی
 ئاشقان رووناکیی چاو بە فرمیسکی خۆی بۆ پەپوولە کردووە بە دیاری، ئاخۆ
 تاهیر بە گە دلتەر و دَل پر لە ئەوین کامە شیعی وە کووگولە بۆن خۆشەکانی
 دەشت و چەر و چیا کوردستان چەپکە کردووە بە دیاری ناردوویە بۆ
 دلدەرە کە؟ بانەچینە بەر سەراوی کانی و ئاوی هەلەبجە کە جی ژوانی هەزاران
 ئاشق بوو، بەلکوو گەشتی دەکەین بە باخچەی بەر مائی خانەدانی جافا، تۆ بلی
 کامە کچە کوردی سوور و سپی کە کوڵمی وە کووگیلاسی سەر پۆپەیی داری بەر
 باخچەی مائی خانەدانی جاف دلی تاهیر بە گە رفاندییت؟

سوور و سپی و ناسکە، وە ک چوو زەرە رێواس

ئاودار و تەر و تازە یە کوڵمە ی وە کووگیلاسی

ئەم شیعەرە تەنیا دەتوانی لە دلی تاهیر بە گە ناسک خە بال بێتە دەر و بەس:

شاعیر کاتیک خورد و خوراکى ئەو بە لێوى یارى خۆى که شه هه و ههنگۆنه
بمژى واقه له م به کاغهزا ده نى:

مه که مه نعم له شه هدى لێوى ئالت

ده زانى خو که کهس ناژى به بى قووت

يان کاتیک مه ستى باده ده بياته ناو بير و خه يالى ياره کهى، سه رخوش ده بى
و ئەو ينى ئاگراوى مه دهوش و سه رخوشى ده کا و شيعره بهرز و ريثاليسمه کهى
که ناخى گرتوه و ناتوانى وه کوو سه ييد عه لى ئەسغه ر و عه لى مه ردان ده نگ
هه لبرى و به گۆرانى بىخاته گۆيى گۆيى گران، که له شه وانى مه ستى رووى يار بۆى
هاتوه نه مه ستى باده:

مه نعى مه که تاهير که ئە گه ر مات و خه موشه

دیانوه بى رووى تۆيه نه مه ستى مهى و به نگه

جالێره کى به که شيعره کانى تاهير به گ مه ستى نه کاو سه رخوش نه بى و خۆى
له جینگای شاعير دانه نى، ئە گه رچى فه له ک په نجه کهى شکاند بۆ ئەوهى وه سفى
روخسارى يار نه نووسى نه کاره و نه قى بازارى مانگ و خو ر بشکى، به لām هه ر
ده ينووسى:

فه له ک زانى که ده شکى ره و نه قى بازارى مانگ و خو ر

شکاندى په نجه که م تا من نه نووسم وه سفى روخسارى

باسى شيعرى دلدارى تاهير به گ به م چه ند دېره ناكرى و نابى له مه زياتر لى
بدوين جابۆيه لا په ره شيعره به تام و له زه ته کانى ده نى نه به رده ستى خو ئنه ر
هه تا کوو له شه وانى باده نووشى که ته نيا شه م و په روانه بیدارن و بۆردى زمانيان بى
بۆ ئەوهى زۆر تر باده بيانگرى.

تاهیر به گی جاف و شیعی باسه میژوویه کان

بی گومان تاهیر به گت شاره زایی ده رباره ی ئه و سه رده مه ی جیهان و دونیای رابر دووی خوی بووه له شیعه کانیشیدا کاری تی کردووه، زانیویه بابل ئه و شاره گه وره ی دونیای رابر دوو که به که م قانونی هموورایی له ۲۸۵ ماده که لینه وه بناغهی دانرا چلۆن شارئ بووه و خلکه که ی چلۆن ژیاون بۆ به ده لئ:

نه ماوه شاری بابل چاهی هارووت

له کوئ خویندوویه ئه فسوون چاوی جادووت

ههروه ها میژووی حکومه تی بابانی خویندووه و زانیویه چهنده خاوه ن ده سه لات بوون و ده خل و خه رجیان چهنده بووه ئه گینا قهت باسی ته وانایی حکومه تی بابانی نه ده کرد.

به ماچیکی ده به خشم گه رکه ره م کات

جه میعی ده خل و خه رجی ملکی بابان

یان کاتی به لاپه ره کانی میژوودا ده گه ری ئه سه کهنده ری وه بیر دیته وه، ئه و جیهانگیره ی که ناوی له میژوودا به م بۆ نه وه سه بت بووه، بۆ به ده لئ:

نه من ماچی له بی توّم بوویه قسمه ت

نه ئه سه کهنده ر گه یشته ئایی حه یوان

ئه سه کهنده ری مه قدوونی کوری فیلیپوس که به به که م جیهانگیر ناسراوه گه را به دووی ئاوی حه یاتا به لام ده ستی نه که وت. وا دیاره میژووی یۆنانی خویندوه و به سه رهاتی ئه سه کهنده ریشی زانیوه.

تابووری موژانت له گه ل ئه گریجه به رابه ر

وه ستاوه ئه لئ له شکری ژاپوون و فه ره نغه

که سی تا کوو میژوو نه خوینی چلۆن باسی ژاپون و ئه وروپا ده کات، جا

لیره دا ده زانین تاهیره گک نه ته نیا شاعیر بووه به لک وو لیزانیکي شاره زا بووه، که توانیوه ئیش و ئازاری دونیا قبول بکات به لām له ناو دلّه وه، بئ ته وه ی له کهس بره نجی و که سیش لی دلگیر بی.

تاهیره گی جاف و شیعی ئایینی

تاهیره گک له کاتی خه مۆشی شهوانی خامۆشی باده نو شانی عیرفان و ته سه وه وه هۆنراوه ی ئایینی دلی ئارام ده کا و ده روا بو میوانی چه زه ته ی باری، جاکئ به که له م میوانی به مه ستی ته له ست نه بی و تهو شیعه به رزه ی تاهیره گک له دلی کاری نه کات:

مه تله عی سوبحی سه عاده ت مه زه هه ری «علم الیقین»

ئه ی سپه ه سالاری فه وجی ئه نیانو مورسه لین

ته گه رچی تاهیره گک وشه ی عه ره بی و فارسی زۆری له م شیعه دا به کار هیناوه به لām توانایی شاعیر رۆحی کوردی پنداوه و «کورداندویه تی»، ته م شیعه زۆربه ی هه ره زۆری عه ره بی به به لām خوینه ر هه ست به وه ناکات وشه یه کی عه ره بیشی تیدا بی.

یان کاتی ته شق و ته وینی به خانه قا بلیسه ته کات ناتوانی خوئ راگری و له وه سفی په یروانی عیرفان و ته سه وفدا به م شیوه خوئ ته نوئنی:

مه ربووته چه یاتم به بیاره و به دیاری

خۆزگه م به سه گی قاپه که ی قوتی مه داری

ئه م کاوله دونیا به له نه و زیر و زه به ر بی

پاش ئه حمه دی موختار و ته بووه کر و سی یاری

مه علومه شاعیر لیره دا خانه قا و ته کیه و باره گا ئایینی به کان لایه وه ریزی

تایه تمهندی هه بووه و حه یاتی خۆی مه ربووت به ئەوان ده زانی.
 تاهیر به گک ده لێ کاتی پێدا هه لانی پێغه مبه ری خودا دیته با سه وه کهس
 وه کوو من پێدا هه ل نای و نه زمی پر شه که که ره مه:

نه عتی شاهی ئەنیا «تاهیر» که هاته سه ر زبانی
 جیلوه به خشی زه و قه ئیمرو نه زمه که ی پر شه که که رم
 هه ر ئەم به یته بو وه سفی حه زه ر ته ی باری له دیوانی به رزی تاهیر به گابه س بوو.
 ئە ی حه یی خالیقی عاله م ته ره ححوم تا زووه
 ئە و سه گی ئە سحایی که هه ف و من سه گیکی تایعین

تاهیر به گی جاف و شیعی ته شبیهات

قودره تی تاهیر به گک له ته شبیهاتا زۆر بووه و کهم شاعیر توانیویه خۆی له
 شانی ئەو بدات ئەم بیرو را له شیعه کانی دا به ته وای دیاره چوونکوو ئە گه ر ئاوا
 نه بایه شیعه کانیشی ئاوا نه ده بوو، ئاخۆ کام قبیله گا بوو ییت میحرابی ئە بروی له
 تاهیر به گک که ج کردووه:

ده لێ تۆ را وه قیله ی ئاشقانت
 که ئە مرۆ که چ بووه میحرابی ئە برووت
 یان له جینگایه کی ترا ده لێ:

حیکایهت بوو، له توولی زولفت ئیمشه و
 هه تا جه معی ره فیکان بوون په ریشان

شاعیر توانیویه درێژایی و ره شی زولفی یاری ئاوا ته شبیه بکات هه تا
 ره فیکانی له دهستی به وه په ریشان و ئالۆز بین. دیسان ده لێ:

قوربانی روخت بم که شکستی به قه مه ردا
 حه یرانی له بت بم که ره و اجی به شه که که ردا

کاتێ که شیت و دیوانه‌ی دیدە‌ی مەستی یار دە‌بێ نەرگس دینێتە دیواخانی
ئەدە‌بێ شیعری خۆ‌ی با تە‌نیا و بێ هە‌قال نە‌بێ و لە‌گە‌ڵ خۆ‌ی شە‌ریکی دە‌کا:

نەرگس نە‌حە‌سە‌ت ئە‌و دیدە‌ مە‌ستە

چون مە‌بو شیت دیوانە و خە‌ستە

ئە‌گەر تاهیر بە‌گ هەر ئە‌م تاکە بە‌یتە‌ی هە‌بوا‌یه بۆ قودرە‌تی شیعری بە‌ست بوو.

فە‌لە‌ک زانی کە دە‌شکێ رە‌ونە‌قی بازاری مانگ و خۆر

شکاندی پە‌نجە‌ کە‌م تە‌مە‌ن نە‌نووسم وە‌سفێ روخساری

تاهیر بە‌گی جاف و شیعری فە‌لسە‌فی:

ئە‌گەر تاهیر بە‌گ فە‌یله‌ سووف نە‌بوو‌یت حە‌زی لە‌ فە‌لسە‌فە‌ بوو و کتیی

فە‌لسە‌فە‌ی خویندوو و بۆ‌یه لە‌و شیعەرە بە‌رزە‌ی کە پری بوو لە‌ پرسیاری فە‌لسە‌فی

کە بۆ ناری نار دوو و تە‌وانایی خۆ‌ی لە‌م بابە‌تە‌وه نواندو.

خودا عە‌دلی لە‌ لای عارف عە‌یانە

بە‌ حە‌قە‌ت ئی‌مه گە‌للە‌ین، ئە‌و شوانە !

لە‌ بە‌رچی وای مە‌ری خۆ‌ی مە‌ردی چوپان ؟

بە‌ دە‌ستی خۆ‌ی ئە‌خاتە بە‌ر نیشانه ؟

بێ گومان شیعەرە‌کانی خە‌یامی فارس و بابا تاهیری کوردی خویندوو و کاری

تیکردوون بۆ‌یه هە‌موو مێشکی پر بوون لە‌م پرسیارانە. جا ئایا ولامی ناری

توانیویە‌تی تاهیر بە‌گی زانا و خویندە‌وار رازی بکات ؟!!!

موقە‌ددەر بوو کە گە‌ندوم بێ بە‌ رزقی

لە‌ ئادە‌م بوو دە‌‌بێ بگری بە‌هانه ؟

تاهیر بە‌گ وە‌ کوو ئەرە‌ستووی یۆنان هە‌موو دونیا بە‌ هیچ و پوچ دە‌زانێ،

کاتێ ئە‌سکە‌ندە‌ری مە‌قدوونی دی بۆ سەر ئاسیا پێی دە‌لێن قوربان مامۆستا کە‌ت

«ئەرەستوو» ھاتووہ بو ئاسیا دەلّی بمبہ نہ لای، کاتّی دەچن دەبیین لە پەنا
 دیوارێکا دانیشتووہ ئەسکەندەر دەلّی قوربان من ئەسکەندەرم چیت دەوی بوّت
 جیّ بەجی بکەم. ئەرەستوو دەلّی: ئەنیا یە ک شتم دەوی ئەویش ئەوہ یە کہ لە بەر
 خۆرە تاوہ کەم لاچۆ.

دنیا کہ ھەموو لە حەزە بە مە عشووقی کہ سیکە
 بنوارە کہ جەن قەحبە، چ کۆنە تەرەسیکە
 تی فکەرە وە کوو کەلی نیشان گیری زەمانە
 ئەبنائی جیھان یە ک بە یە ک، سە گمە گەسیکە

یان کاتّی کہ باوکی داوای لی دە کا بچّی بو سەید سادیق و بیی بە حاکم بەلام
 قبوولی نا کاو پیی خوشە ژبانی لە گەلّ شیعەر و بادە بەریتە سەر، نە ک حاکم بی
 بەسەر خەلکا.

من رەزا نابم بەنانی گەندومی ئادەم فەریب
 تو ئومیدی کوورەخانە ی نانەواخانم ئە کە ی
 من لە شاھی خواوەنی فیلّ و عەلەم پەروام نیە
 تو بە ژیر دەستی پیادە و ئەسپەوہ ماتم ئە کە ی
 جا ئە گەر تاهیر بە گ دلّ بەستە ی دونیا بایە ھەرگیز نەیدە گوت:

وہرە «تاهیر» مەبەستە دلّ بە دونیا

بە زاھیر جوان و باتین، پیر و فەرتووت

ئایا ئەم شیعەرە ی بو ھەمیشە لە گوئی میژوودا نازرنگیتوہ و لە مە کتەبی
 ئیفلاتون و سقراط و ئەرەستوو لە ئاکادیمیایا لە ئاتین نەھاتووتە دەر؟
 لەم حوجرە یی شەش گۆشە کہ ریی مەعبەری عامە
 یارەب چیە ھەرکەس بە ھەواو و ھەوہسیکە

تاهیره گی جاف و شیعی فارسی:

تاهیره گ زورتر له سه بکی هیندیا شیعی وتوو، نه وه له بسته به رزه ی که
بو وه تن دانوه به جوانی خوئی نواندوو و سه ری له عرش دراوه و نه و پیری
نیشتمان دۆستی خوئی پشان ددها، جا تو بلیی تاهیره گ شیعی نیستمانی
کوردی نه بوویی!!!

روز روشن به غریبان چو شب تار بود
خوشر از گل به جهان، نشتر خار وطن است
له شیعی فارسیدا له دلدار و ثابینه وه بگره تا وه سف و ته شبیهات
توانویه خوئی پشان بدات، له و شیعه بهزه ته وسیفه ی دا ده لی:
گر تو گلی من بلبلم، از عشق تو نی غافلم
ای شمع بزم محفلم، رحمی بکن پروانه را
ینگومان تاهیره گ شیعی شاعیرانی گه وره ی فارسی وه کوو مه ولانا و حافیز
و سه عدی و خه یام و.. به جوانی خویندوو و بیروریان کاری تی کردوون.
به تاییه ت بابا تاهیری عوریانی کورد که ته نانه ت شیوه شیعی و دارشتنی.

الهی جز تو من یاری نیمن
بغیر از عشق تو کاری نیمن
یان حافزی شیرازی که ده توانین بلین شه و روژ له گه ل شیعه کانیا ژیاوه.
گو زلیخای دلم را ای عزیزم غم مخور
کاروان مصر با یوسف، زکنعان آمده
کاتیک تاهیره گ خوئی فهراموش ده کات و روچی ده چینه له شی حه زره تی

شێخی سه‌نعان و له‌بیری ته‌چێته‌وه مه‌ربووته‌ حه‌ياتی به‌ بياره و به‌ دیاری و
ته‌مجار روو ته‌ کاته رووی ته‌رسا و واقه‌ له‌م به‌ کاغه‌زدا ته‌نی:

چون نظر بر رخ و آن زلف چلیا کردم
جان من، آرزوی مذهب ترسا کردم

جا ئایا ته‌توانین بڵێن تاهیره‌گه‌ هه‌ر به‌ ته‌نیا شاعیر بووه‌؟
لێره‌دا پێویسته‌ بڵێن به‌هۆی نا‌ئا‌شنایی کورده‌کانی ته‌ودیه‌ له‌ گه‌ڵ شیعری فارسی
له‌و سه‌رده‌مه‌دا زۆربه‌ی شیعره‌ فارسییه‌کانی به‌هه‌له‌ چاپ بیه‌وون بۆیه‌ هه‌ولێکی
زۆرمان دا و راستمان کرده‌وه‌ به‌لام هه‌یج لێکۆڵینه‌وه‌یکمان له‌ سه‌ری نه‌کردوه‌وه
چوونکو به‌ پێویستم نه‌زانی. جا ته‌گه‌ر هه‌له‌یه‌ که‌مان بوو په‌لامان بۆ مه‌هاوین و
سه‌رزه‌نتمان مه‌که‌ن، به‌لکوو بۆمانی دیاری و به‌ری بکه‌ن، به‌راستی که‌س
هه‌موو شتی نازانی هه‌موو شت هه‌مووان ده‌زانن.

سنه ٢٠٢٧ی کوردی حه‌سه‌ن گۆران

به شی کوردیی

له دیوانی

تاهیر به گی جاف

« پیتی - ئه لف - » غه زه لی ژماره - ۱ -

قوربانی روخت بم که شکستی به قه مهردا (۱)
 حه یرانی له بت بم که ره واجی به شه کهردا
 هه ر له حزه ئه ده ی وه عده یی وه سل و نیه ئه سل
 کارت وه کوو دونیا یه هه ر ئه مرۆیه به فهدا
 مه قسوودی له سه رکوشتنی عوشاقی زه عیفه
 وه ختنی که ده کا خه نجه ری تیژی به که مهردا
 هه رچه نده ده که م سه عی، له به ر خوینی سریشکم
 خاکێ نیه بیکه م به هه وه س گاهێ به سهردا
 ناحه ق نیه ناوه ستی ئه گه ر پردی ته حه ممول
 سیروانی سریشکم که ئه کا هاژه له سهردا
 دل روویه قوربان له وجوودم به خه یالات
 دایم له سه فهدا یه ئه گه رچی له حه زهردا
 مه یلت هه یه «تاهیر» که بهرسی له برینم
 بهروانه که ئه و شوخه چ تیری له جگهردا

۱ - نالی له م شیوه سه بکه شیریکی هه یه ده لی:

ئه ستیره هه موو مه حوه له نیو نووری قه مهردا یا شه مسی جه مالت شه وی گیراوه به فهدا؟

پنج خسته کی تاهیر به گ له سه ر غه زه لیکي شیخ رها
«رۆژی نه بوو نه و دولبه ره بی ره حمه وه فاكا» (۱)

غه زه لی ژماره ۲ -

نه مدی که ره تیک تاقه نیگاهیکي عه تا کا
به م شاهی یو والایی به لوتفی به گه دا کا
لیی دووره که به ک ره سمی موسلمانن نه دا کا
«رۆژی نه بوو نه و دولبه ره بی ره حمه وه فاكا
جاری نه بوو نه و کافره شهرمن له خودا کا»

* * *

من کوشته یی چاوانم و چاوانی له من ون
دهرد و نه له میش گشتی به وه لیم بووه دوژمن
بو چاک و شه فا کردنی نه م دهرده ده واجن؟
«حه یرانن نه تیا له عیلاجی مه ره زی من
لوقمانی و یسالی مه گهر نه م دهرده ده واکا»

۱ - نه م ته خمیسه مان له گو فاری سروه دهست کهوت به لام ژماره که مان له بیر چوو.
ههروه ها زۆریه ی شاعیره به نابانگه کانی کورد نه م شیعه به رزه یان ته خمیس کردوو.
شیخ رها له شیعر و قسه دا هیچ باکیکی له کهس نه بوو هه رکهس خراپ بوایه زه م و
هه رکه سیکیش چاک بوایه مه دحی ده کرد، سه داقهت له شیعه کانی دا مه علوو مه، بو
نمونه بروانه دیوانی شیخ رها، مه دح و زه مه کانی و مه بهستی، بو کئی و بوچی؟

کاتیکی که پی نایه رکیف، تاو له خه می مرد
 روشت و خه م و فیکرمی با دَل له گه لی برد
 ئیسی له شی من گشتی له ژیر باری فیراق ورد
 «کاری که غه م و دهردی فیراقی به منی کرد
 سه رما به هه تیو، با به دهواری شری ناکا»

* * *

ئاشق کوژ و جه باره به دوو دیده بی که حلی
 سه د حوری سه ری شوړه له بهر قامه تی نه خلی
 جیی فه خره له بو دهم، که بیوسی که فی نه علی
 «دیوانه یه شه خسی که به غه یری له بی له علی
 وه ک شاهی سکه ندهر ته له بی ئابی به قا کا» (١)

* * *

هیجرانی، گه لی موهلیکه بو به نده وه کوو سه م
 هه م سینه بی سوزانه و هه م دیده یه پر نه م
 زووخواو و خه می دووری یه، خوړاکمه هه رژه م
 «تاب و ته بی ئاته شکه ده بی هیجری وه کوو شه م
 نیزیکه منیش واریدی سه حرایبی فه نا کا»

تەنھا سەفەرم رینگەیی ئەو شوخە، ریمە
 زنجیری ھەوای ئەشقی ئەو، دايمە لە پیمە
 بەم حالەو پیم سەیرە یە کێ دیکە لە جیمە
 «لەم رینگە یە تەقدیری ئەزەل وابوو کە ئیمە
 پامالی جەفا بین و رەقیب سەیر و سەفا کا»

* * *

حەتتا بە خەویش دوورە لە من بچمە کەناری
 قەلبي رەقی وە ک بەردە، نەرم نایێ بە زاری
 تەخمیس و غەزەل زەرپەرە کیش نایە بە کاری
 «گیان و دل و دین، ھەرسێ دە کەم بەزل و نیساری
 بێ کامی دلی من بە لەبی لە علی، رەواکا»

* * *

ئەشقی روخی ئەو یارە منی کردوو ناتیق
 چونکی کە «رەزا» شیخە و ھەم شاعیری حازیق
 «تاهیر» گەلێ پێی خوشە قسە ی شیخیکی سادیق
 «سەر دانێ لە ریی ئەشقی رەزا، لازمە ئاشیق
 بو یاری سەر و مال سوپەری تیری قەزا کا»

* * *

« پیتی - تی - »

غزه لی ژماره - ۱ -

نه ماوه شاری بابل^(۱)، چاهی هارووت^(۲)
 له کوئ خویندوویه نه فسوون، چاوی جادووت
 ده لئی تو راوه قیلله ی ئاشقانت
 که نه مرؤ که چ بووه میحرابی نه برووت

۱ - میژوو نووساتیک وه کوو «دیا کونوف» له کییی «میژووی ماده». «مینورسکی» له کییی «کورد». «ویل دۆرانت» له کییی «میژووی شارستانیته» دا ده لئین: شاری بابل به کیئ له گه وره ترین و پیشکوتوترین شاره کانی دنیای قه دیم بووه که ۲۱ چه رخ له مه و پیش به کهم قانونی جیهان «حه موورابی» له ۲۸۵ ماده پینک هات، ثم میژوو نووسانه ده لئین: شاری بابلی قه دیم شانی ئه دا له ئیستای «پاریس» و ژنان و کچانی له ئه دا و نه توار و نه فسوونگه ریدا به ناویانگ بوون.

۲ - هارووت و مارووت دوو مه لائیکه بوون که خوا بۆ فیرکردنی سیحر و جادوو بۆ خه لکی ناردبوو تا کوو موعجیزه و سیحر و جادوو له به ک جودا بکه نه وه پاش جی به جی کردنی ئیشه که یان له خوا داوایان کرد سزای کاره خراپه که یان نه خاته قیامهت له م دنیا سزایان بدات بۆ به خوا داوا کاره که یانی قبول کرد و هاویشتیانه تیو چاهی هارووت له بابل، بۆ به چاهی هارووت مه شهووره بۆ سیحر و جادوو که له فۆلکلۆریشدا هاتوو و شاعیرانیش هیناویانه.

وه كوو مه رجاني ئاله رهنكي ئه شكم
 له تاو روخساري له عل و ليوي ياقووت (۱)
 مه كه مه نعم له شه هدى ليوي ئالت
 ده زاني خو كه كه س ناڙى به بنى قووت (۲)
 عه جهب سپر پى له ئه برو تا به يانه
 مو خاليف پي كه وهن هم تاق و هم جووت (۳)
 وه ره «تاهير» مه به سته دل به دونيا (۴)
 به زاهير جوان و، باتين پير و فهرتووت

۱ - له عل: مه به ستي به ردی له علی به ده خسانی ئه فغانستانه كه رهنكي وه كوو ياقووته
 و له دونيا به ناوبانگه، زۆربه ی شاعيران بو ته شبيه هيتاويانه.

۲ - قووت و خواردن ته گهر له كه س دريغ بكهن ناميتي، واته خواردني من مژيني
 ليوي شيريني تويه، ليم دريغ مه كه چونكه ژيني من پيوه ندى به ليوي شه ككه رباري
 تووه ههيه.

۳ - مه به سته برويه كه هم دوودانه يه هم به وینه ی تاق و هيلاله، ئه مه له شاكاري
 شاعيرانه ی تاهير به گه كه له شيعره كهيدا هيتاويه، هم تاقه و هم جووتن وانا
 دوودانه ن. نالي ده ئي:

موژه ت قوللاييه هم تير و هم شير برۆت ميحراييه هم تاق و هم جووت
 ۴ - ليره دا ئه وه ی مامۆستا عه لادينى سه جادى كه له ميژووى ئه ده بي كوردی
 لا په رهی ۴۷۴ مان بو روون و راست ده يته وه كه ده ئي:

زۆر ئاشنا بووه به خواردنه وه بو ئه وه ی له ئيش و ئازاري ژيانى بي ئاگا يي.

غەزەلی ژمارە ٢ - (١)

شەمال یار نەدیت، شەمال یار نەدیت؟ (٢)
 وەختی تۆ ئامای، دیدە یار نەدیت؟
 ئەو دیدە ی سە یوان پەر خومار نەدیت؟
 ئەو تورپەرە ی چین چین سیامار نەدیت؟
 دلدار دل بەر، ستەمکار نەدیت؟
 ئاھووی خوتەنی وەش رەفتار نەدیت؟ (٣)

١ - ئەم غەزەلە و دوو غەزەلی دیکە ی تاهیر بە گک بە شیوە زمانی هەورامی یە،
 وادیارە تاهیر بە گک شیوە زمانی هەورامی چاک زانیوە.

٢ - لە زۆربە ی ناوچە کانی کوردستان شیوە زمانی هەورامی نە تەنیا زمانی شیعەر
 بووە بە لکۆو زمانی رەسمی و نووسین و دەر بار بووە، بە لām نالی گۆرانی بە سەردا هێنا
 و مەحوی و سالم و هیندیتەر لە شاعیران درێژە یان پێ دا. بە بروای من مەولەوی ئەم
 گۆرانکاری ی پێ ناخۆش بووە بۆ یە هیچ پێوەندی و هاوکاری یە کی لە گەلێاندا نەبوو،
 ٣ - ئاھووی خوتەن یان ئاسک: خوتەن بە شیکە لە چین جۆرە ئاسکیکی هە یە وە
 دووی دە کەون تا کوو هە لێ، هیندە راوی دە نین تا کوو ئارەق لە لەشی دێتە خوار و لە
 ژێر ناوکیا ویشک دە بیته وە و دادە کەوی و مسکیشی پێی دە لێن، بۆتیک ی زۆر خوشی
 هە یە و زۆر بە نرخە.

ئەو پەنجەى قىرمز، حەنایى نەدیت؟ (۱)
 ئەو نوور دیدەى، بینایى نەدیت؟
 گولپووى گولچېرەى، گولئەندام نەدیت؟
 سۆسەنى کلاف موشکین قام نەدیت؟
 لۆلۆى ناسوفتەى هیچ ئەلماس نەدیت؟
 کان یاقووتى بى قیاس نەدیت؟
 لیمۆى نەورەسەى مەمانش نەدیت؟
 ئەبرۆى سەیف ئاسای کەمانش نەدیت؟
 سینهى سیم بەور پەرورەردش نەدیت؟
 خونچەى نەشکوفتەى بى گەردش نەدیت؟
 بالای عەرەرى سەر وئاسا نەدیت؟
 شوخ دیدە شەنگ بى وەفا نەدیت؟
 شاباز مەریوان، هەلۆ خو نەدیت؟
 نازدار خیلان، فیتنە جو نەدیت؟ (۲)

۱ - پەنجەى قىرمز «سوور» یان حەنایى: مەبەستى ئەو بە کە یارە کەى ئەمى کوشتووە و خوینیشى لە سەر پەنجە کەیدا دیارە، جا بۆیە کاتیک ژنان حەنا «خەنە» لە پەنجە یان دەدەن رەنگى سوور یان ئال بە خوێنەو ئەگرى و شاعیران بۆ شیرینکاری شیعریان بە کارى دینن.

۲ - فیتنە جو یان ئازاوە گیر. لێرەدا شاعیر تەشبیهیکى جوانى بە کار هێناوە گوايه

نه دیت تۆ به یۆ به عیشه و نازی؟
 بیه رسۆ نه حوال من له ریوازی؟
 ته حقیق بۆ شه مال نه وشۆخ و شه نگه
 نه دیده ی شاباز نه و دل چون سه نگه
 هیچ نیه وه ته نگ مه یهت بهرده کهش
 بی قه یهه نه حال سوخته ی دهرده کهش
 یاشا، هه ر یاری بی وه فا و مه یله ن
 دهروون وه باده ی بی مه یلی که یله ن
 دایم گه رفتار ئاه عوشاق بۆ
 نه سیش دایم تال فیراق بۆ
 به وینه ی «تاهیر» هه ر دهرده دار بۆ
 دیده ی مه خموورش دایم بیمار بۆ

* * *

فیتنه جو هه میسه ئازاوه نه گیرێ و شه ره له گیر سیتی. یانی تۆش هینده له بهر دلانی له
 سه ر تۆ شه ر و ئازاوه یه.

« پیتی - سین - » غه زه لی ژماره - ۱ -

سوور و سپی و ناسکه، وه ک چووزهره ریواس (۱)
 ئاودار و تەر و تازه یه کوئمه ی وه کوو گیلّاس
 ئه ندامی له تیفی، چ بلّیم عه ینی بلووره
 بۆی عه تری هه ناسه و مه مکى که لله ده کا کاس
 خالی حه به شی، (۲) قرچه ده خاته دلی ئاشق
 شمشیری برۆی سینه ده کا شق وه کوو ئه لّماس
 حه سرت زه ده یی ئاشقی شه یدایه جه مائی
 مه حفووزی بکه ی ره ببی «من الجنة والناس»
 له و سووره ته مه په یکه ره، له و سهروه ره وانه
 له و زولفه سیاماره که ئه و گه نجه ده کا پاس (۳)

-
- ۱ - ئهم هه لّبه سته له گوڤاری سروه ی ژماره ۵۶ ده ستمان که وت، گوڤاری سروه ش
 له نووسه ری کوردستان که له به یازیکدا چاپ ببو و ده تی که وتوو.
- ۲ - خالی حه به شی: وه کوو خالی ژنانی هیندوه. به لّام ژنانی حه به شی خالیان له سه ر لیویانه.
- ۳ - وا باوه که ده سه لّتدارانی پیشوو یان ده و له مه ندان و تاجران له سه ر گه نجه که ی
 خۆیاندا ماریکی ره شیان داده نا بۆ ئه وه ی دوژمن و نامۆ نه توانی به لای گه نجه که یاندا
 بروا و ده ستی بگاتئ.

مولکی عه جه م و رۆمه به های بۆسه یی لیوی (۱)
 ده یکه م به فیدای یه ک نیگه هی مامش و بلباس (۲)
 «تاهیر» سه ری ته سلیمه له به رخاکی به ری پیت
 دایناوه ئیتیر حه یفه مه که، به سیه قسه و باس

* * *

۱ - عه جه م و رۆم: مه به ستی ئیمپراتووری ئیران و رۆمه که چهند چه رخ پیتش
 ئیسلام و پاش ئیسلام رۆمی رۆژه لآت «شرقی» یان قوسته ته نی یه ئیستامبولی
 پایته ختی تورکیه، گه وره ترین ولاتانی جیهان بوون و له باری ده وڵه مه ندیه وه له دنیا
 بی هاوتا بوون.

۲ - مامش و بلباس: دوو عه شیرهن له کوردستان. له کاتی خویدا ده وڵه مه ندترین
 عه شیرهن بوون.

« پیتی - شین - » غه زه لی ژماره ۱ -

شه هه نشای مه ئوای روح و دیده و هوڤش
 حوکم دار ملک، دلّه ی پر نه جوڤش
 ده لیلّه ی ره مه ی، ئاهوو ره فتاران
 سه ر ده سته ی گرو ی نازک نازداران
 گول بوی گول رو خسار، گول به رگ ئه ندامه
 گول خونچه له بان، گولین ژیر جامه
 سه ر په نجه گولین، وه هوون ئه و دل (۱)
 وه هار ئاماو، په یدا بی نه و گول
 حه یفه ن وه ی رو خسار مینا کاره وه
 وه ی بالای نه و توول وه ش ره فتاره وه
 وه ی تو ره ی پیچ پیچ عه نه ر بیزه وه
 وه ی شیرین له بان شه ککه ر ریزه وه

۱ - مه به سته ره نگه گولی سووره، واتا سه ر په نجه کانت وه کوو گولی سوور
 ره نگین بووه، به لām به «هوونی» خوینی دلی من.

ساتنی نه وینۆن نه وبالآت چه مه ن!
 عه تر نه گیرۆن نه زولفت سه مه ن! (۱)
 نه رگس نه چه سره ت ئه و دیده مه سه (۲)
 چون من مه بو شیت دیوانه و چه سه
 مه ستانو چه راج زولفت نه ریحان
 مه ون باج وه رووی گولنارت گولان
 بزانه «تاهیر» به سه تی خال تۆن
 مه ست نه بۆن وه دیه ن، دیده ی کال تۆن

* * *

-
- ۱ - مه به ستی گولئی یاسه مه نه که له بۆن خوشیا به ناوبانگه بۆیه فهرانه ویه کان له م
 گوله چاکرین عه تر و ئودکلۆن ده گرن و له جیهانا به ناوبانگه.
- ۲ - لای شاعیران گولئی نه رگس هینده جوانه چاوی دلداره که یان به گولئی نه رگس
 ته شبیه نه که ن، لیره دا تاهیر به گک زۆر تر رویشتووه ده لئی: نه رگس پیتی خوشه وه کوو تو
 جوان بێ به لām وانی به بۆیه دیوانه و چه سه حاله وه کوو من شیت بووه چوونکو له
 جوان چاکیا ناگا به تو.

« پیتی - میم - » غه زه لی ژماره - ۱ -

یاران فره ادم، یاران فره ادم
جانشین خاس قه وم فره ادم
ئه ورؤ که فره ادم پو شان وه که فنه
ئه رواش که رد فیدای شیرین ئه رمه
په رسا یه ک یه ک نام، ده روون پر ده ردان
به حال ئه حوال هه ناسه سه ردان
قه یس و وه یس و من وه تاقیق خه م بار (۱)
یه کسه ته عداد که رد، ئه و روز شمار
وات کی بؤ لایه ق په ی مه قام من ؟
گوم نه بؤ تا حه شر سه ودای نام من
من که رد گوزیده په ی وارس ویش
سپه ردش وه من کالای ئیش و نیش

۱ - ده لئی ئه و هه موو ناشقانه ی کۆ کرده وه و هینای لای مندا داینا و ته نیا منی
هه لئۆارد چو ونکو من لیا قه تی جی نشینی فره ادم هه بو وه تا کوو روژی مه حشر ناوم
ون نه بی و دریزه ده ری ریگی بیه.

شیتی و مه دهۆشی، وێل سەر کیوان
 عه زاب دووری دهر د بێ ده رمان
 بێ خورد و خاوبی سه ودای ئیشتیاق
 ئاگر هیجران زووخوا و فیراق
 نویسا، نه ده فتهر وه هوون زامان
 یه ک یه ک په ری من هه رچی پیش ئامان
 وات، یه سه رمه شقه ن په ی تو بزانی
 ئیسمت مه شهوور بو فه رهاد سانی
 یاران فه رهاد مه رد، وه ناکامه وه
 په ری ئاخ و داخ، من هه ر مامه وه
 شه رت بو چون فه رهاد، چینی ده روه ده ر
 ویم که م به سه رگه رد خالان دل به ر
 به ل وینه ی فه رهاد دیوانه ی خود سه ر
 نه جات بۆم جه ده ست چه رخ به د ئه خته ر
 یه «تاهیر» واته ن ده روون پر جه خه م
 زامش جه زامی فه رهاد نیه ن که م

غەزەلی ژمارە - ۲ -

مەلجە ئۆپشت و پەناھى غەیری لوتفی تۆنیه (۱)
 گەر بیه خشی وەر نە بە خشی، جان نيسار و چاکەرم
 تالیبی دیبای شەفاعەت، کەس نیە وە ک من بە جان
 بۆ مە تاعی رەحمەتی تۆ، ئیمرو ئە من سەوداگەرم
 نابى من تەنھا لە لوتفت بى نە سيب و بە ھرە بم
 چونکە فەر مووتە، شە فیع و شە ھسواری مە حشەرم
 نە عتی شاهی ئە نییا «تاهیر» کە ھاتە سەر زبان (۲)
 جیلوہ بە خشی زە وقە ئیمرو نە زمە کە ی پرشە ککەرم

* * *

-
- ۱ - پىم وايە ئەم ھەلبەستە يە ک یا چەند بە يتىكى لە ئەووە ئەو نە مابى.
 ۲ - لە نەعت و پىداھەلچوندا تاهیر بە گک کەم ھاوتا بووہ چوونکوو تاهیر بە گک ئە شق و ئەو يتىكى راستە قینە لە دەروونیدا ھەبووہ، جا بۆيە ئەوینی پا ک شتی پاکی لى دەيتەوہ، نەعت و پىداھەلچونیش لە دەروونی پا کدا دیتەدەر و دەنروسى بە دلیشەوہ.

غەزەلی ژمارە - ۳-

ھەرچە نەندە دەمیکە لە خەما غەر قەیی خوونم
 ھەر لە حەزە لە دەس جەووری فە لە ک مات وزە بوونم
 بە سراو بە زەنجیری ئە لە م گەردنی شە و ق م
 مە شەوورە لە ناو ئە ھلی جیھان، شۆری جنوونم
 ئە لە فی قە دە کە م راست، وە کوو تیری خە دە نگ بوو
 وا خە م بوو ئە ئیستاکە، ئە ئی، حە لە قە یی نوونم
 مە عشووقە کە وا موونسی روژ، ھە م دە می شە و بوو
 وە ک ئاھویی رە م کە ر دە، لە دە س بە ختی نگوونم
 دڵ ملکێ عە جە م، عە س کە ری خە م، لە ش کری سالار^(۱)
 وێرانی ئە کە ئاخری، بێ سوودە فسوونم
 مەرھە م، کە شە فا بە خشی برینە بە حە قیقە ت
 وە ک داخی لە سەر داخە، لە بو داخی دە روونم

۱ - ملکێ عە جە م: مە بە ستی ئێرانی چە ند سە د ساڵ لە مە و پێ شە کە زۆر گە و رە و پان
 و بە رین بوو، بە لām لە ئە و وە ئی حکوومە تی سە فە و ی بە تاییە ت شائیسماعیل لە شە ری
 چالدران و پاشان حکوومە تی قاجارە کان بە تە وای لە ت لە ت کراو و بچووک بوو وە.

چونکو وهه موو شیواوه جیهان تهرز و ره وشتی
 یه کسانه له لام شادی و خه م، بوون و نه بوونم
 سه د شوکری خوا، مه رکه زی سه د میحنه ت و ده رد م (۱)
 وای تی مه گه له م دائیره یی چه رخه بیروونم
 «تاهیر» وه کوو مه جنوون له خه یالی روخی له یلا
 دیوانه، له سه حراو و سه راسیمه له توونم (۲)

* * *

۱ - مه رکه ز: ناوه ند، یانی هه موو ده رد و میحنه ت له تیو دلی مندایه.

۲ - به راستی تاهیر به گ له شیعری دلداریدا سه ری له عه رش دراوه نه گه ره هه موو شیعه ره ون
 بووه کانی ده سمان که وی و له چاپی بده یین نه ده یی کوردی له شیعری دلداریدا که م هاوتا ده بی.

« پیتی - نوون - » غه زهلی ژماره ١ - (١)

مه تله عی سوبجی سه عاده ت مه زه هری « عیلم الیقین » (٢)
 نه ی سپه هسالاری فه وجی نه نیائو مورسه لین (٣)
 بو نه وازش، زاتی حق هم حوججه ت و هم دهنگی تو
 شاهیدی ته عزیمی تو بوو یاوه ری روحو لته مین

١ - ئەم شیعره زۆربە ی هه ره زۆری عه ره بیه به لآم ته وانایی شاعیر کورداندوو به تی وه ست ناکه ی وشه یه کیش عه ره بی تیدایی. ههروه ها له زۆربە ی ته کیه و خانه قاکانی کوردستان ده خویندری.

٢ - به ریز کاکه ی فه للاح له دیوانی ناری که له سالی ١٩٨٤ ی زاینی له چاپ دراوه ئەم شیعره به هی ناری ده زانی به لآم تیمه له په راویزی پینج خشته کیه که ی دا باسما ن کردوو و وتو مانه هی تاهیر به گه نه ک ناری، ههروه ها مامۆستا عه لادینی سه جادیش له میژووی نه ده بی کوردی لا په ره ی ٤٨٢ دا هیناویه و به هی تاهیر به گی ده زانی، له م شیعره دا هیچ ناوی له ناری یه وه نی یه و به لگه یه کی نه وتومان وه ده ست نه که وت جا کاکه ی فه للاح لیره دا شاره زاتره به لآم تیمه ی قانع نه کرد، ناری ته خمیسیکی له سه ره ئەم شیعره داوه من پیم وایه نه گه ره ی ناری بایه تاهیر به گ ته خمیسی نه کرد، به لآم پیچه وانه.

٣ - هه رچه ند ئەم شیعره زۆربە ی هه ره زۆری عه ره بی یه به لآم توانایی شاعیر روحی کوردی پی داوه، واکا کورداندوو به تی.

موشکی تۆزی دامهنت، عهتری دهماغی ئەتقیایه
 یهعنی بۆ تهئسیری بیتش، عینی سورمه‌ی خاکیین (۱)
 رووله کئی کهم غهیری تۆئه‌ی شافیی زومپه‌ی ئەسیم
 من گونەهار و خه‌جاله‌ت، تۆ شه‌فیعلوموزنیین
 خۆم له‌ قور بگرم به‌جاری هه‌ر له‌ پئی تا ته‌وقی سه‌ر
 به‌لکوو لوتفی شاه‌ی له‌ولاک بئی نه‌جاتم دا له‌ شین (۲)
 موسته‌حه‌ققى تیر و تانه‌ی ئاشنا و بیگانه‌ خۆم
 واجبی ره‌حمم به‌سه‌ یاره‌حه‌ته‌ن لیله‌اله‌مین
 رووت و قووتی مه‌حشر و بئی سایه‌و و ئاواره‌خۆم (۳)
 مه‌زره‌عه‌ی عه‌قوی خودا نابئی بئی، بئی خوشه‌چین

۱ - مه‌به‌ستى توورى سینایه‌ که به‌ داخوازی هه‌زهره‌تى موسا «د - خ» خواى گه‌وره‌ له‌ سه‌رکێوى سینا به‌شێ له‌ نوورى خۆی پيشان دا به‌لام نوورى خواکێوى سووتاند و بووبه‌ سورمه‌ی چاوان. پشتر حاجیان که له‌ زیاره‌تى خودا نه‌هاتنه‌وه‌ بۆ ديارى سورمه‌يان نه‌هتينا و ژنان و پیاوان به‌وپه‌رى خوشحاله‌یه‌وه‌ که‌لکیان لێی وه‌ر نه‌گرت و زۆر بۆ چاو قازانجی هه‌بوو، به‌لام ئیستا به‌ جۆره‌ها ده‌رمانی کیمیاوی جێی سورمه‌ی گرتوته‌وه‌ که‌ بۆ چاوى ئافره‌ت زه‌ره‌رى زۆره‌.

۲ - له‌ داب و نه‌رىتى کۆمه‌لايه‌ تیدا وا باوه‌ هه‌رکەس شتیکی وىست به‌ قور پێوان و گریان و شینه‌وه‌ داواى کردووه‌ بۆ نه‌وه‌ی سرنجی به‌رانه‌ر بۆ لای خۆی رابکێشێ.

۳ - مامۆستا سه‌جادی وای نووسیه‌: ئیسته‌ من قانع به‌ خوشه‌ی ئایه‌تى لا «تقنطوا»م.

حەسەرە تا مەحرۆومی شەھد و زیارەتی شوبیاکی تۆم
 بۆ نەپزێم ئەشکی ئال و ئاوی گەرم و ئاتەشین
 ئەی حەیبی خالیقی عەلەم تەرەححوم تا زوو
 ئەو سەگی ئەسحابی کەهف و مەن سەگێکی تایعین (۱)
 روولەقاپی موستەفا کە بیژە یاخە یرولبە شەر
 نیمە تۆشە ی رینگە، جوز ئیخلاسی ئالی «تاهیر» ین (۲)

* * *

۱ - شیخ رەزای تالەبانی دەڵێ:

یارسول الله چه باشد چون سگ اصحاب کەف
 داخل جنت شوم در زمرة اصحاب تو
 او رود در جنت و من در جهنم کی رواست
 او سگ اصحاب کەف و من سگ درگاه تو

۲ - شاعیرانی کلاسیک بۆ ئەوەی شیعەرە کە یان وون نەبێ لە بەیتی ئاخری
 شیعەرە کە یاندا ناوی خۆیان ئەبەن لێرە تاهیر بە گە شیرینکاری کردوو بە جیناسەو هەم
 ناوی خۆی بردوو هەم ئالی «تاهیرین» ی هیناوە.

غزه لی ژماره - ۲ -

نموونه ی رووی تۆیه ماهی تابان
 نه زیری مووی تۆیه رهنگی قه تران
 له شه کرباری لیوت بی نه سب بووم
 به لی، هر تهنگ رۆزین نه هلی عیرفان
 به ماچیکی ده به خشم گهر که ره م کات
 جه میعی خه رج و ده خلی مولکی بابان (۱)
 برۆ و روخسار و زولف و لیوی ئالت
 شه و رۆژ و هیلال و عیقد و مهرجان (۲)

۱ - حافزی شیرازی ده لی :

اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل مارا به خال هندوش بخشم سمرقند و بخارا را.
 ته یمووره شهل «تیمورلنگ» حافزی شیرازی هیناوه و لی تووره بووه و توویه چلۆن
 سه مهرقه ند و بوخارا که من نه و هموو زه حه تم له گه لیان کیشاوه و چه ندین سآله
 ئاوه دانی ده که مه وه تیتا دوو شاری گه و ره و پر بایه خی جیهانه تۆ به ئاسانی
 ده بیه خشی به خالی لیوی یاره که ت؟ حافزیش له ولآما ده لی: قوریان نه و
 هه له خه رجیانه م کرد بۆیه هیچ له دنیا دا شک نابهم و بی مال و حالم.

۲ - برۆ: شه و روخسار: شه و زولف: هیلال. لیوی ئالتی به مهرجان شوبه اندووه.

بیحمیدلله ئەتۆی ئەمڕۆ بە خووبی
 لە جێی فەرزه‌ندی خاسی پیری که‌نعان (۱)
 نه‌ من ماچی له‌بی تۆم بوو به‌ قسمه‌ت
 نه‌ ئەسکه‌نده‌ر گه‌یشته‌ ئاوی حه‌یوان (۲)

۱ - مه‌به‌ستی حه‌زهره‌تی «یوسف»ه‌ که‌ باوکی «ه‌زهره‌تی به‌عقوب» هه‌میشه‌ ئاره‌زووی دینی بوو.

۲ - ئەسکه‌نده‌ری مه‌قدوونی کوری «فیلیپ» یان به‌ وته‌ی خه‌لکی ئاتینی یۆنان «فیلیپپوس» یان به‌ وته‌ی کورد و عه‌ره‌ب «فیه‌لقووس»ه‌ که‌ له‌ چه‌رخێ ۴۴ پێش زاین له‌ مه‌قدوونیه‌ی یۆنان هێرشێ کرده‌ سه‌ر «ئاسیا»و حکومه‌تی هه‌خامه‌نیشی له‌ ئێرانی رووخاند و ته‌ختی جه‌مشیدی وێران کرد. ناوی فیه‌لقووس زۆر تر بو‌خه‌لکی مه‌ریوان و سه‌نه‌ و ده‌ورو به‌ر ئاشنایه‌ گوایه‌ فیه‌لقووس پادشا یان فه‌رمانده‌ییکی زالم بووه‌ و زۆر زلمی له‌ خه‌لک کردووه‌، ده‌رویشیک که‌ ئیستاش قه‌بره‌ که‌ی له‌ ته‌نیشت زرتواره‌ به‌ کێ له‌ وانه‌ بووه‌ که‌ خۆی و ژنه‌ که‌ی زۆر زلمیان لێی کراوه‌، دۆعای کردوه‌ شار بیه‌ته‌ ده‌ریا. دۆعا که‌ی قبوڵ کراوه‌. من پێم وایه‌ ئه‌و که‌سه‌ نوێنه‌ری ئەسکه‌نده‌ر و له‌شکری یۆنان بووه‌ و فه‌رمانده‌ که‌شی یۆنانی بووه‌. وا باوه‌ ده‌لێن ئەسکه‌نده‌ر بو‌ئه‌وه‌ی قه‌ت نه‌مری ده‌ گه‌را به‌ شوین ئاوی حه‌یوانا واتا «آب حیات» بو‌ئه‌وه‌ی هه‌رگیز نه‌مری، به‌لام ده‌ستی نه‌ که‌وت. شاعیر لێره‌ دا ده‌لی: ئه‌ گه‌ر منیش ماچی لێوی تۆم ده‌ست بکه‌وتایه‌ هه‌رگیز نه‌ده‌مردم، دیاره‌ لێره‌ شاعیر ماچی لێوی یار به‌ مه‌حال ده‌زانێ، وه‌ کوو ئەسکه‌نده‌ر ئه‌میش به‌ ئاره‌زووی ناگا.

به زاهیر که م ده به م ئیسمی و یسالت
 له خوؤفی حاسید و بیمی ره قییان (۱)
 حیکایه ت بوو له توولی زولفت ئیمشه و (۲)
 هه تا جه معی ره فیقان بوون په ریشان
 وه ره ته سلیم که روحت با خه لاس بی
 ئه توش «تاهیر» وه کوو جه معی ره فیقان

* * *

-
- ۱ - هیندی جینگا ته عنی، نوو سراوه. واتا ناویرم له ملا و نهولا ناوت به ریم چونکوو له نه یاران ته ترسیم و ره قیه کانیشم پیان ناخوشه به لام له دلّه وه نه بهم و زیکرت نه که م.
- ۲ - مه بهستی دریزایی شهوانی پایزه که له مالان داده نیشن و حیکایه تیان ده کرد و ههروه ها شه و رهنگی ره شه بویه زولفی له دریزایی و رهشی ته شیه کردوو به حکایه تی شهوان.

وا باوه تاهیر به گی و «ناری» ئەم غەزە لە یان پێکەوه داناوە (۱)

غەزە لە ژمارە - ۳ -

بە خەمزی چاوی مەخمووری سیاھی، مەستی مە ی کردین
بە ماچی لیوی موسته غنی لە ئەنواعی مەزە ی کردین
ترازا بەندی سوخمە ی ئالی گولناری بە ئاهی من
کە چی دەستی لە سەر دانا، لە سەیری باخی بە ی کردین

۱ - «بەریز کاکە ی فەلاح لە دیوانی ناری چاپی ۱۹۸۴ ی زاینی دەلی: «ناری»
وتووێتی بە ناحەق ئەم غەزە لە یان کردووە بە دانانی من و تاهیر بە گی، راستیە کە ی
ئەو بە هەمووی هی خۆمە ... بە ئی هەروایشە چونکە دارشتنە کە ی لە هی یە ک شاعیر
ئە چی. ئەم راستی یە لە حاجی مە لا ئەحمە دی قازی بیستراوە» .

تیمە هاتینە سەر ئەم راستی یە کە ئەم شیعەرە هی تاهیر بە گی، چونکە و ناری لە دانانی
ئەم جۆرە شیعەرە خۆ ی پاراستووە. بەوتە ی کاکە ی فەلاح لە هی یە ک شاعیر ئە چی
ئە ویش تاهیر بە گی نە ک ناری. ئەم جۆرە شیعەرە دوو رە لە شاعیر پێک کە لە تیۆ مە کە بی
تە سە و ف و عیر فاندایاوە. مە علومە شاعیر پێک وە کوو تاهیر بە گی شیرین کە لام و
ئە ویندار و دڵتەر ئە بی خاوەن ئەم شیعەرە بی، هەروە ها بە یتی ئاخری شیعەرە کە ی کە
دە لی عەلاجی دەردی دڵ «ناری» لە «تاهیر بە گی» تە مە ننا کە مە علومە ... ح - گ

به هه وری په رچهم و زولفی، روخ و نه بروی که داپووشی
 له شه وقی روئیه تی به در و هیلالی یه ک شه وهی کردین
 نه گه رچی کوشتنی خو، «قایض الارواح» ی موژگانی
 به قانونی مه سیحایی، ^(۱) به خه ندهی لیوی حه ی کردین
 عیلاجی ده ردی دل «ناری» له «تاهیر به گ» ته مه ننا که ^(۲)
 بلنی نه مړو گوله ندامی، به تیری جه رگی په ی کردین

* * *

۱ - هه ر پیغه مبه ریک بو خوی ئی عجازیکی هه بو. قانونی مه سیحایی: ئی عجازی
 هه زره تی عیسا «د - خ» زیندوو کردنه وهی مردوو به ئه مری خودا به دهستی
 هه زره تی عیسا «دخ» بو، شاعیر لیره خه ندهی لیوی یاری هینده لای خوشه که پئی
 زیندوو ده یتته وه.

۲ - لیره دا هونه ری شاعر له ناری داوای عیلاجی ده رد ده کا جا نه گه ر ئه م شیعره هی
 ناری بایه له تاهیر به گ ته مه ننا ی عیلاجی ده ردی ده کرد، بویه تیمه پیمان وایه ئه م
 شیعره هی تاهیر به گ نه ک ناری، جگه له وه سه بکی شیعری ناری و تاهیر به گ به
 ئاسانی ده توانی جیا بیتته وه.

« پیتی - هی - » غه زهلی ژماره ١ -

فه سلی خه زانی هیجره، ره سمی زه مانی دوونه
 دهردی فیراقی یاران، ته قدیری کاف و نوونه
 دونیایه ره سمی وایه، به زمی وه کوو به لایه
 عه شیی هه موو جه فایه، باده به رهنگی خوونه
 گو له ره فیقی خاره، شه رابه پر خوماره (١)
 گه نجه ئه نیسی ماره، به و بۆنه وه به بوونه (٢)
 بیزاره تن له هیجران، چاویش پر له گریان
 چ بکه م عه لاجی قوربان؟ دل عاجز و زه بوونه

١ - ئیره تاهیر به گ زه سمی شه راب ده کا، ده لئی مرو ف نه گهر بیهوئی خوش بی ده بی
 له مه جبوری شه راب بخواته وه، ده لئی نه گهر بیهوئی گو له به ده سه وه بگری ده بی
 هاوریی درکیش بکات.

٢ - وا باوه بووه زه مانی زوو له سه ر گه نجه وه ماریکیان دانه نا بۆ نه وه ی پاسه وانی
 لی بکات و نه یاران ده ستیان پتی نه گا ئیره دا شاعیر ده لئی: مار ئه ونده بایه خی نییه
 چونکوو کردویانه به پاسه وانی گه نج نرخی پتی دراوه. سه عدی شیرازیش ده لئی:
 گو لدان بۆیه به نرخ بووه چونکوو گو لی تیدا ده روئی و بۆنی گو له ده گری ئه گینا
 قوریکی بی بایه خه.

مه یلی فیراقی «ناری» دنیا وه هایه کاری (۱)
 ئەم چه رخه پر له شووره، ئەرکانی واژگوونه
 شیرینه وه سلّی یاران، چونکه ده گاته هیجران (۲)
 نازانی رۆحم ئەمما، چەند تال و ترش وتوونه (۳)
 له ژیر خه ما مه وێسته، فەرموو ده ست بهینه
 خزمانی شادمانه «تاهیر» مات و زه بوونه

* * *

۱ - تاهیر به گک ئەم ههلبهستهی بۆ ناری ناردوو و تیدا بێ ئارامی خۆی له دووری
 ناری دهر بریوه، تاهیر به گک شیعرو نامه ی زۆری بۆ ناری ناردوو، دوور نیه ئەو چەند
 پارچه شیعره که کاکه ی فەلاح به هی ناری ده زانی ئە ئیو ده ست نووسه کانی ناریدا
 دۆزرا بێته وه که به هه لّه به ناو ناری چاپ کراوه.

۲ - یار هه تا دوور تر بێ شیریتره، ئەم ووتیه له باری کۆمه ل ناسی و ده روون
 ناسی یه وه دروسته.

۳ - جوانترین ته شبیه بۆ ناخۆشی ئەوه یه، که نه خۆش دو چاری ئەو سی مه ززه واته
 «تال و ترش و توون» بێت لێره دا تاهیر به گک ئەو په ری لێزانی خۆی پیشان داوه.

غەزەلی ژمارە ۲ -

روژی تەرەب و فەسلی گول و وهختی به هاره
 یاران گولە کەم، کواکە دەمی بۆس و کەناره
 گولزاری ئیرەم سوورەتی زیبای قەدی توێه^(۱)
 گوشە ی چەمەن و رویی گول و پایی چناره

۱ - باخی ئیرەم یان بوستانی ئیرەم: بە ناویانگە، لە قورئانی پیرۆزیشدا باسی کراوە لە
 ئایەتی «إِزْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ، الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ» باسی لێ کردووە و گوایه شەداد
 پادشاهیکی زالم و دەستروو دروستی کردووە بۆ عەیش و نووش و خوش رابواردنی
 خۆی بەلام پیش ئەوەی شەداد برواته نیوی خوای گەورە گیانی لێ ئەستینی و
 بەهەشتە کە ی دە کاته هەموان و مەحوی دە کاته وه گوایه بەشی بەهەشتی خوایی به،
 زانا یان دەلێن ئەو بەهەشتە هەموو میوه ییکی تیدا هەبوو و لە جوانترین ژن رازابووه.
 هەروەها چەندین باخ و سەیرانگا لە ئێراندا بەم ناوه ناونراوه. نالی دەلی:

بەیحەمدیللا دوو چاوی یارم ئۆخە ی

بە بێ مە ی مەستە، بێ مە ی مەستە بێ مە ی.

لە بوستانی «ئیرەم» دا قەت نییه وه ک

شەمامە ی وه ک شەمامە ی وه ک شەمامە ی

وه فایی مەهابادیش دەلی:

ئە ی نە سیمیکی گولی زار و شووعایکی روخت

شەوقی روژ و بەدری تابان عەتری گولزاری ئیرەم

بنواره له بو حهلقه یی زولفت له سهری کولمه
 دره فشی دره خشانیه، نیوه شهوی تاره (۱)
 بهو زولف و موژه مه مکووژه ههردهم به جه فایئ
 جاری له ته نافم مه ده، سه د جار له قه ناره (۲)
 تیری موژه که ت قاتله ههردهم به به لایئ
 دایم له دلی خهسته دلان پیکی، چوماره
 سووتاوو بریندارم و سه ودایی و مهستم
 بهو په رجه و نه گریجه و بهو چاو خوماره
 نهو خاله له سه رلیوته جانا، چی یه فهرموو!
 جیی ماچی له بی «تاهیر» نیشانه یی پاره (۳)

۱ - دره فش: ئالا، جهنگاوهرانی قه دیم کاتی ئهرویشن بو شهر و سهربازان له سه ر
 شانیان داده نا و ئه رزایه سه ری کۆلیان، به تایبته له کاتی نیوه شهواندا هیرشیان ده برده
 سه ر دوژمن و ده شه کایه وه و دلی دوژمنی ده له رزاند.
 ۲ - ته ناف و سێ داره له گه ل قه ناره فهرقی هه به، ته ناف حهلقه به که ملی تاوانباری
 پیوه نه کن، به لام قه ناره نهو چهنگه که به وه کوو قولابی ماسی که قه ساب گوشتی پیوه
 نه کن. شه هیدی نهر و هاوړیکانی خوالی خوشبوو شیخ سه عیدی پیران له لایه ن
 که مال مسته فای تاوانباره وه به قه ناره شه هید کران، شه و و روژیک به سه ر قه ناره وه
 بوون پاشان گیانی پاکیان فیدای سه ربه رزی کورد و کوردستان کرد.

۳ - مه بهستی شاعیر نه وه به که هینده توند پار «پاره که» ماچم کردی و جینگاکه ی

غەزەلی ژمارە - ٣-

دڵ نه خوۆشی دەردی هیجره، جانی جانانم وەرە (١)
 لەت لە ته جەرگ و هه ناوم، ماهی تابانم وەرە
 عیله تی دەرد و شه فاکهم وا به لیوی شه ککەرت
 مایه بی ژین و حە یاتم، دەرد و دەرمانم وەرە
 سەد شوکر دوباره جه ژنه، وهختی عەیش و شادیه
 بۆ به لاگەردانی بالات، قوچی قوربانم وەرە
 دلبەرە ی قەدەر عەرە ی بی ره حمه که ی به دبەخته کهم
 دڵ رفینه ی شوخه که ی بی عەهد و په یمانم وەرە
 نازەنینه ی سوخمه ئالە ی دیدە مهسته ی که چ کولاه (٢)
 گولوزاره ی شوخ و شەنگه ی شاه ی خوبانم وەرە

رەش بوە تەوێ ته مسالیش جیگا که ی دیاره و بوو ته نیشانه.

١ - سەبید عەلی ته سفەری کوردستانی ته شیعەری کردو به گۆرانی.

٢ - کلۆ لاریان که چ کولاه، زۆر تر کچان بۆ سەرنج را کشان ی کور کلۆه که یان لار
 له سەریان دادەنا. ته مۆدەش له چه رخی نۆزده مه مەدا له پاریس و لەندەن باو بوو،
 ژنی ناپیلتنی سیه م ئیمپراتوری فەرانسە ته مۆدە ی له پاریس ره و اج دابوو کچانیش
 لاسایان ده کردو و زۆریش لیان ده هات. له کوردستانیش کچی گه وره مالان له
 سەرجل و به رگی کوردی کلۆنکی جوانیان له سەر ته نا که پێیان ته گوت کلۆ زەر.

خانه و یرانم له دووریت، ره هزه نی ئیمان و دل
 زینه تی به زم و سروورم، شه معی دیوانم و هره
 چونکه سایه ی چه تری زولفت دوور له فه رقی فه رقه
 سینه پر خوین و زوو خاوم، دل په ریشانم و هره
 دوور له بالای نه ونه مامت زامی جه رگم تازه یه
 وه ک عه ره ب سه دجار ده خيله ک، زوو به لو قمانم و هره (۱)
 که س نیه سابت قه ده م وه ک من له داوی ئه شقدا
 بو سوپاهی غه مزه کانت مه ردی مه یدانم و هره
 گه ره ده پرسی حاله تی من بو فیراقت پیت بلیم؟
 هه ره وه کوو «تاهیر» هه میشه دیده گریانم و هره

* * *

۱ - ئامان و ده خیلی عه ره ب زور مه شهووره، کاتی ده پارینه وه دلی خه لکی ده که ن
 به که باب، له کاتی راهه رینی ۱۹۹۱ی کوردستانی ژیر ده سه لانی عیراق بو به عسی
 کوشتن و تۆله سه ندن، خه لک قۆلی هه لمالیوو به لام به «ده خيله ک» وه ها ده پارانه وه
 که خه لکی رابردووی له بیر ده چه وه و ده بانه خشین، له شه ری عیراق و ئیرانیش
 دیله کان زوریان به «ده خيله ک» خویان رزگار و ده رباز ده کرد و ئیرانی به کان وازیان
 لی ده هینان و ده بانه خشین، به لام له کاتی ده سه لاتداریدا جوړی ترن، بی ره حم و...

غزله‌لی ژماره - ۴ -

دلّ له هیجرت وا له خه‌م‌دا ماهی که‌نعمانم وهره (۱)
 زه‌خمه جهرگم بو فیراقت زوو به لوقمانم وهره
 سه‌د ته‌یب هات و عه‌لاجی ئەم برینانه‌ی نه‌کرد
 تو عه‌لاجی زه‌خمه‌که‌م که، سا به ئامانم وهره (۲)
 گهر ده‌زانی چهن په‌شیوه‌ حاله‌که‌م بو دیده‌نت
 سه‌د ئەوه‌نده‌ی زولفه‌کانت دلّ په‌ریشانم وهره
 لوتف و تانه‌ی تو له لای من هه‌ردوو یه‌ک ره‌حمه‌ته
 که‌عه‌که‌چ نابین، له‌بهر لۆمه‌ی ره‌قییانم وهره
 هه‌رکه‌سی هات و به‌تیری غه‌مزه‌که‌ت سه‌د پاره‌بوو
 که‌س نیه‌وه‌ک من حه‌ریفت، مه‌ردی مه‌یدانم وهره
 کافرا ده‌ردی فیراقت وا له جهرگم کاریه
 سا بکه‌ره‌حمی به‌حالم، ماهی تابانم وهره

۱ - ماه: مانگ. ماهی که‌نعمان مه‌به‌ستی هه‌ز ره‌تی یوسفه.

۲ - هونه‌رمه‌ند سه‌ید عه‌لی ئەسغه‌ری کوردستانی زۆربه‌ی شیعره‌کانی تاهیر به‌گی کردوو به‌گۆرانی. ئەم شیعره‌یش یه‌کنی له‌وانه‌یه.

سه د که پرت ئیمپرو له دووریت خوین له چاوم جاریه
 غه رقی ده ریای نه شکي خوینم، شه مسی خوبانم وهره
 گا ده گریم گا ده سووتیم کار و بارم زاریه (۱)
 زیوهری تاجی غه ریم، شاهی خوبانم وهره
 سینه نالان ههروه کوو بولبول له دووری گولشهنت
 سا به لوتقی بمدوینه، جانی جانانم وهره
 بهس جه فا بنوینه قوربان زولمی ناحق چا نیه
 کافیش ره حمی بهسه، دهی، دین و ئیمانم وهره
 سووره تی بالآت به دایم نه قشی قهلبی زارمه
 ههروه کوو مه جنوون له نه شقت دیده گریانم وهره
 دیده مهستی شوخ و شهنگی نازه نینهی شاره زوور
 دل رفینی جه معی عالم، که بکی کوهانم وهره (۲)
 دل له دووریت پر له خوینه شه معی دیوانی ئه من
 ههروه کوو «تاهیر» هه میشه سینه بریانم وهره

۱ - وه فایی مه هابادی ده ئی:

گا ده گریم گا ده سووتیم غه رقی ئاو و ئاورم
 ناخ له بهر به ختی سیا نازانم نه ز بۆج نامرم

۲ - مه بهستی که وی کتوی به.

غەزەلی ژمارە - ٥-

تا به کە ی قوربان بنالم من به ئیش و دەردەو (١)
 دەس به ئەژنۆ قور بە سەر دايم به ئاهی سەردەو
 روژی ئەووەڵ بوو کە زانیم من ئەبێ دیوانە بم
 ئاشقی تۆ، نەو عی مەجنوون، وا به کیو و هەردەو
 مەرحەمەت کە زوو برۆ قاسید بلی دەردی دلم
 نازی پاپوچت ئە کیشم من به توژ و گەردەو

١ - ئەم هەلبەستە لە گەڵ شیعریکی «مصباح الديوانی ئەدەب» دا بە ناوی:

دڵ لە حسەرت غەمزە کە ی دوو نەرگی پرخەوتەو
 وە ک خەمی زولفت عەزیزم چوو بە رووتا کەوتەو
 مەنە ی سووتانم ئە کە ن ئەمرۆ لە شەوقی روومەتی
 چۆن نەسووتیم من به ئاگر ئەو به باری نەوتەو

به هەڵ چاپ کرابوو کە لەم دیوانە دەرمان هینا، مەعلوم نییە چلۆن هاتو ته ناو
 دیوانی تاهیر به گەو. هەم سەبکی شیعەر کە دیارە هی کێ یە هەم قافیە و وەز نیش یە ک
 ناگرنەو مە لا رەسوولی ئەدیبیش تەخمینیکی لە سەری داو و شیعەر کە ی میسباحی
 ئەدەبی تەخمیس نە کردوو و دەر هیناوه، ئەم هەڵ دەیان سألە ساخ نە کراو تهو و به
 ناوی تاهیر به گەو خۆیندراوه.

من که پشتوانی بالآو و بو سه چینی کو لمه تم
چی ده که م ناخر له سه یری باخ و بهی، بهم دهرده وه
ههروه کو و قه وس و قه زه ح با دهس له گه ردن دانیشین (۱)
تۆ به سوخمه ی ئال و سه وز و من به رهنگی زهرده وه
یه ک نه فهس چاکی نه هیئا که عبه ته ینی به خته که م
شهش دهرم گیراوه داماوم به دهستی نه رده وه
ئیلیماسی «تاهیر» ی بیچاره قه د سوودی نی یه
تۆ که دایم شه رفروشی به و دلّه ی وه ک به رده وه

* * *

۱ - قه وس و قه زه ح، حه و ته وانه یان رهنگین که مان که له به هاران پاش باران خوی
دیاری ته دات و زۆر جوانه. ده لّی نه گه ر تۆ به رهنگی سه وز و سوور و من به رهنگی
زه ردی روخسارمه وه پیکه وه دانیشین وه کو و قه وس و قه زه ح دیارین.

غەزەلی ژمارە - ۶ -

مەمکوژە جانا بە هیچران، ئەی جەفاکارم وەرە
 تاب و تاقەت چوو بە جاری یاری خەم خوارم وەرە
 بۆچ ئەوەندە ئارەزووت بۆ قەتلی ئەم بیچارەزار
 کوشتنی ئاشق درێغ مەفرموو، سەردارم وەرە
 بولبولی زارم دەنالم، قەقنەسم ئاگر بە جان (۱)
 گا دەگریم، گا دەسووتیم، یاری غەددارم وەرە (۲)
 خالی کولمت هەر وە کوو فلفل ئەسووتینی دلم (۳)
 کەس نیە دەردم دەواکا، تۆ بە هاوارم وەرە
 دل لە دووریت ئاگری گرت بەسێ یاری نازەنین
 تۆی عەلاجی دەردی «تاهیر» زوو بە هاوارم وەرە

-
- ۱ - قەقنەس: مەلێکە کاتی هێلکە دەکا بۆ ئەوەی جووچکەکانی هەلبێنی خۆی
 دەسووتینی و دەبێ بە خەلۆز و پاشان جووچکەکانی دێنە دنیا.
 ۲ - دیارە وەفایی مەهابادی زۆر کاری لە سەر شیعەرەکانی تاهیر بە گەداکردووە.
 ۳ - فلفل: بیبار. شاعیری بەناویانگی تیران قەسابی خوراسانی دەتێ:
 خال محبوبان سیاہ و دانە ی فلفل سیاہ هردو جان سوزند، اما این کجا و آن کجا
 یانی: خالی خوشەویستان رەشە و دانە ی بیباریش رەش، هەردوکیان سووتینەری
 گیان بەلام ئەم لە کوئی و ئەو لە کوئی.

غەزەلی ژمارە - ۷ -

تیسری خەمزی چاوە کانت و لە جەرگم کاریه
 ئیستە ئە شکم وای بە خۆر دی، رەنگە کە ی گولناریه (۱)
 نەفسی سەرکەش، چەند روژی گەر جیهانت رام ببی
 دل ئە گەر خوش کە ی بە خۆت، بی عاری یه، بەم «عاریه»
 گول ئە گەر هات، خۆی موقایل کا به تو، لیبی ناگرم
 هەرزه گو یه و بی وه فایه، دولبەری بازاریه
 ناشکی قوربان دلم، هەرگیز لەبەر جەوری رەقیب
 عاده تی ئە و دائیمەن هەر فیتە و بەدکاریه
 لیم گەڕین تەنھانیشینی کونجی خەم بم ئە ی رەقیب
 دەرده کە ی من دەر دی ئە شقە و زۆر گران و ساریه
 زاهیدی خودین کە حە یوانە لە وادی ئە شقدا
 ریشە کە ی پان و دریزی رەشمە و هەوساریه

۱ - ئەم شیوه دارشتە زۆر ریتالیسمە و نیزیکیە لە حەقیقەت بەراستی تاهیر بە گ زۆر
 شتی لە ریتالیسم زانیوه، عەبدوڵلا گۆران شاعیری نوێ خواز و ریتالیسم دەلی:
 قز کالی لیو ئالی پرشنگی نیگا کال ئە ی کچه جوانە کە ی سەرگۆنا نەختی ئال

سهبر و هوش و روحی بردم هه ره به جارێ ئیسته کهش
 هیچ نه ماکاری به من، په یکاریه بهم کاریه
 جارێ ناپرسی له حالی من مه گهر نازانی تو
 زار و بیزار و نه زارم کاری من هه زاریه
 تازه زانیومه له سه ره دینی مه سیحایه نیگار
 په چهمی عهینی سه لیه زولفه که ی ره شماریه (١)
 تاقه تی شیری نه ماوه هیچ له به ره نهج و فیراق
 ئهم که لاهه گهر بلنی «تاهیر» له به ره بیعاریه

* * *

١ - سه لیب: هه ره ئه و خاچه یه که کچانی پاریس پاش شهری یه که می جیهانی زولفیایان
 وه کوو سه لیب کردبوویان به مۆد و ئیستاش هه ره باوی ماوه، جا نازانم تاهیر به گه له
 کوئی یه وه ئهمه ی زانیوه، ئایا ئه و شیوه مۆده هاتبێته کوردستان یان له جینگایه کی ترا
 دیتوویه.

غزلی ژماره ۸-

دنیا که هه موو له حزه به مه عشووقی که سیکه (۱)
 بنواره که چهن قه حبه، چ کونه تهره سیکه
 تی فکره وه کوو که لی نیهان گیری زه مانه
 نه بنائی جیهان یه ک به یه کی، سه گمه گه سیکه
 عالم هه موو وه ک تهره، ته مه ع دانه، نه مه ل داو
 سه یادی نه جهل، ساحه تی دونیا قه فه سیکه (۲)

۱ - له پهنندی پیشینانا ده ئین: ئهم دونیا وه کو چۆپی وایه ههر دهم واب به ده ست
 که سیکه وه، لیره دا تاهیر به گک ته شیهی کردوه به ژنی خراب که ههر کات و سات له
 گه ل یه کیکه وه وه فای بۆ که س نییه. جانا زانم بۆچی تاهیر به گک که له به ماله یه کی خاوه ن
 شکۆ و ده سه لاتدار و ده و له مه ندا بووه و هه موو شتیکی له به رده ستدا بووه هینده
 نه چه سپاوه به دنیا و ته نانه ت حکومه تی سه ید سادقیشی که له لایه ن بایه وه پتی دراوه
 نه ی وسته. جا زۆر تر ده و له مه ندان ده چه سپن به دنیا وه و دلایان به م دنیا خوشه
 به لام تاهیر به گک وانه بووه.

۲ - تاهیر به گک بیرر فله سفی هه بووه بۆیه ئاوه ها له دنیا بیر ده کاته وه، ئهو شیعره
 به رزانه ی که بۆ ناری و بابی نووسیوه پری بووه له پرسیاری فله سفی به لام نه جهل
 مه ودا ی نه داوه زۆر تر لهم باره وه بروات، جا له به ماله یه کی ده سه لاتدار که سیتیکی
 وه ک تاهیر به گک گوشه نشین بۆچی؟

لەم حوجرەیی شەش گۆشە کە رۆی مەعبەری عامە
 یارەب چیه هەر کەس بە هەوا و هەوەسیکە
 سەد قافلە رابورد و ئەتۆ غافلێ ئەی دڵ
 گۆی بگرە لە هەر لایێ کە نالە ی جەرەسیکە (۱)
 شادی و خەم و ئەندوو و چیه رەنج و ئەلیمە
 ئیقبال و زەوالیش بە خوا هەر نەفەسیکە
 «تاهیر» مەبە ئازورده، زەمان عاده تی جەورە (۲)
 دنیا کە هەموو روژی ژنی بولەووەسیکە (۳)

* * *

- ۱ - جەرەس: زەنگۆلە، قافلە چیان بۆ ئەوەی کاروانیانێ دیکە ئاگادار بکەنەو و پێی
 بزائن زەنگۆلە یێکیان لەمل و شتر یان ئەسپە کەیان ئە کرد و لە دوور وە دەنگی دەهات.
- ۲ - نالی پەرچە شیعریکی هەیه بەم شیوەیه دەست پێ دەکا:
- شەو هات و ئەمن مەستی خەیاڵاتی کەسیکم مەشغوولی نەفەس گرتنی موشکین نەفەسیکم
 ۳ - بولەووەس: ئەو کەسێ کە هەوا و هەوەسی زۆرە و هەر ماوێ کە ژنی دێتی و
 دوایی لێی جودا دەبێتەو و دوبارە ژنی دیکە دێتی. ژنیش هەیه هەر ماوێیک مێردی
 دەکا، کاترین مەلە کە ی رووسیه دەلێن هەموو شەوی ژنی کەسیک بوو، بۆ ئەوەی
 کەسێ پێ نەزانی بە یانی دەیکوشت، هەر وەها پادشای داستانێ هەزار و یەک شەویش
 هەمان کاری دە کرد، بۆیه شاعیر لێره برۆای بە مانەوێ لەم دنیا نییه.

غەزەلی ژمارە - ۹ -

فیدای روخساری ئالت بىم ئەللى خورشیدی تابانە
 بە لاگەردانی بالأت بىم وه کوو شمشادی بوستانە
 لە سایەى تیغى ئەبرۆى تۆ، لە رۆژى حەشردا جانا
 بیحەمدیلا حیسابی من لە گەل جەمعی شەهیدانە (۱)
 دەزانى بۆچی مەسروورم، ئیشارەى کردمى دولبەر
 وتى حازر بە بۆکوشتن بە یانی جەژنى قوربانە (۲)
 لە ئاهم گەر بسووتى ئاسمان باوەر بکەن ئەمشەو
 ئیتەر یاران، چ باکیکم لە سەردىی فەسلێ زستانە

۱ - مەستوورەى کوردستانی دەلێ:

لە کوشتن گەردنت ئازاد دەکەم گەر بێتە سەر قەبرم
 بە رۆژى جومعه بمتیژی لە لای جەمعی شەهیدانت
 کەسێ تۆ کوشتیبت رۆژى حەشرا زەحمەتى نادەن
 ئەگەر وه ک من لە ئەم دونیایە سووتایی لە هيجرات

۲ - مەحوی دەلێ:

کە دادی یەئسى خۆم بەردە لا، ئەم عارفە توند بوو
 وتی ئاخەر سەبەینى جەژنە خوینى تۆ لە پى دەگرم.

که زولفی عاریزی پۆشی وتم یارەب چ سرپرێکە
 لە لایـی زولمەتی کوفرە، لە لایـی نووری ئیمانە
 دەبی کاوڵ بی مولکی دڵ بە تاراجی سوپاهی خەم
 هەتا شاهەنشەهی ئیشقت لەویدا میسلی سولتانە
 بە دەس بادی سەبا چونکە پەشیو نەزمی زولفەینت
 منی چارە سیا بۆیە هەموو نەزم پەریشانە (١)
 مە کەن تیماری زەخمی جەرگی «تاهیر» ئەی تەیب ئاخر
 بزانی با، لە حەشرا ئەو شەهیدی تیری موژگانە

* * *

١ - نالی دەلی:

پەشیواو لە بەر پەچەم پەشیوان

مە کەن مەنەیی پەشیوی دڵ کە ئەمشەو

غزه لى ژماره - ۱۰ -

ئەي پەرتەوى رەنگت وە کوو رەنگى ھەمەرەنگە
 خالت بە مەسەل زولفى سياھت، شەوہ زەنگە
 بەزم و تەرەب ئامادەيە، ساقى مەيى فەرموو
 دەنگى دەف و نالەي نەي و ئاوازەيى چەنگە
 لىوت کە وە کوو لەعلى بەدەخشانە بە ئالى (۱)
 گەنجوور و نگەھباني دەھان و دەمی تەنگە
 تابوورى موژانت لە گەل ئە گريجە بەرابەر
 وەستاوہ ئەللى لەشکرى ژاپون و فەرەنگە (۲)
 سەد نامى خودا بى لە دوو پوستانى ئەنارت (۳)
 گرد و شلک و نازک و پەرچنگ و قەشەنگە

۱ - بەدەخشان: ناوچەيىکە لە ئەفغانستان کە بەردى لەعلى ھەيە و زۆرەيى شاعيران ناوى ئەبن.

۲ - مەبەستى شەرى روسیە و ژاپونە کە لە سالى ۱۹۰۵ى ز پيش شەرى بە کەمى جيهانى رووى دا و لەو شەرەدا ژاپون سەرکەوت.

۳ - پوستان: مەمک، ئەنار: ھەنار لىرەدا شاعیر مەمکى بە ھەنار شوبھاندوہ. لە ئەدەبى کوردیدا بە پرتەقال و سىو و لىمۆ و بەھى تەشبیە کراوہ.

بو باری خه مت گهر به ده نم سسته مه ره نجه (۱)
 پیکراوی موژهی تو به نه کوژراوی تفه نکه
 سه رگه شته و و ئاشوفته یی نه شقم وه کوو فهرهاد
 کیوم به دل و سینه و سهر، په نجه قوله نکه
 چاوت به مه سه ل ئافه تی دلها به وه لیکن
 بوچ وایه که نه بروی که چت مه یلی وه جه نکه
 له م روژه که رووم خسته به ری پی یو وتی پیم (۲)
 نه ی نه بله هه، که ی مالشی ئاوینه به سه نکه؟ (۳)
 مه نعی مه که «تاهیر» که نه گهر مات و خه مو شه
 دیوانه یی رووی تو به نه مه ستی مه ی و به نکه (۴)

* * *

-
- ۱ - ماموستا سه جادی له میژووی نه ده بی کوردی لاپه ره ی ۴۷۸ نه م دیره ی ئاوا
 هیناوه: «سه یدی دلی من خه سته و خوینینه به قوربان»
 ۲ - «عاجز بو که رووم خسته به ری پی و وتی پیم». ماموستا سه جادی هه مان لاپه ره.
 ۳ - یانی وتی دلی من وه کوو به رده و دلی تو وه کوو ئاوینه به یه ک ناگر نه وه.
 ۴ - به نکه: جو ره نه شته جاتی که وه کوو ته ری اک و حه شیش، سه رخوشی دینی.
 هه روه ها ماموستا سه جادی له میژووی نه ده بی کوردیدا وای نوو سیوه:
 دیوانه یی روی تو به، نه شیت و نه نه به نکه.

پرسیار نیکی «تاهیر به گی» له مه لاکا که حه مه ی ییلوو^(۱) «ناری»

غه زه لی ژماره - ۱۱ -

خودا عه دلی له لای عارف عه یانه
به حه ققه ت ئیمه گه للهین، ئه و شوانه !
له بهرچی و امه پری خو ی مه ردی چوپان ؟
به دهستی خو ی ئه خاته بهر نیشانه^(۲)

* * *

ئه گهر موئمین به حه ققه ت دوستی حه ققن ؟
چی به حیکمه ت زه لیلی رووسیانه ؟
موقه ددهر بوو که گه ندوم بی به رزقی
له ئاده م بو ده بی بگری به هانه ؟

۱ - ئه م شیعره مان له دیوانی ناری چاپی ۱۹۸۴ ی ز له ئاماده کردنی کاکه ی فه للاح ده ره ئناوه .

۲ - ئه مه پیشانده ری ئه وه به که تاهیر به گی میشکی پر بووه له م پرسیارانه .

که تیرنه ندازی چابوک دَل بێکی!
 قهباحهت که ی له سه ره لهقه ی که وانه ؟
 که نه و روخساری دَل بێنیه پیشو
 نه سبی بـولبولان داد و فوغانه
 * * *

له روژی خووی عه مه ل قسه مه ت کراوه
 له بهرچی تو ده لێ فیعلی خو مانه ؟
 که و ابو و ئاگری دوزهخ له بو مان!
 چ لازم دی بکـیشی وا زه بـانه ؟
 * * *

ئه گهر خه لقه له بو مان ئیختیاری
 له بهرچی به ک بچووک و به ک که لانه
 به کـی بو پاره نانێ جان فروشه
 به کـی هه ققی نه شاهێ جیهانه
 * * *

به کـی سولتانی قه سری زه رنیگاره
 به کـی بی جیگه و و بی خان و مانه
 به کـی دايم خه ریکی عه يش و نو شه
 به کـی کوژراوی شمشیری ده بانه

یه کی قاروونی ده ولت هم عینانه
یه کی موحتاجی سککه ی یه ک قرانه (۱)

ولامی «ناری» بو «تاهیر به گ» (۲)

غه زه لی ژماره - ۱۲ -

سوئالت ئه ی سوخن سه نجی زه مانه (۳)
ئه ساسی عیجز و ته شویش و مه لانه
حه قیقه ت قسه تی ئه حوالی عالم
ده لیلی زه بت و ئه حکامی نیه انه
* * *

۱ - بیرى فله سفى و پیشكه وتوانه ی تاهیر به گ له م شیعه دا روون ده بیته وه.
۲ - ئه م شیعه ش له دیوانی ناری چاپی ۱۹۸۴ ی ز له ناماده کردنی کاکه ی فله للاح
ده رمانه ی ناوه.

۳ - ئایا ئه م ولامه تاهیر به گی زانا و روونا کیری رازی کردووه ؟ !!!

که سنی عارف به حوکمی پادشایه !
 که مه حرهم بی به رازی خوسره وانه !
 وه لی مه جبووره فیکرم بو جه وابت
 نه گهر چی عاجزی ده وری زه مانه
 * * *

تهریقی «لَأَنْتَ لِمَ» بانه مینی
 نه یت به حس و گالهی مازووانه
 به لی عه دلی خودا وه ک میهری نه نوه
 له لای نه هلی به صیره ت بی گومانه
 * * *

وه کوو سه مع و به صدر عیلم و حه یاتی
 که لامی قودره ت و زاتی عه یانه
 له به ینی که سبی عه بد و خه لقی خالقی
 ته فاوت وه ک زه مین تا ئاسمانه
 * * *

که که سبی مه صدر و حوسن و قه باحت
 قه باحت وه سفی که سبی عاصی یانه
 خوا بی نه قسه، وه سفی زات و خولقی
 به نه حسن خولقه مه شهووری جیهانه

به لئی حه ق راعیه و گه لله خه لایق
عیادهت روڤ و شیر و تووکیانه (۱)
په زی بی فهرع و په شمه و عه برهش و له ر
سزاورای سه گی یونانیانه
* * *

که سی لادا له جیلوهی حوسنی ئیشقی
ئه کیئی ئیشی نه شتهر بولبولانه
نیه نه قسی و زه لیلی دهستی رووسی
جه زای زیللهت که قه سری حوریانه
* * *

ته ماشاکه له بو ته عیلمی عیرفان
فه لاقه ی کور ده که ن ئه م روومی یانه (۲)

۱ - مه بهستی کولک و مووی مهر و مالاته.

۲ - مه بهستی روومی روژه لاته واته «شرقی» «قوسته نه نییه» ئیستامبولی ئیستا پاته ختی پیشووی ترکیه که له سالی ۱۴۵۳ ی زاینی به دهستی سولتان موحه مدهدی فاتیح سولتانی عوسمانی گیرا و رتسانس له و کاته وه له فلورانس ئیتالیا و اتا روومی روژ ناوا «غربی» دهستی پی کرد. پاش روخانی روومی روژه لالت و دهسه لاتداریتی عوسمانی، زور بهی خه لکی ناچه کانی دیکه ی سه ربه ئه م ئیمپراتوریه، ئیستامبولیان به رووم ناو ئه برد.

جەهەنەم بە لاله جوڤا بی جەهەنەم
 چە بیمی بوگروھی موئمینانە
 * * *

بە موئمین چی، سەقەر، دۆزەخ، جەهەنەم
 مەقامی رووسیایان و رووسیایانە (١)

* * *

١ - ئەم دوو وشەی رووسیایان و رووسیایانە «جیناس» مەبەستی یەكەم رووسیه، وه ئەوانە ی كه خەلكی رووسن، مەبەستی دووهم، روو رهشییه. لێره دا بۆمان روون ئەبێته وه كه رووسیه ی تزاری و كومۆنیست ئەوهنده بۆ كورد خراپ بوون تهنانهت رویشتوو ته تێو ئەده بیاتی كورده وه. ئیستایش پیاوان و ژنانی به تهمن ته گهر كه سیك فیعلی خراپ لێ سەر بدات پێی ده لێن رووسی.

« پیتی - یی - »

غزه لی ژماره - ۱ -

چه مەن یە ک بارە خامۆشە خرۆشی بولبولان، بابئی
 دڵ ئە مەرۆمات و مەدھۆشە خوا فەسلی گولان بابئی
 ئە گەر مە یلت لە سەرمانە چ حاجەت ئایی حە یوانە
 لە لیوی لە علی جانانە حە یاتی جاویدان، بابئی
 نە ماوہ حالەت و ژینم لە دەس چوو روحي شیرینم
 رە فیقان بین بکەن شینم سەدای گریه و فوغان، بابئی
 ئە سیری تاری گیسو و تم هیلای کی چاوی جادوو تم
 شە هیدی تیغی ئە بروو تم دە سا عیسای زە مان، بابئی
 بیحە مدیلا گولئی رە عنا، شکاندی رە ونە قی لە یلا
 بلین مە جنوونە کە ی شە یدا رە ئیسی ئاشقان، بابئی
 زە مانە بە زمی رندانە بە دە ساقی بە پە یمانە
 لە بەر تە عزی می مە یخانە بلین پیری موغان، بابئی
 ئە لا ئە ی ئاشقی مە دھۆش وە کوو «تاهیر» مە بە خامۆش
 لە بەر سوۆزی دلی پرچۆش، نە وایی مو تریان، بابئی

* * *

غزله‌لی ژماره - ۲ -

له ده‌وری پیری مه‌یخانه، سه‌دایی مو‌تریان با بی
 له تاریکی شه‌بی هیجران، چرای ده‌فعی خه‌مان با بی
 له‌ناو به‌زمی حه‌ریفاندا، له‌زومره‌ی به‌زمی رهن‌داندا
 له‌نالینی غه‌ریباندا، ده‌وای ده‌ردی دلان با بی
 له‌به‌ر ناله‌ی حه‌زینی من، له‌به‌ر شین و‌گرینی من
 له‌به‌ر ده‌ردی برینی من، نه‌سیم‌ی هم‌زه‌بان با بی
 غولامی سه‌روی بالاتم، نه‌سیری زولفی تاتام
 شه‌هیدی چاوی شه‌هلاتم، قرانی ئاشقان با بی
 له‌هیجرانی خه‌زان تاکه‌ی، به‌ئومیدی گولان تاکه‌ی
 له‌نه‌غمه‌ی بولبولان تاکه‌ی، خوا‌فه‌سلّی گولان با بی
 زه‌مانه‌ به‌زمی رهن‌دانه، بده‌ساقی به‌په‌یمان
 له‌به‌ر ته‌عزیمی مه‌یخانه، بلّین پیری موغان با بی
 نه‌ماوه‌ حاله‌ت و‌ژینم، له‌ده‌س چو‌رو‌حی شیرینم
 ره‌فیان بین بکه‌ن شینم، سه‌دای گریه‌ و‌فوغان با بی
 که «تاهیر» قور به‌سه‌ر ماوه، سه‌راپا غه‌رقی خویناوه
 نه‌لّین دووباره‌ کوژراوه، ته‌ییی حازقان با بی

غزله‌لی ژماره - ۳ -

موقه‌ده‌ر گهر نه‌بی ئاخ‌ر له‌ میهری مه‌ه‌روخانم چی
 له‌ ناله‌نالی نیوه‌ی شه‌و له‌ ئاهی به‌ربه‌یانم چی
 نیشانه‌ی ئیفیتیخاری من له‌ سینه‌م داخی هیجرانه
 برۆ ئه‌ی ناسحی موشفیق له‌ روتبه‌ و یا نیشانم چی
 غه‌ره‌ز و ابوو موقاییل که‌م له‌ گه‌ل گول ره‌نگی روخسارت
 وه‌ گهر نه‌بی قه‌دی سه‌روت له‌ سه‌یری گولستانم چی
 که‌ من میحرابی ئه‌برۆی تو مه‌قامی سوجه‌ گاهم بی
 ئیتر وه‌ک زاهیدی خودین له‌ مه‌وعیدی جینانم چی
 شه‌وم وه‌ک رۆژی روونا که‌ له‌ شوعله‌ی روومه‌تی ئالت
 به‌لنی یه‌ کباره‌ با و ن بی، له‌ ماهی ئاسمانم چی
 به‌ نه‌یره‌نگی فه‌له‌ک جانا له‌ دلما ده‌رنه‌چوو میهرت
 که‌ من یه‌ک ره‌نگ و یه‌ک نه‌وعم له‌ ته‌بدیلی زه‌مانم چی
 به‌ من قه‌ت نادری ته‌فسیری ئایاتی سه‌ری کوئمت
 گرانه «تاهیر» ا بو من له‌ ته‌عریف و به‌یانم چی

غەزەلی ژمارە - ٤ -

عیلاجی دەردی ئیشقی خوێجەیی لێوی شە کەرباری (١)
 گۆل و شە کەردەبارینی بە حەقەت نوتقی گوشتاری
 فەلەک زانی کە دەشکی رەونەقی بازاری مانگ و خۆر
 شکاندی پەنجە کەم تا من نە نووسم وەسفی روخساری
 بە غەمزەیی نیم نیگاہی سەد دلی بی چارە مەحبوسە
 لە بابل خوێندووێ ئەفسوون دوو چاوی بیجوووە عەبیاری
 بە شوعلەیی شەمعی روخساری دەسووتی دڵ وە کوو قەقنەس
 و تەم پەروانەیی، یارەب نیە وای بانگ و هاواری (٢)
 وە کوو یوسف ئە گەرچی موشتەری وەستاو سەف دەرسەف (٣)
 وە کوو «تاهیر» نیە ئەمڕۆ بە جان و دڵ خەریداری

-
- ١ - تاهیر بە گە ئەم هەلبەستەیی کاتیی ووتووە کە دەچیی بۆ راو و لە کاتی راودا
 پەنجەییکی وەبەر گوللەیی تەنگە کەیی دە کەوئ و بریندار دەیی.
- ٢ - پەپوولە یان پەروانە: ئەوەند ئەوینداری شەمە کاتیی کە بە دەوڕیدا دە گەری و
 خۆی نزیک دە کاتەو تاکوو ئەسووتی و هیچ دەنگییکی لێو ناییت، تاهیر بە گە لێرەدا
 دلی خۆی بە ئەو پەروانە تەشبیە ئە کە دەسووتی و هیچ دەنگ ناکات.
- ٣ - حەزەرەتی یوسف هیندە جوان چاک بوو ژنان و کچانی میسر بۆ تەماشای بە
 سەف رادەوستان.

غەزەلی ژمارە - ۵ -

سەد کە پاشای، (۱) حەز بکە ی ھەر جۆر موکافاتم ئە دە ی (۲)
 مەن قسە ی حەق ھەر ئە کە م سا چۆن مو جازاتم ئە دە ی
 مەن بە تەختی خوسرە و و جامی جیھانی تی ئە گە م (۳)
 تۆ بە مە ئموور و ئیعانە ی دۆم و خە پاتم ئە کە ی
 «مەن بە سەد میننەت لە نە حلی لئوی یاری خۆم ئە خۆم (۴)
 تۆ بە شاگردی دوکانی مەر وە قە و نانم ئە کە ی
 مەن رەزا نابم بە نانی گەندومی ئادەم فەریب
 تۆ ئومیدی کوورە خانە ی نانە و اخانم ئە کە ی»

-
- ۱ - پاشا: مەبەستی وەسمان پاشای جافە، بابی تاهیر بە گئی جاف.
 - ۲ - تاهیر بە گئی ئەم ھەلبەستە ی لە ولایمی باوکی دا نووسیوە، کە داوای لێ کردووە پێچێ بۆ سەید سادق و لەو ئی بیئە حاکم. بەلام تاهیر بە گئی پێی خۆش نەبووە و بەم ھەلبەستە کە بۆی ناردوویەتی نارەزایی خۆی دەربریوە.
 - ۳ - دە ئی مەن دەزانم وە کوو خەسرە و و پەرویز پادشای ئێران حکومەت بکەم بەلام قبو ئی ناکەم.
 - ۴ - ئەم دوو بەیتە لە گە ئی ئەوانی تردا ریکک ناکەون، ھەرچی ھەولمان دا بۆمان ساغ نە کرایە وە.

من له شاهی خواوهنی فیل و عهله م پهروام نیه
 توبه ژر دهستی پیاده و نه سپه وه^(۱) ماتم نه که ی
 فی المقل من موسلیم ده عوای موسلمانیم هه یه
 تو حه والهی مه سته له ی ئینجیل و ته وراتم نه که ی^(۲)
 نه زم و نه سری «تاهیر» ئیمرو بوته نه و رادی زبان^(۳)
 تازه دی فی ری قه سیده و شاعر و نه یاتم نه که ی

* * *

۱ - چهند موره یکن له یاری شتره نج.

۲ - یانی شتی که من پیم خوش نی یه تو نه ته وی به سهری منا دای سه پیتی. مه بهستی
 حوکمداری سید سادیه که دوور بو له نه ندیشه ی تاهیر به گ که به سهر خه لکا
 حکومت بکا نه ویش له و کاته که برا له سهر حکومت برای خوی ده کوشت به لام
 تاهیر به گ خوی لی پاراستوه.

۳ - تاهیر به گ لیره ده لی: شاعر و نه سری من بیر و رهفتار و کاره کانم نه وه یه که له
 سیاسه تدا به شداری نه که م بو به بو وه ته و یردی زمانی هه مو و کهس و خه لکی کردو وه ته
 شایهت و هه موان ده زانن من هه زم له حکومت نی یه.

غزله لی ژماره - ۶-

مه ربووته حه یاتم به بیاره و به دیاری (۱)
 خۆزگه م به سه گی قاپه که ی قوتبی مه داری
 ئه م کاوله دونیا یه له نه و زیر و زه به ربی
 پاش ئه حمه دی موختار و ئه بووبه کر و سی یاری (۲)
 فاروقی زه مان حه زره تی نایی شیخ عوسمان (۳)
 واسل بوو به ده رگاهی که ره م، ره حمه تی باری
 ئه م حو جره یه که جیی ته و افگه ی حه زره تی شیخه
 یه کسه ره هه موو ئه نواره چ سه قف و چ که ناری
 هه ره دم بو ته وافی، جه معی مه له ک دین
 خالی نیه یه ک ئانی، نه حو جره و نه حه ساری

۱ - شیخ ره زای تاله بانی ده لی:

مه ربووته حه یاتم به سوله یمانی و خاکی خۆزگه م به سه گی قاپه که ی ئه حمه دی کاکی.

۲ - مه به ستی حه زره تی عوممه ر و عوسمان و عه لی یه «د - خ».

۳ - مه به ستی جی نشینی شیخ عوسمانی یه که م شیخ عومهری بیاره یه بابی شیخ
 عه لالدینی بیاره و باپیری شیخ عوسمانی دوو هه م «شیخ عوسمانی دوورۆ» که له
 تورکیه کۆچی دواپی کرد.

ئەم حوجره له حەرمەدا تەوافی بۆنی یە هەرگیز
 مەجموعی مەلائیکە هەموو بۆتە زەواری
 حاجی وەرە ئەم قاپیە گەر تالیی دینی
 سەد حەج و دووسەد عومرە تەوافیکی مەزاری
 سەد شوکری خوا لازمە بۆ جەمعی موریدان
 خالی نیە جیگەیی، وەک ئابادی دیاری
 ئەی نەجمی هونەر، مەزھەری حەق و مەھ و خورشید
 لازم نیە وەسەفت، لە هەموو لاوە دیاری
 گەر تالیی یاری سارووبکە خورشید
 ئەی خالیدی بێ چارە تۆ بەم دەردە دووچاری
 تا تۆزی دەری قاپیە کە یە نەیکە یە چاوت
 ئەم کێوە کە کانی حەسەدە، ناکرێ چاری
 فیکرت کە لە ربی باری حەسەد ری رم و شیرە
 بێ خواوەنە، بێ رێگە، لە شەیتانە سواری
 ئەی قافلە سالار، وە ی ئافەتی مەھ و خورشید
 تۆ مەرقەدی گەیلانی و پیرانی بوخاری
 رەحمن بکە بەم «تاهیر» ی بێچارە ی مسکین
 مەهجووری دلی، وای لە دونیادا بێزاری

غزله‌لی ژماره - ۷ -

ئەلا ئەی ئەقلى كۆتايىن هەتاكەى مات و داماو
 بە قەيدى نەفسى ئەممارە سەراسەر بۆچى بەسراوى
 خەيالى ھىچ و پووچت وایە دەولەت ھەمەنانت بى
 حىسايىكە، كە موحتاجى نەسبى دووگەزە جاوى (۱)
 مەسەل دونیا یە صەییاد و ئەتۆش مورغىكى بى ھۆشى
 موقەید بە بەیەك دانە ھەتائە تاختە ناو داوى
 زەمانە ھەر وەكوو قەحبە ھەم ئاغۆشى ھەزارانە (۲)
 چ سوودیكى ھەیە بۆتۆكە سەردانى لە پیناوى
 مەبەستە دل بە دونیا «تاهیر» ا بى سوودە بۆ ھەركەس
 مەحالە ناگیرى بۆتۆگوریزكە، سا لە گىژاوى

* * *

۱ - جالیرەدا بۆمان روون ئەبیتەوہ كە تاهیر بە گك ھیندە خۆی نەبەسترونەوہ بەم
 دنیا یە كە دەزانى ھەر وەكوو چۆپى یەو رۆژى كەسى دەیگرى بە دەستەوہو دواى
 بەدووگەزە كفنەوہ لەم دنیا دەروا.

۲ - شىخ رەزای تالەبانی دەلى:
 لەم رینگە یە تەقدیری ئەزەل وابوو كە ئیمە پامالى جەفابین و رەقیب سەیر و سەفاكا.

تیّه لکیش — «ته خمیس»

یروړای ماموستان هیمن دهرباره ی تیّه لکیشی شاعیران

له سهر شیعری شاعیرانی دیکه.

جاریک له ورمی کوریکي دوستانه مان بو شاعیری نه مر ماموستان هیمن دانا و
له ناو پرسیاره کانددا دهرباره ی ته خمیسی شاعیران له سهر شیعری شاعیرانی دیکه
پرسیاریکیان لی کرد پیش نه وه ی ماموستان وه قسه بیت به کی وتی:
ماموستان به بروای من ههر که سیک ته خمیس له سهر شیعری شاعیریک بدات
وه کوو نه وه وایه له سهر سفره ی نه و شاعیره نان بخوات. به لام ماموستان
فهرمووی:

چهند روژ له مه و پیش له مه هاباد مه لا غه فووری مه ابادی «ده باغی» م بینی
ته خمیسیکی له سهر شیعریکی منا دابوو وتی ماموستان پیت چونه؟ وتم به راستی
نه وه ی من نه متوانیوو له و شیعره دا دهری بیرم هاتوینه ناو دلحه وه و دهرت
برپوه.!!! ئیستاش ده لیم ههر که سیک ته خمیس له سهر شیعری ههر شاعیریک
بکات وه کوو مه له وانیکی کارامه به که چوو پیت نه دلی نه و شاعیره وه و ههر
شتیکی تیدا ماییت دهری بییت.

پیچ خشته کی « نه دیب » له سه ره له بهستی:

« قوربانی روخت بم که شکستی به قه مهردا »

کی دیتوویه وا حوسن و له تافهت له به شهردا
چاوت که هه موو غارهت و قه تلی له نه زهردا
قه تلی منی مه زلومی به یه ک غه مزه خه بهردا
« قوربانی روخت بم که شکستی به قه مهردا
حه یرانی له بت بم که ره واجی به شه ککهردا »

* * *

ئه مرۆ که له بهر خالی تو موسته غنی له می شکم
بو شاهیدی دهردی دلی شه یدا له بی ویشکم
چون هینده دهروون پر خه م و خویناوی سر شکم
« هه رچه نده ده که م سه عی له بهر خوینی سریشکم
خاکێ نیه بیکه م به هه وهس گاهی به سهردا »

* * *

* * *

* * *

* * *

ناپرسی له بهر حیثمهت و ئیقبال و جه لالت
 له و کیوکه نی کوشته به ئوممیدی وه سالت (۱)
 شیرینه به شه یدا ئه له م و ژه هری وه بالت
 «ئه ستیره هه موو مه حوه له نیو نووری جه مالت
 چون شه مسی روخی تو شه وی گیراوه به فهدا»

* * *

ئه ی بوئه له می من که تو لوقمانی ئه مینی
 شیرین ده هه ن و شوهره یی ئافاقی زه مینی
 جارئ بلن بیچاره «ئه دیب» بوچی حه زینی
 «مه یلی هه یه «تاهیر» که بپرسی له برینی
 له و دولبه ره پرسن که چ تیری له جگه ردا» (۲)

* * *

۱ - مه به ستی فهدادی کیوکه نه که بو گه یشتن به شیرین کیوی کون کرد.

۲ - ئه م ته خمیسه له گه ل شیعره که ی تاهیر به گا هیندی جیاوازی هه یه.

پنج خشته کی نه سعه د راستین « ژیان » له سه ره له به ستی:

« نه ماوه شاری بابل چاهی هارووت »

ژیانې گیانه چو نه ئاشقی رووت
هیلالی مانگی تابانه، دوو نه برووت
دلی بردم شکه نجی په رچه می مووت
« نه ماوه شاری بابل چاهی هارووت
له کوئ خونندویه نه فسوون چاوی جادووت »

* * *

بزه ت ده شوا گوناھی لایه قانت
قه د و بالآته دار ان الحقائق
چ خوشه نه شقی عوزرا و وامه قانت
« ده لئیی توراوه قیبله ی ئاشقانت
که نه مرو که چ بووه میحرابی نه برووت »

* * *

به هاری نه شقی بی بارانی ویشکم
له شه وقی، شه فقی سووره سروشکم

خودا يا من له مه شقى ئە شقى ئە شقى ئە شكم
 «وہ کوو مہرجانى ئالہ رہنگى ئە شكم
 له تاو روخسارى له عل و لئوى يا قووت»

* * *

له خونچەى لئوى تۆيە جوانى جوانه
 چ جوانه پيکە نينت گيانى گيانه
 هەناسەت خوۋشە سروەى بەر بە يانە
 «عەجەب سىرپرئى له ئە بروتا عە يانە
 موخاليف پيکەون هەم تاق و هەم جووت»

* * *

ئە گەر چى گول له باخا نەرم ئە شنيا
 خەزان خزىا و گولئى روخسارى رنيا
 «ژيان» جوانى دەمىنى لئى بە تەنيا
 «وہرە» تاهير» مەبەستە دل بە دنيا
 بە زاهير جوان و باتين، پير و فەرتووت»

* * *

پنج خسته کی « شیخ موحه ممه دی گولانی هه له بجه بی »

« هه ر چه نده ده میکه له خه ما غه رقه بی خوونم »

مه علومه له دونیا که به بی ره حله تی چوونم
بی سوود و سه مه ره رچی هه یه فیل و فنوونم
بو موسه تی که زایه شاهیده، رهنگی روونم
« هه ر چه نده ده میکه له خه ما غه رقه بی خوونم
هه ر له حزه له دهس جهوری فه له ک مات و زه بوونم »

* * *

ئه وسا له ئه قل دا، نه بوو پیش که وتوو له فه وقم
ئیسیتا له بیابانی جه هل ماتل و عه وقم
سووتاوه به کبریتی (۱) جه فا خه رمه نی زه وقم
« به سراوه به زنجیری ئه له م گه رده نی شه وقم
مه شهووره له نیو ئه هلی زه مان شووری جنوونم »

وه ختی که خه یالم له هه وای دابی فه رەنگ بوو
 سه رکاسی سه دای چه غغانه وو به ربه ت و چه نگ بوو (۱)
 مه ستم له مه ی و له قو نیاغ و له به نگ بوو
 «ئه لفی قه ده کهم راست وه کوو تیری خه ده نگ بوو
 سه د داخ که ئیستا که ده لئی حه لقه یی نوونم»

* * *

هه ر خو شی که دیووم له مه و پیش وه کوو خه و بوو
 شادی و فه ره حم گشتی به فیدای قه دی ئه و بوو
 ده رمانی برینی جگه ری سووخته به ئه و بوو
 «مه عشو قه که وا موونسی روژ هه مده می شه و بوو
 وه ک ئاهوویی ره م که رده له چنگ به ختی نگوونم»

* * *

حه یران و په ریشان له فیراقی روخی دلدار
 چاو تیره و دل خیره و مه ده وشه وه کوو هار
 بی فائیده یه هه رچی بکه م ناله و و هاوار
 «دل مولکی عه جه م، عه سکه ری خه م، له شکری سالار
 ویرانی ئه کا ئاخری، بی سووده فسوونم»

ئەم نوکتە یە مە و هوومە لە نیۆ ئە هلی شە ریعەت
 بیئۆ بگرن حەلقە یی ئە و باشی تە ریعەت
 مە شغول بین و تی فکرن چاک بە دیققەت
 «مەرھەم کە شە فابە خشی برینە بە حە قیقەت
 وە ک داخی لە سەر داخە لە بو داخی دەروونم»

* * *

مە خلوقی زەمانە چ عەجەب ورد و درشتی
 تالیب بە زەرن جوملە بە نەرمی و بە زشتی
 لاکن دلی من واتە کە بیزارە لە گشتی
 «چوونکو هەموو شیواوە جیهان تەرز وەرە وشتی
 یە کسانە لە لام شادیی و غەم بوون و نەبوونم»

* * *

ئە مەرۆکە لە مەیدانی فەساحت وە کوو مەردم
 مە بسووت و مۆنە زەم خۆش و پڕمە عینی فەردم
 بنواری بە دیققەت لە هەناسە ی دلی سەردم
 «سەد شوکری خوا مەرکەزی سەد میحنت و دەردم
 وای تی مە گە لەم دائیرە یی چەرخە بروونم»

* * *

مه حکوومی «عه لی» کو فته یه جه رگی له فه یلا
 واکه وتوه دام او له لافا وگه هی سه یلا
 نه هی ماوه قه راری له بیابانی دوجه یلا
 «تاهیر وه کوو مه جنوون له خه یالی روخی له یلا
 دیوانه له سه حراو و سه راسیمه له توونم»

* * *

پنج خشته کی «صافی هیرانی» له سه ره له بهستی:

«به خه مزه ی چاوی مه خمووری سیاهی مهستی مه ی کردین»

من و دل ته مپو ته و شوخه له خوشی یه ک به ده ی کردین
له جامی له علی سه رخوش و موقیمی مه یکه ده ی کردین
هه تا مه حه شه رخومار و مهستی ناز و نه شته که ی کردین
«به خه مزه ی چاوی مه خمووری سیاهی مهستی مه ی کردین
به ماچی لیوی موسته غنی له نه نواعی مه زه ی کردین»

* * *

به ته و یاره بلین یاران چیه سووچ و گوناھی من
نه سیم نه نگوت و شه و رویی چه مه ن والابوو ماهی من
چ قه ماوه مه گهر قوربان که و به ستوته راهی من
«ترازا به ندی سوخمه ی ئالی گولناری به ئاهی من
که چی دهستی له سه ر دانا له سه یری باخی به ی کردین»

* * *

له بو یه ک مه رحه بای چوومه لای یارم به سه رخۆشی
 نیقایی خسته رو خسار و به جاری که وته خامۆشی
 که وام دی رۆی ئارامی دَل و سه بر و فه رامۆشی
 «به هه وری په رچه م و زولفی، روخ و ئه برۆی که دا پۆشی
 له شه وقی رو ئیه تی به دری هیلالی یه ک شه وهی کردین»

* * *

ره فیقانم، که سی ئاشق نه بوو له م سپر په نه یزانی
 له لای ئی یار حه یات به خش و له لای ئی قاییزی جانی
 له هه ر دوو لاوه ته سلیم بلین ده ستم به دامانی
 «ئه گه ر چی کوشتمی خو، قاییزولئه رواحی موژگانی
 به قانوونی مه سیحایی به خه ندهی لیوی حه ی کردین»

* * *

له بو خوین رشتنی ئاشق، نیگارم گه رچی بی با که
 وه لی ئه ی دَل له رووی ئومیده وه جاری ته ماشا که
 مه لی «صافی» زه مان ئاخر بوو که س ئیمدادی که س نا که
 «عیلاجی ده ردی دَل «ناری» له «تاهیر به گی» ته مه ننا که
 بل ئی ئیمرو گوله ندامن به تیر ئی جه رگی په ی کردین»

* * *

پنج خشته کی «ناری» له سه ره له بستی:

«مه تله عی سوبی سه عاده ت مه زه دری «علم یقین»» (۱)

ئه ی شه هه نشاهی شکوھی عیززه تی رووی زه مین
گه وه دری تاجی ریساله ت، شه مسی بورجی مورسه لین
زیسه تی نووری نبوه ت تاجداری مولکی دین

۱ - بریز کاکی فله للاح له دیوانی ناری که له سالی ۱۹۸۴ ی زاینی له چاپ دراوه ده لی: ثم پنج خشته کی به واباوه که له سه ر شیعریکی تاهیر به گی جاف له لایه ن ناری به وه دانراوه به لام راستی به کی ته وه به که هه مووی له دانانی «ناری» به و هیچ په یوه ندی به کی به تاهیر به گه وه نیه به لگهش بو ته مه، نووسینه که ی عه لی که مال باپیره له گوژفاری سلیمانی دا و شایه تی بریز حاجی مه لانه حمده دی قازی شاعیر و زور له هاوچه رخانی «ناری» که خوی بۆی باس کردوون!

«تاهیر به گه له گه ل ناری پته وه ندی نامه نووسینی زوری بووه من پیم وایه ته مه بیش به کتی له و شیعرا نه بووه که تاهیر به گه بو ناری ناردوه و له نیو ده س نووسه کانی ناریا دوزرایته وه. چونکوو ماموستا عه لانه دینی سه جادیش ثم شیعره به می تاهیر به گه ته زانی» به لام هه مووی ده گه رپته وه بو سه ره ژاری و «هه تیوبون» ی کورد به هوی نه بوونی چاپه منی و کاغه ز نه ته نیا تی کلاو بوون به لکوو هی زوره شیان له ناو چوون.

ح ح - گ.

«مه تله عى سوبجى سه عاده ت مه زهه رى «علم اليقين»
ئەى سېه سالارى فه وجى ئەنياو و مورسه لين»

* * *

ئەى شەوى ئەسرا مەلەك خورپرەم لە بۆ ئاھەنگى تۆ
عەرش و كورسى بووبە تەخت و مەسنەدى ئەورەنگى تۆ
گولشەنى جەننەت خەجالەت ما، لە جیلوهى رەنگى تۆ
«بۆنە وازش زاتى حەق ھەم سوحبەت و ھەم دەنگى تۆ
شاھىدى تەعزىمى تۆ بوو، ياوەرى رۆحولئەمین»

* * *

پرتەوى بەدرى جەمالت، شەمعى جەمعى ئەنيا
زىننەتى حوسنى كەمالت سۆزى شەوقى ئەوليا
گەردى نەعلەينت بەلن، رەونەق شكىنى تووتيا
«مسكە تۆزى دامەنت، عەترى دەماغى ئەتقىا
يەعنى بۆ تەئسىرى بىنش عەينى سورمەى خاكىين»

* * *

من گەداو و بىنەوا، تۆش خاوەنى گەنج و كەرىم
من نەخۆش و بىن دەوا، تۆى دەوا بەخش و حەكىم
چى لە ھەنگامى جەزاكەم، بىن ھەواخوا و نەدىم
«روولە كنى كەم غەبرى تۆ، ئەى شافعى زومرەى ئەسىم
من گونەھبار و خەجالەت، تۆى شەفیعوا الموزنين»

با بکه‌م شیوه‌ن له داخی باخی عومری بئی سه‌مه‌ر
 دابنیشم ده‌سته ئه‌ژنۆ وه‌ک هه‌تیوی بئی پده‌ر
 تا به‌ ئه‌شکی دیده‌ ته‌ر که‌م خاک و خو‌لی راگوزه‌ر
 «خو له‌ قور بگرم به‌جاری هه‌ر له‌ پی تا ته‌وقی سه‌ر
 به‌لکو و لو تفی شاهی له‌ولاک بئی نه‌جاتم داله‌شین»

* * *

شه‌رمه‌زار و سه‌رفگه‌نده و غافل و دیوانه‌ خو‌م
 بئی شو‌عاعی مه‌عریفه‌ت، بئی نوور و بئی په‌روانه‌ خو‌م
 ئه‌ی به‌ ریسوایی له‌ کووچه‌ی شاردای ئه‌فسانه‌ خو‌م
 «موسه‌حه‌قی تیر و تانه‌ی ئاشنا و بیگانه‌ خو‌م
 واجییی ره‌حمم به‌سه‌ یاره‌حه‌مه‌ته‌ن لی‌عاله‌مین»

* * *

بورده‌باری ده‌ستی نه‌فسی کافری ئه‌هماره‌ خو‌م
 بئی زه‌خیره و زادی رینگه‌ی ئاخیره‌ت بئی چاره‌ خو‌م
 رووت و قووتی مه‌حه‌شهر و بئی سایه‌و و ئاواره‌ خو‌م
 «ده‌سته‌ پاچه‌ و رووسیا‌ه و عاجز و بیکاره‌ خو‌م
 بئی به‌ فریادم له‌وێ دا یا ده‌لیله‌الموجریمین»

* * *

من که مه شهوورم به مه حکووم و موتیعی نه فسی شووم
 که ی به ئوممید و خه یالی ئیعتبار و ئابرووم
 قهت له خه رمانی ئیتاعت یه ک قه دهم پیشو نه چووم
 «ئیسته من قانیع به خو شه ی ئایه تی «لاتقنطوا» م
 مه زره عه ی عه فوی خودا نایی بیی بی خو شه چین»

* * *

بی نه سیی که عه توللاو و ته وافی خاکی تووم
 دوور و بی به هره ی مه دینه ی خاکی عه نه رناکی خووم
 ئه ی ئه سف، مه حروومی زومره ی هه زره تی له ولاکی خووم
 «هه سه ره تا مه حروومی شه هدی زیاره تی شه بیاکی خووم
 بو نه پرژم ئه شکی ئال و ئاوی گهرم و ئاته شین»

* * *

گهر سه گئی دوا ی فه وجی خاسانی خوایی که وتوووه
 یانی ده رباری ده ری ئه صحابی که هفی گرتوووه
 ئه وه له جه نه ت دا مووقیم و من له دوزه خدا بووه
 «ئه ی هه بیی خالیقی عالم ته ره حجوم تا زوووه
 ئه وه سه گی ئه صحابی که هف و من سه گیکی تاییعین»

* * *

«ناری» یا ئاماده به نزدیکه هه نگامه ی سه فه ر
 مه نزلت دوور و دریز و چۆله ریگه ت پر خه ته ر
 تابه که ی غه فله ت نشینی خاکی، ئه ی خاكت به سه ر
 «رووله قاپی موسته فا که بیژه یا خه یرو لبه شه ر
 نیمه تو شه ی ریگه جوز ئیخلاسی ئالی «تاهیر» ین

* * *

پنج خشته کی «نه دیب» له سهره له بستی:

«نه ی پهرته وی ره نگت وه کوو رهنگی همه رهنگه»

لاحه وله له سهرتا به قهدهم دلبر و شهنگه
 بو جه زی دلی ئاشیق، ئیشقت چونه ههنگه
 په نجهت که به خوینریژی ده لئی شیر و په لهنگه
 «نه ی پهرته وی ره نگت وه کوو رهنگی همه رهنگه
 خالت به مهسهل زولفی سیاهت شه وه زهنگه»

* * *

ئاشووی زه مهن زبی چه مهن سونبولی خوشبوو
 گیسووی و بروی نازیر و جهیرانه به ههر سوو
 نه و سهروی قهده و سیم تن و مهوهشی گولپروو
 «به زم و تهره ب و باده و و ساقی مهیه فهرموو
 دهنگی دهف و ناله ی نه ی و ئاوازه یی چهنگه»

* * *

بیماره دلم تهنگه وه کوو خونچه یی زارت
 بوو باعیسی مه خمووری من، چاوی خومارت
 خه جلّهت دهره بو حور و بهری حوسنی و یقارت
 «سه د ناوی خودا بی له دوو پوستانی هه نارت
 گرد و شلک و ناسک و پر چنگ و قه شهنگه»

* * *

جاریکی له عوشاقی نه پرسی چیه حالی
 دووری تو ده چیژی به سه ژه هرو خه م و تالی
 بیچاره به تیری تو برینداره ده نالی
 «لیوت که وه کوو له علی به ده خشانه به ئالی
 گه نجووره نگه هبان و ده هانی ده می تهنگه»

* * *

رووت شه مه که سه ر تازه وه دهر دینی له خاوه ر
 شوعلی له سه ر ئافاقی مه لاحت وه کوو داوه ر
 فه رمانده یی ئه برویی خه مت ئامیرو و یاوه ر
 «تابووری موژانت له گه ل ئه گریجه به رابه ر
 وه ستاوه ئه لی له شکری ژاپوون و فه رهنگه»

* * *

چاوم که له موشتاقی روت بوته به ده رمان
 وا چاوه پری و واله و و گریانه دور ئه فشان
 مه زلوومه ئه سیری توه مه حکوومه به فەرمان
 «مورغی دلّم ئه ر خه سته و و خوینینه به قوربان
 پیکرای موژه ی تویه نه کوژراوی تهنه نگه»

* * *

رووت جه ننه ت و حوسنت مه له ک و ساحریه ت جن
 بو هاله یی ده وری قه مه رت کافر و موئمین
 ناوه ستی له بهر تیری غه مت جه وشه نی ئاسن
 «چاوت به مه سه ل ئافه تی دلّهایه وه لیکن
 بوچ وایه که ئه برویی که چت مه یلی وه جه نگه»

* * *

بو دیتی ئه م روژه زه مائیکه له سه ر ریم
 قه ولی له که ره م دا به مه فەرموو که شه وئی دیم
 حازر بی مه ی و ساقی و په یمانه له گه ل جیم
 «عاجز بوو که رووم خسته به ری پی و ووتی پیم
 ئه ی ئه بله هه! که ی مالشی ئاوینه و و سه نگه؟»

* * *

به و شه هدی له بت تفلّی دلم چون بووه موعتاد
 حه یرانه به کیوی غه مه وه عاجیز و ناشاد
 یه ک ده م به ده می غونچه یی شیرینی بکا یاد
 «سه رگه شته و ئاشوفته یی ئیشقم وه کوو فه رهاد
 کیوی به دهن و سینه یه، سه ر په نجه قوله نگه»

* * *

ئینسافه به هه وری، وه ره ئه م په رده مه پۆشه
 به م نه رگی شه هلا به سه، عیشوه مه فروشه
 باکی چ به شیرینه «ئه دیب» مایلی نۆشه
 «مه نعی مه که «تاهیر» که ئه گه ر مات و خه مۆشه
 دیوانه یی روی تو یه نه مه ستی مه ی و به نگه»

* * *

پیچ خشته کی «جهریحی» له سه ره له بهستی:

«ئهی په رته وی ره نگت وه کوو رهنگی هه مه رهنگه» (۱)

ئهی نالهی ده نگت وه کوو دهنگی هه مه دهنگه
 بۆ زه ردی روخت قه لب و دلّم عاجز و ته نگه
 مه جرووحی موژه ی تویه نه مه جرووحی پله نگه
 «ئهی په رته وی ره نگت وه کوو رهنگی هه مه رهنگه
 خالت به مه سه ل، زولف و سیاه و شه وه زه نگه»

* * *

ئهی قاتلی عوشاق، به تیری روخ و ئه بروو
 ئهی زولف شه به، کولمه مه ه و شه هیدی خوش روو
 ئهی بۆ سه مه ن و قامه ت و قه دد ت به مه سه ل موو

۱ - ئەم تەخمیسه مان له کتیی «نالهی جهریحی» چاپی ۱۳۷۱ی ئیتشاراتی
 سه لاهه دین ده سکه وت که هیندی جیاوازی هه به له گه ل شیعره که ی تاهیر به گا، ئیمه
 هه یج ده سکاری به کمان نه کرد و ده قی تەخمیسه که ی جهریحی مان چاپ کردووه.

«به زمت تهره ب و بادیه یی ساقی مه یی به زموو
دهنگی دهف و ناله ی نه ی و ئاوازه یی چهنگه»

* * *

مه عدوومه له دونیایه مه سه ل زولف و جه مالی
هه رزانه به مولکی عه جه م و رۆم، دوو خالی
سه ر تا به قه ده م غه رقی زه ر و دورپی لوتالی
«لوت که وه کوو له علی به ده خشانه به ئالی
رهنجوور مه که به ینی ده هان، غونچه یی تهنگه»

* * *

رووناکی هه موو عاله مه ئه بساری ستارت
مه حبووبی عه جه م، رۆم و فه رهنگه، گولی زارت
عالم هه موو پر نووره به ئه نواری نیگارت
«شیر نایی له شه ککه ر پتره شه کری که لامت
گرد و شلک و ناسک و پر چنگ و قه شهنگه»

* * *

ئه و رۆژه که پیم گوت سه نه ما پرسه له من کیم
سه ودا زه ده یی ئیشقم و ئیستا که له سه ر ریم
ماچ که م قه ده م و گه ردی ره هت فه رموو هه تا بیم
«عاجز بوو که رووم خسته به ری پی و گوتی پیم
ئه ی ئه بله برۆ مالشی ئاوینه به سه نهنگه»

شەيداي روخت شاه و وهزير حاكم و ياوهر
 ئەشغالى دىل و دين كه ده گەي يارى دىل ئاوهر
 بۆكۈشتى عوشاق روخت جومله سەراسەر
 «تابورى موژانت لە گەل ئە گرىجە بە رابەرژ
 وهستاوه دەلىي عەسكەرى ژاپۇن و فەرەنگە»

* * *

ئەبىسارى روخت جابر و رەعنایە، وهلە يکەن
 قەيتانى لەبت قىمەتى دونىايە، وهلە يکەن
 کوئمت عەجەبە شىشەيى سەھبايە، وهلە يکەن
 «چاوت بە مەسەل ئافەتى دلھايە، وهلە يکەن
 بۆچ وایە كه ئەبرۆي كه چى تۆ مەيلى وه جەنگە»

* * *

مەنەي مەكه چاوم كه دەكا، نالەو و گریان
 سەر مەست و سەراسیمە و حەيرانە لە هیجران
 بۆ قامەتى دىل جوئى تۆ پەيوەستە بە قوربان
 «جىسم و دلە كه م خەستەو و خوئىننە بە قوربان
 پىنكاوى موژەي تۆيە نە كوژراوى خەدەنگە»

* * *

له و وه خسته ده کهم بو قه دی شیرینی تو فهاد
 یه ک ده فعه نه بوو بی نه سه ف و ساکت و دلشاد
 تاخر به سه، روحمی بکه نهی مه هوه شی فهاد
 «تهن خهسته و و ناشوفته و عیشت و وه کوو فهاد
 کیوم به ده ن و سینه و سه ر په نجه قوله نگه»

* * *

وه ک وامیق و مه جنوون، «جه ریچی» به خرۆشه
 دل پر له غه م و خهسته و و شیوا و نه خوشه
 تا جاری نه فه موی و هره نه م باده بنۆشه
 «مه نعی مه که «تاهیر» که و هها مات و خه مۆشه
 دیوانه ی رووی تو یه نه مهستی مه ی و به نگه»

* * *

پنج خسته کی «مه لاره سوولی ئە دیب» له سه ره له بهستی:

«تا به که ی قوربان بنالم وا به ئیش و ده رده وه» (۱)

سهر فی عومرم کرد چو ره مالان به زهوج و فه رده وه
 وا له دووی ده رمانی ده ردی قه لی خه م په روه رده وه
 کوشته له علی له بی له یلای ئە حمه ر چۆرده وه
 «تا به که ی قوربان بنالم وا به ئیش و ده رده وه
 دهسته و ئە ژنۆ، قور به سه ر دایم به ئاهی سه رده وه»
 * * *

سه یدی داوی زولفی تۆم بۆچی ده بی بیگانه بم
 بی خه تا کوژراو کو له وار، مه جیووسی ئەم ویرانه بم
 بۆ ته ماشای رووت عه زیم چاکه به س بیگانه بم
 «روژی ئەو وهل بوو من که زانیم ده بی دیوانه بم
 ئاشقی تۆ نه وعی مه جنوون وا به کیو و هه رده وه»

شیفته و و حه یرانی یارم وا مه زانه غافلَم
 عه نده لیبی پر فوغان و ناله ی زاری گوَلَم
 چاکه ئینسافت هه بی، جاری ده لیبی من عادلَم
 «مه رحمه ت که زوو برۆ قاسید بلّی ده ردی دلَم
 نازی پا پووچی ده کیشم من به تۆز و گه رده وه»

* * *

بی نه واو ده ردمه ند و ده ربه ده ر سه رگه شته خوَم
 بوته زیکری رووی لوتف و ویردی قه لبی گف تو گوَم
 نامه وی مولکی عه جه م یا پادشاهی خاکی روَم
 «چونکه من په شمالی بالاو بو سه چینی کو لمی توَم
 چی ده که م ئیتر له سه یری باغ و بی نی وه رده وه»

* * *

پیچ خشته کی « نه همه دبه گی » برای تاهیر به گ

« موقه دده رگه رنه بی ئاخر له میهری مه هروخانم چی »

که من گولزاری رووی تۆم بی له سهیری گولستانم چی
 قهه و بالایی توخوش بی له سهروی بوستانم چی
 که ئیشقی تۆ له سهرمایه له تانهی واعیزانم چی
 « موقه دده رگه رنه بی ئاخر له میهری مه هروخانم چی
 له ناله نالی نیوه شه و له ئاهی به ربه یانم چی »

* * *

دلم دایم له ئیشقی تۆ نیگارا مهست و چهیرانه
 هه میشه کاری شین و ناله و ئه فغان و گریانه
 مه دالیا و مه نسه بی ئه و ماچه که ی سه رکۆلمی جانانه
 « نیشانهی ئیفتیخاری من له سینهم داغی هیجرانه
 برۆ ئه ی ناسحی موشفیق له روتبه یا نیشانم چی »

* * *

ئەوا دیوانە بووم قوربان لە عیشقی چاوی غەددارت
 شە ککەر هەرزان ئە کا ئیمرو نیگار، لیوی شە ککەر بارت
 لە باخی نەرگسی شە هەلا نیە وە ک چاوی خوممارت
 «غەرەز وا بوو موقاییل کەم لە گەل گۆل، رەنگی روخسارت
 وە گەرنە بی قەدی سەروت لە سەیری گۆلستانم چی»

* * *

تۆ خوا قوربان عەفووە کە بامەن کە سەدجار گوناھم بێ
 خوا هەلناگری تا کە ی هەمیشە ئۆف و ئاھم بێ
 ئیتر شەرتیکە خاکی ژیری پێی تۆ من کولاهم بێ
 «کە من میحرابی ئە بروی تۆ مەقامی سوجدە گاهم بێ
 ئیتر وە ک زاهیدی خودین لە مەوعیدی جینانم چی»

* * *

دلم سوراخ سوراخە قەسەم بەو چاوە کە ی کالت
 هیلاک و مەحو و بێ هۆشم لە عیشقی روومە تی ئالت
 دە لوتفنی کە لە گەل من دا فیدای ئەو دانە بی خالت
 «شەوم وە ک روژی روونا کە لە شوعلە ی روومە تی ئالت
 بەلێ یە کبارە با و ن بێ، لە ماھی ئاسمانم چی»

* * *

مه حاله له م دله م ده رچی به سه د دهر د و نه له م میهرت
 نه گه ر به ک زه پر ره تو جانا له گه ل مندا نه بی میهرت
 غولام و به نده تم مه ربو و ته رو حی من له گه ل میهرت
 «به نه پره نگی فه له ک جانا له دله م دهر نه چوو میهرت
 که من به ک ره نگی و به ک نه و عم له ته بدیلی زه مانم چی»

* * *

هه موو عومرم به سه رد اچوو ده منی ماچم نه کرد کو لمت
 دوو زو لفت هه ر وه کوو په رژینی گو لباخی سه ری کو لمت
 گه لی بی تاقه ته «نه حمه د» له بو ماچی سه ری کو لمت
 «به من قه ت نادرئ ته فسیری ئایاتی سه ری کو لمت
 گرانه «تاهیر» ابو من له ته عریف و به یانم چی»

* * *

پنج خسته کی «ناری» له سه ره له بستی:

«چه مه ن یه ک باره خاموشه خرۆشی بولبولان بایی»

سه با سۆزه ی نه سیمت با له بو شادی گولان با بی
 ده می سروهت له بو ته سکی نی مورغی سه رچلان با بی
 به قانونی عیادهت بو موقیمی مه نزلان با بی
 «چه مه ن یه ک باره خاموشه خرۆشی بولبولان با بی
 دل نه مرۆ مات و مه دهۆشه، خوا فه سلّی گولان با بی»

* * *

ئه گهر مه یلت به ئیحسانه، ته به سسوم قووتی ئینسانه
 ده مت «عیسا» سیفهت مایه ی حه یاتی جیسمی بی جانه
 ئه گهر مه یلت به ده رمانه، چ حاجهت به حسی لوقمانه
 «ئه گهر مه یلت له سه رمانه چ حاجهت ئاوی حه یوانه
 له له علی لّوی جانانه، حه یاتی جاویدان با بی»

* * *

به تیری نازی تویه پاره بووگه جهرگی خوینیم
 خه یالی زینده گی ده رچوو له قهلبی زار و غه مگینم
 مه لا بابی له بو ته رتیی غوسل و کفن و ته لقینم
 «نه ماوه حاله تی ژینم، له دهس چوو رو حی شیرینم!
 ره فیقان بین بکه ن شینم، سه دای گریه و فوغان بابی»

* * *

له خهسته ی بهسته یی مووت و له زومره ی ئاشقی رووتم
 له سهر چاهی زه نه خ بو سه یری زوهره ی رووت و مارووتم
 له جه معی قودسیا تاق و له حهلقه ی خاکیا جووتم
 «ئه سیری تاری گیسو و تم، هیلا کی چاوی جادو و تم
 شه هیدی تیری ئه برو و تم، ده سا «عیسا» ی زه مان بابی»

* * *

کلاوی پر گولاوی گول که گوشه ی دا به سهر سه یلا
 ده ماغی ئاشقی پر کرد له عه تری شو رشی له یلا
 نیقابی غونچه لاچوو، که و ته دنیا شو رو واوه یلا
 «بیحه مدیلا ه گولی ره عنا شکاندی ره ونه قی له یلا
 بلین مه جنوونه که ی شه یدا، ره ئیسی ئاشقان با بی»

* * *

بنیره باخه لت سو فی ده می ته سیحی سه د دانه
 له وه عده ی عوشه تا، که ی مه وقیعی ته زویجی پیرانه
 چه باسی زیگری شیخانه، مه قامی عه یشی مه ستانه
 «زه مانه به زمی رندانه، بده ساقی به پیمان
 له بهر ته عزیمی مه یخانه، بلین پیری موغان با بی»

* * *

له سهر ته ختی چه مه ن نیرگس به جه معی لوتفی بیداره
 له گولشن بو گول و بولبول زه مانی رازو گو فتاره
 به غه یره ز من نه بی، بی جیلوه بی نه و دیده بی خار
 «له باغان سه یری گولزاره، له هه رلا ئاشقی یاره
 خوا نه و ئاهوو ره فتاره، وه کوو سه روی ره وان با بی»

* * *

هه تا که ی «ناری» یا مایی له خانه ی غه فله تا بی هوش
 ته ماشای نه زمی پر نه غمه ی نه میری پاکی دیبا پوش
 که فه رموو به به قانونی خیره د بو خاتری پر جوش
 «نه لا نه ی ئاشقی مه دهوش وه کوو «تاهیر» مه به خاموش
 له بهر سو زه ی دله ی پر جوش، خرؤشی مو تر یان با بی»

* * *

قسمت فارسی

از دیوان

طاهر بگ جاف

« حروف - الف - » غزل شماره - ۱ -

سلام ما بدان جسمی که باشد عقل ازو شیدا
 درود ما بدان نوری که گشته جمله دنیا
 رسول اول و آخر، حکیم ظاهر و باطن
 ز قدرش عقلها قاصر، ز نورش دیده ها بینا
 هُزْبر بیشه عرفان، پلنگ صفدر ایمان
 طیب درد بی درمان، نهنگ قلزم اوحی
 فدای گردن عاجت، همین بس وصف معراجت
 نوشته بر سر تاجت «فسبحان الذی اسرا»
 جهانی گشته مشتاقش، منظم گشته آفاقش
 دو قوس ابروی طاقش، هلال برج «اوادنا»
 چه از چشمش سخن رانم، ازین بهتر نمی دانم
 «وما زاغ البصر» خوانم، به حکم خالق یکتا
 پناه عاصیان کویش، دو محراب است ابرویش
 چه گویم وصف گیسویش، سیه تر از شب یلدا
 یکی بنشسته در راهت، یکی دربان درگاهت
 نه امید رخ ماهت، اگر عیسی اگر موسی

تو باشی اشرف عالم، تو باشی مبدأ و خاتم
 توئی هم ملجأ آدم، چه در دنیا چه در عقیق
 تو باشی تا زحق دل خوش کند گل بر خلیل آتش
 ایای شاهد مهوش، ایای دلبر زیبا
 تو موجود زمان بودی، تو محبوب جهان بودی
 تو با نام و نشان بودی، کجا بود آدم و حوا؟
 کرا بوده است این عزت، کرا بوده است این قدرت
 وجودت معدن رحمت، لباست خلعت لولا
 شدند از یاری داور، چو تو گشتی به ما سرور
 غلام درگهت قیصر، اسیر لشکرت کسرا
 اگر خوانی تو آداهش، وگر خوانی تو القابش
 شه فرمان ده یثرب، خدیو لشکر بطحی
 بنعت خواجه افضل، ز مدح خاتم مرسل
 شده شکر شکن «طاهر» بسان طوطی گویا

غزل شماره ۲۰ -

ساقیا برخیز و پُر کن تا بلب این جام را
 دفع فرما ساعتی تو این غم ایام را
 غیر وصل تو بخواهد گرز من چیزی دگر
 سنگ بر سر میزنم این نفس بی انجام را
 کی رهایی یابد این دل از خم گیسوی تو
 مرغ سینه چون تواند بگسلاند دام را
 وه عده یک جرعه ده آور قدح تا پر کنم
 عمرها رفت و نیامد آن رخ گل فام را
 ور که باشد بس عجائب لیک شخص بی بقاست
 درد می بنما بعالم وقت صبح و شام را
 عرض و حال خود بگویم پیش هر نامحرمی
 تا نسیم صبحدم آرد به تو پیغام را
 گر بیرسندت رفیقان گو که چرخ کج مدار
 کرده پابند دو ضد غم « طاهر » بد نام را

غزل شماره ۳-

واعظ، ز پند بی ثمر، آزاد کن دیوانه را
یکدم بیاور جام می، بگذار این افسانه را
مطرب به آواز صبا، در دل فکن شور و نوا
آباد کن با یک صدا، تو این دل ویرانه را
چون مُلک ما گشته خراب، چاره نبینم جز شراب
ساقی بفرما با شتاب، لبریز کن پیمانه را
گر تو گلی من بلبلم، از عشق تو نی غافلم
ای شمع بزم محفلم، رحمی بکن پروانه را
من لایق هر خدمتم، بستندۀ این تربتم
با حق سپاری لُعبتم، ناسفته این دُردانه را
ای شوخ کاگل پر شکن، وی ماه خُرد سال من
از سر، تو نخوت بر فکن، تشریف فرما خانه را
ای دلبر شیرین ادا «طاهر» اسیر است و گدا
تکرار کن بهر خدا، این بستۀ شاهانه را

« حروف - ب - » غزل شماره - ۱ -

مژده بادا بر شما ای معشر ذوق و طرب
 نشئه می، بُرد یکسر از دلم رنج و تعب
 خضر بگذر از پی آب بقا با سوز دل
 عمر جاوید از لبانت میکنم هر دم طلب
 آفرین بر خالقی کز صنعت زیبای خود
 جمع کرده بر رخت ظلمات و نور و روز و شب
 کوی دلبر کوی طور و وادی ایمن بود
 پاس دار ای دل چو موسی عادت رسم و ادب
 ملک دل ویران شده اندر هجوم غمزات
 لشکر مژگان چه لازم ای شه عالی نسب
 نیک خوباش و به حرف مدعی باور مکن
 در همه خوبان تو را چون کرده ام من منتخب
 خواهم از دل «طاهر» با سوز دل پیش رقیب
 باد دایم مبتلای علت و رنج و جَرَب

«حروف - ت -» غزل شماره - ۱ -

ماه انور یک نمونه از جمال احمد است
 شمس خاور ریزه خواری از نوال احمد است
 فرش تیره بر سر عرش برین دانی که چیست؟!
 چونکه از عزّو شرافت پایمال احمد است
 سرو آزاد لب جو بار فردوس برین
 سر فکنده از قد با اعتدال احمد است
 یادگار از موی چون جعدش شب یلدا بود
 ماه نو شکلی ز ابروی هلال احمد است
 اشرف اولاد آدم قصه‌ای از رفعتش
 شافع روز جزا شرح جلال احمد است
 سرو موزونی که بینی، رُسته بر طَرْفِ چمن
 یک شبیهی از قد، همچون نهال احمد است
 «طاهر»! دارد شرف بر هفت تومار فلک
 زره‌ای زان خاک، که در زیر نعال احمد است

غزل شماره ۵ - ۲ -

دلبه‌رم با قد رعنائش چو سرو چمن است
 نازنینم لب لعلش چو عقیق یمن است
 آفرین باد بر زلفین سیاه تو
 همه عقد و پیچ و شکن و خم و تاب شکن است
 چو ندارم خردی، به که زبان و انکم
 محک نیک و بد مرد چه باشد، سخن است!
 یک زمان از غم تو زانکه نگشتم آزاد
 آرزوی دل من بین، که گورو کفن است!
 روز روشن به غریبان چو شب تار بود
 خوشتر از گل به جهان، نشتر خار وطن است
 نقش انگشت تو ای دوست چو دیدم گفتم
 آنچنان است که سرخ است چنان خون من است
 موی را دوست چه خوانی، که همینم کمر است
 همچو ای یار چه کردی که همینم دهن است
 رشته عمر هیچ بنه نام تو مولی است
 ماه زندان دلم دوست مگو این ذقن است
 غم مخور «طاهر» اگر چرخ ترا یار نگشت
 حاصلی بود جهان جملگی رنج و مَحَن است

غزل شماره - ۳ -

مژگان تو خونریز تر از تیر و خدنگ است
 این لب که تو داری مگر از غنچه تنگ است
 کس نیست که روزی ز غریبان بکند یاد
 جانا مگر این شهر ز اقصای فرنگ است
 روزی نشدی همسر ما در چمنی خوش
 این دل که تو داری مگر از پاره سنگ است؟!
 درمان غم عشق بگویم که چه باشد
 وصل است و بهار است و می بربط و چنگ است
 گفتم که بدزد جگر رستم دستان
 ابروت که چون تیغ کف پورِ پشنگ است
 زان سان سپه غم بدل خیمه برار است
 با لشکر شادی همه دم مایل جنگ است
 ز نهار مرو هیچ سوی بیشه‌ی عشاق
 چنگال غمش تیزتر از چنگ پلنگ است
 با قامت تو ناز و نزاکت چه لطیف است
 با عاشق بیچاره خور و خواب چو بنگ است
 باروی گل و جامه گلگون و قد سرو
 «طاهر» بنگر یار چه شوخ است و چه شنگ است

غزل شماره - ۴ -

زلف تو مشک است جانا یا که گویم خنجر است
 ماهرا خوانم رُخت یا آفتاب انور است
 گفت دلبر، من دهانم شکر مصری بود
 تا نبوسم من ندانم، نقل یا خود شکر است
 چون بدیدم دیده هایش زیر ابرو گفتمش
 بس عجب مستی نگر در زیر طاق مخمر است ؟
 زلف تو ظلمات باشد آن دهان آب بقا
 دل فتاده در میانش وارث اسکندر است
 جان من انصاف ده طعنِ رقیبان بر دلم
 بدتر از هر زخم شمشیر است و نیش خنجر است
 هر دم از هجران غم بر دل زند صد آتشم
 آنچنان داند نگارم این دل من مجمر است
 «طاهر»، دانی دو چشم و ابروش ماند به چه ؟!
 بر سر کافر تو گویی زولفقار حیدر است

« حروف - ث - » غزل شماره - ۱ -

خود نگردانم اسیر چشم بیمارِت عبث
 دل نه بندم من به گیسوی سیه مارت عبث
 گفتم با من کاردانی گربینی هیچ دم
 شمه‌یی مهر و وفا از شرح دیدارت عبث
 دور گردانم ز نرگس هر ورق کان جمع کرد
 گر کند خود همسر آن چشم بیمارِت عبث
 بوسه‌اش را گر چه دانم من نصیب دیگر است
 دل پر از خون گشته‌ام زان روی گلنارت عبث
 بی صدا پروانه‌ها در شب سرای عاشقی
 من بسوزانم خودم بر شمع رو خسارت عبث
 در دل من می‌خلد صد خار هر شب از غمت
 دیگران چسینند گل را هم ز گلزارت عبث
 «طاهر»!، دیگر خلاصی یافتن بس مشکل است
 چون بدام دل بنواز شوخ بیمارِت عبث

« حروف - خ - » غزل شماره - ۱ -

بار دگر گل چو تو ننمود در گلزار، رخ
هر دو بنهادند با هم سنبل و گلزار، رخ
آفتاب شادیم در زیر ابر غم برفت
چون بپوشید از من مسکین مه دلدار، رخ
منع نبود دل شود صد پاره اندر عشق او
چون بمن بنمود روزی، آن پری رخسار، رخ
آنچنان دانند عالم سرفتاده در زمین
گر کنند شب آشکارا آن بت، عیار، رخ
تا سحر در جای شادی دلبرا هر دم ز غم
شرحہ شرحہ می‌کنم از گریه خونبار، رخ
چیست گل پیش رخ مستور شوخ و نازکت
شاهدی باشد که عریان کرده در بازار، رخ
هیچ از حسن جهان گیرت شود کم، ای صنم
گر تو بنمای دمی با «طاهر» غم‌باز، رخ

« حروف - د - » غزل شماره ۱ -

از برای فوت شیخ سعید یا سید سعید نوشته شده (۱)

خداوندا چرا گردون همی میلش جفا باشد (۲)
عدالت در همه گیتی به دورانش جدا باشد
اگر شکر دهد آخر چو زهر جان گزا باشد
نه در خورشید تابد مهر و نه در مهر هم ضیا باشد
نه در دور فلک شرم و نه دورانش حیا باشد

۱ - ثم پارچه شیعه و دوو پارچه شیعی دیکه ی فارسی که له به یازی کۆندا نووسرابوو به هۆی مامۆستا حه مه ره شی ئه مینی له شاری پاوه وه به ده ستمان گه یشتوو. پێویسته بوتری مامۆستا حه مه ره شی له به یاز خویندنه وه دا و هینانه سه ر رینوسی کوردی بی هاوتایه به لām به یازه کان هینده فه وتابوون به و حاله شه وه چند مه سه ره عیکی بۆی ساغ نه کرایه وه. بۆیه ئیتر من حه ولی ساغ کردنه ویم نه دا چونکوو له وی چاکتر نازانم و ته قلام بی هووده بوو، لیره دا پر به دل سپاسی ئه که م خوا بیاریزی بۆ خزمه تی فراوانتر هه رچهند ئیمه هیشتا کوو قه دری نازانین. ح گ.

۲ - وا دیاره ئهم سه یید یان شیخ سه عیده که له تایفه ی حه فیده کان بووه له موصل به ده ستی عه ره ب سه ر براوه، بومان روون ئه بیته وه ئه و سه رده مه ش هه ربی ره حم بوون.

الا ای چرخ بد طینت ایا ای گردش اختر
 نکردی شرم از اطهر، نداری بیم از داور
 گل وارسته‌ی زهرا چراغ دیده‌ی حیدر
 سرگز عرش بدتر، بسترش آغوش پیغمبر
 به خاک اندر خطر پیش.... کی روا باشد

* * *

مسلمانان سزا باشد، بگرید تا دم محشر
 بدرید پیراهنی را، خاک ریزید دائماً بر سر
 هزاران لعنت و نفرین بدان دست و بدان خنجر
 سر آن نوجوان را از چه رو برید آن کافر
 که می دانست رویش بوسه گاه مصطفی باشد

* * *

خدا پاداش آنرا می دهد آخر سزاوارش
 بسی مجروح شده دستها از آن زخم ستمکارش
 هنوز آن زخمها را کس نکرده هیچ تیمارش
 گذاشتیم گرچه شایان گذشت، نیست کردارش
 بس از آن ماجرا آخر چرا با این ماجرا باشد

ترا زیر و زیر سازد خدا ای گنبد دوار
 نکردی در جهان گاهی ادب از حمد مختار
 چرا خنجر به کف دادی بقتل سید ابرار
 حفید کاکه احمد بود آن شیخ سعیدی آثار
 ز ماوایش برون کردی بریده سر چرا باشد

* * *

روا باشد در این ماتم بگرید جنت الماوا
 به خون این ذبیح الله بنالد آهوی صحرا
 نداری اندوهی ای دل از این شور و ازین غوغا
 چرا آتش زدی ای بی مروت اندر دل زهرا
 ترا اندیشه ای از برق تیغ مصطفی باشد

* * *

دل شاه شهیدان زین بلا امروز پر خون است
 ملک در آسمان زین غم به ماتمگاه محزون است

.....

تو گویی چرخ هم گهواره بوجهل ملعون است
 که دایم در خیال کشتن آل عبا باشد

ملک سرسنگ رو بنگر بساس شیشه دل را
 به آب لطف ساکن ساز و اینرو شور غلغل را
 بیدار بگرداند خدا که این قوم غافل را
 خراب آباد مکن یارب سلیمانی و موصل را
 که دنیا پاک نگردد کز نه این ناپاکها باشد

* * *

..... چشم ایمان را زند ناوک
 بر فرازد سکی تا شاه مردان را زند ناوک
 گهی باشم که اولاد شهیدان را زند ناوک
 گهی با این ابن ملجم شیر یزدان زند ناوک
 همیشه در خیال کشتن آل عبا باشد

* * *

مگر ظلم شما نزد علی مقبول و مرغوب است؟
 عدوی آل پیغمبر نمی دانی چه منکوب است؟
 به نزد مصطفی آن کس به رستاخیز محبوب است
 الا ای سنگین دلان در موصل این چه آشوب است
 کسی برپا کند این را، که دشمن با خدا باشد

ز حب آل پیغمبر نکردی تا جور ز بیعش
نیایی راهی در جنت نینی حوری و مهوش
شما را کرده یکسر نفس بدخیره سرکش
نماز و روزه نرهاند شما را از دم آتش
نهان‌گا وعده ما و شما روز جزا باشد

* * *

عجب نبود اگر خون بارد از گردون در این ماتم
شگفتم ناید از گیتی به یک لحظه خورد برهم
بخوان این شعر رنگین را تو «طاهر» با دل پرغم
بریزد اشک حسرت از دو دیده خالصا هر دم
که آل فخر عالم بسته در دام بلا باشد

* * *

بسی گشتم بیابم بلکه من هر سوی تاریخش
فراوان سعیا کردم بجستوجوی تاریخش
خرد و گفتار منعجم حرفها بزگوی تاریخش
بخون دین جوهر وار کردم روی تاریخش
پدر در کربلا و خود شهید نینوا باشد

* * *

غزل شماره ۲ - (۱)

آنکه دایم هوس سوختن ما میکرد
 کاش می آمد و از دور تماشا میکرد
 دل و دین در عوض یک نگهش می دادم
 میل بودا میکرد
 سخت دل تنگ شدم خانه ضیا خراب
 کاش روی نفسم جانب سحرا میکرد

۱ - ئەم پارچە شیعەرە شمان بە هۆی مامۆستا حەمەرەشی ئەمینی یەوێ لە پاوێ دەست
 کەوت کە مامۆستا حەمەرەشیدیش لە دەسنووسە کە ی شێخ نەجمەدین کە لە ساڵی
 ۱۳۳۳ی کۆچی مانگی دا نووسیبوێ تەوێ. وا دیارە ئەم بە یازەش زۆر رزێوێ بۆ یە چەند
 وشە یە کێ نە خوێندراوێ تەوێ.

من بەش بە حاڵی خۆم بە ناوی دەزگای رۆشنبیری گۆران لە شاری سنە داوا دەکەم
 لەو کەسانە کە هەر جۆرە بە یازێکیان لایە بێتێرن بۆ مامۆستا حەمەرەشی ئەمینی لە
 شاری پاوێ، دڵنیا بن ئەویش بە و پەرێ دڵسوزیەوێ ئەبەیتێتە سەر رینووسی کوردی و
 دوایی پیشکەشی کتێبخانەی کوردی ئە کات یان لای خۆی ئە ی پارێزێ یان بۆتانی
 بەرێ ئە کاتەوێ. ئەو جۆرە کە لە پوورانه پێناسە ی مێللە تێکن کە خاوەنی مێژوو یێکی
 کۆن و ئە دە بیاتێکی دەوڵە مەدن حەیفە لە ناوێ و تۆزدا برزێ یان بێتە خۆراکی مشک
 چونکوو ئێمە خۆمان بۆینە تە خۆراکی گورگ و چقل با لانی کەم پێناسە و
 کە لە پوورە کە مان لە ناو نە چێ بۆ داها توان بێتێتەوێ و شانازی پێوێ بکەن.

این همان داده عشق است که مصحف بسوخت
شیخ صنعان که نظر بر رخ ترسا میکرد
این همان داده عشق است که هر لحظه فلک
بهر مجنونی ستمی تازه مهیا میکرد
ناز آنست که معشوق بعشاق کند
ناز آن بود که یوسف بزلیخا میکرد
خواری هردو جهان را بجوری داد قرار
«طاهر» آنروز که وصل تو تمنا میکرد

* * *

غزل شماره ۳-

شیر نر بودم کنونم چون خدا تقدیر کرد
 سوی یک آهو نگاهی گردنم زنجیر کرد
 یک نگاهی کرد گردانید مژگانرا بناز
 سینه ما را به سان ترکش او پرتیر کرد
 عمر شد از داغ هجران سربه سر صرف غمش
 در جوانی عشق خوبان این تن ما پیر کرد
 یک اشاره کرد و دل صد پاره شد در یک نفس
 نازم آن ابرو که کار خنجر و شمشیر کرد
 من چه باشم صید تیغ ابروان تو شوم
 چشم آهوی تو جانا شیر را زنجیر کرد
 خال برکج لب دیدم بتا، چندان سیاه
 دور آه، من بدو گفتم چنان تأثیر کرد
 شربتی جز وصل هر عاشق نمی آید به کف
 گر در این علت دو صد لقمان بسی تدبیر کرد
 شاه خوبان حرف دشمن مشنواز روی کرم
 در نثار نقد جان «طاهر» کجا تقصیر کرد

غزل شماره ۴۰ -

گل شادی به سرم هیچ دمی جا نکند
 ناخن و هم زدن عقد و هم وا نکند
 خنده اش زنده کند مرده و نازش بکشد
 بارک الله که چنین معجزه، عیسا نکند
 گاه دشنام دهد گاه نوازد معشوق
 بی عسل سرکه بلی، منع ز صفرا نکند
 از تجلای رخت ذره یی بنما به کلیم
 تا دیگر فخر نسازد، ید بیضا نکند!
 جز بـعناب لبـت هیچ نماند المـ
 چون طـیـبـم الم عشق مداوا نکند
 آفرین باد بچشمـت که بیک دیدن آن
 کس نگاهی بسوی نرگس شـهـلا نکند
 بر سر ملک فرح چون که بود ننگ مقام
 طفل دیوانه که بیند نوحه و غوغا نکند
 «طاهر» ای دوست، بجانت زهمه حاصل دهر
 از خدا جز شب وصل تو تمنا نکند

غزل شماره ۵ -

هیچ دل چون دل من، خسته و بیمار نشد
 هیچ دلبر چون تو ای شوخ گرفتار نشد
 در نقاب است رخ یار من از ناز و حیا
 حمد لله که چو گل شاهد بازار نشد
 زدن دست بـزلف تو بود زان مشکل
 هیچ کس از دهن اژدر خونخوار نشد
 با همه خلق جهان مهر و وفا پیشه کند
 با من خسته و بیچاره دمی یار نشد
 منع دل کردم و گفتم که مرو در بازار
 خواستم تا نشود والۀ این کار نشد
 در بلای غم هجران تو تا روز و شب
 کس بماند من ای دوست گرفتار نشد
 «طاهر»! نفس تو در خواب غرور است همی
 سعی کردم که شود لحظه ای بیدار نشد

غزل شماره - ۶ -

نیست کس این دل دیوانه که زنجیر کند
 مگر این زلف پرافسون تو تدبیر کند
 طفل دل میل شکر خوردن ازان لب دارد
 کودکی خرده دمی آرزوی شیر کند ؟
 بقلم راست نیاید که دهم شرح جمال
 آیت حُسن تو ای دوست، که تفسیر کند ؟
 رخت ای یار! بغمزه دل عالم ببرد
 عشقت ای شوخ پری چهره! مرا پیر کند
 رو ندارد که برد سجده بر ابروی توماه
 بنگر ای دل که از آن یار چه تدبیر کند
 کرده جان را اسیر تیر قضا عاشق زار جان
 جان چه باشد، جان من بهر تو تقصیر کند
 دست بر داشته «طاهر» همه شب بهر دعا
 بل خداوند گهی وصل تو تقدیر کند

غزل شماره ۷ -

صورت رویت نکو از نور پیچون بسته‌اند
 حیرتم هست اینچنان، روی نکو چون بسته‌اند
 باغبانهای جهان از آرزوی قامت
 در چمن‌ها صدهزاران سرو موزن بسته‌اند
 حادثات دهر چون از غمزه خون ریز تست
 بس عجب بیهوده تهمت‌ها بگردون بسته‌اند
 از نشان خون فرهاد است کاندربیستون
 نقش شیرین از فراز رخس گلگون بسته‌اند؟
 این همه آثار مجنونیم از لیلاوش است
 تخته تابوت من از بید مجنون بسته‌اند
 این نه مژگان است میبیم بروی چشم یار
 هست پلهای جهان بر روی جیحون بسته‌اند
 این غزل «طاهر» چو زد مطرب به آهنگ حجاز
 قدسیان گویند خوش شعری بقانون بسته‌اند

« حروف - ر - » غزل شماره - ۱ -

ساقیا برخیز و جامی زان می احمر بیار
 بربط و چنگ و کباب و شاهد و شگر بیار
 سوسن و ریحان و نرگس، سنبل و گل پیش نه
 تار و عود و ساز و چنگ و شیشه و ساغر بیار
 تا شود تکمیل عیش مجلس ما سر بسر
 ساده رویی با قد شمشاد و با عرعر بیار
 از رخت یک دسته گل در محفل شمشیر نه
 وز دو زلف پر زخسنت یک طبق عنبر بیار
 از برای صید دلها حاجت عشاق نیست
 از خم گیسو کمند و از مُژّه خنجر بیار!
 بهر تسخیر بتان بیهوده باشد ناله‌ات
 گر نداری نقد، جانرا در مقام زر بیار
 نیست گر سجاده و مسواک و تسبیح ای رفیق
 از چلیپای سر گیسوی آن کافر بیار
 ای صبا گر تو نداری راه کوی حال من
 یک پیام از ساکنان کوی آن دلبر بیار
 کرده «طاهر» ز آه خود آماده آتش زغمت
 خیز جانا بهر مجلس عود با بربط بیار

« حروف - ز - » غزل شماره ۱ -

گلبرگ تنابر قع نیلی ز سر انداز
 آتش بمن سوخته در بدر انداز
 بنمای به عشاق، دو چشمان سیاهت
 صد تیر زیک غمزه بجان و جگر انداز
 با رَغم حسودان صنما خیز چو ساقی
 گل فام می کهنه تو در جام زر انداز
 ای دوست بده بوسه از آن لعل لبانت
 در کام من خسته چو شیرو شکر انداز
 بردار حجاب سیه از روی لطیف
 غلغل بدل زهره و شمس و قمر انداز
 امروز علی رَغم حسودان مکنم دور
 این جو رو جفارا تو به روز دیگر انداز
 کس نیست ستاند زبتان داد دل تو
 «طاهر» تو شکایت ببر دادگر انداز

« حروف - ش - » غزل شماره - ۱ -

دلم صد پاره گرداند چو بگشاید گریبان
پَریشانم کند هر دم بزلقین پَریشان
بگو آن ماهرو را از برای خون بهای خود
بگیرم روز محشر من بهر دودست، دامانش
شیخون میزند بر دل سپاه غمزه اش هر دم
دل بیمار نتواند که باشد مرد میدان
اگر سودای چوگان بازی بر سرفتد روزی
برون آرم دل خود را برای گوی میدان
چو خواهم نامه بنویسم بسوی دوست از حال
زخون دل کنم تحریر اول، باز، عنوان
نبرده از دلم غم آن بت نیکو صفت روزی
بما ننمود آن دلبر، رخ چون ماه تابانش
مرو دنبال آن کافر تو واقف نیستی «طاهر»
بناحق خون بریزد آن دو چشم نامسلمانش

« حروف - م - » غزل شماره ۱ -

الهی جز تو من یاری نییم
 بغیر از عشق تو کاری نییم
 ندارم طاقت درد جدائی
 گران تر از غمت، باری نییم
 خداوند افسان خود بگیتی
 دگر آشفته من یاری نییم
 اگر عالم شود پردلبر خوب
 چو تو ای شوخ، دلداری نییم
 چه باشد غیر آن زلف سیاهت
 دگر زخم سیه ماری نییم
 میان عاشقان خسته یارب
 بسان خود گرفتاری نییم
 الهی چون دل پر شور و سودا
 دگر «طاهر»، بد اطواری نییم

* * *

غزل شماره ۲ -

چون نظر بر رخ و آن زلف چلیپا کردم
 جان من، آرزوی مذهب ترسا کردم
 گندم خال تو را بر رخ و رویت دیدم
 آفرین بر هوس آدم و حوا کردم
 ای دل هرزه روش نیک فریم دادی
 خویشتن را بستمهای تو رسوا کردم
 در رخت گر جان و دل دهم و گر جور کشم
 هر چه کردم، همه از همت والا کردم
 خوش مدد کرد مرا نیز که رویت دیدم
 بنگر بر من چون شب یلدا کردم
 امشب از اشک جگر سوز، بیاد دیده ات
 دامن خویش پر از آب چو دریا کردم
 ای شه خوب جهان نطق لب کرد مدد
 تب دلان را که بعناب مداوا کردم
 ای خوش آن دام که بسوی سر زلف تو بشب
 مغز را آکنده از آن عنبر سارا کردم

فکر احوال خود و یار نمودم امشب
یاد بسیار ز مجنون و ز لیا کردم
«طاهر» ساغرو می، رود و نی و چنگ و رباب
همه را از مدد تُست، مهیا کردم

* * *

غزل شماره ۳-

تن چو مو گشته ز هجرت به بیان تو قسم
 غنچه سان، تنگ دل من، بدهان تو قسم
 قامت حلقه شد از بار غمت چون چوگان
 بهمان ابروی شوخ چو کمان تو قسم
 گشته ام گرد سرو در همه دم چون کاکل
 بسرو کاکل آن مشک فشان تو قسم
 بوسه یی وعده نمودی لب تو کشتان
 از ممانت طلبم من، به ممان تو قسم
 جان بلب آمده از حسرت لعل لب تو
 بهمان لعل لب شهد فشان تو قسم
 نارون سرو چمن از قد و پایش در گل؟
 بخرامیدن آن سرو روان تو قسم
 نیست ممکن که گهی پیش تو تقریر و بیان
 حالت خویش، به تقریر و بیان تو قسم
 گفت «طاهر» که بجان گشته زخوبان دلگیر
 راست گویم که روا نیست بجان تو قسم

غزل شماره ۴ -

صادقانه باتو جانا عهد و پیمان کرده‌ام
 بر رخت این جان شیرین صرف فرمان کرده‌ام
 از لب یاقوت تو چون دورگشتم‌ای صنم
 دیده را از اشک خونین لعل و مرجان کرده‌ام
 چون نهادم پای در دیرمغان از صدق دل
 جان و دل را صرف راه پیرکنعان کرده‌ام
 آفرین بر آن رخ زیبای گلگون تو باد
 محفلم از عکس او امشب گلستان کرده‌ام
 علت دل را نباشد هیچ چاره در جهان
 ای طیبیان، صد تلاش از بهر درمان کرده‌ام
 بدر رخسار تو دیدن روز و شب بر هر طرف
 دیده چون آیینه جانها کسب حرمان کرده‌ام
 چون شدم از لؤلؤ گفتار تو دور، از غمت
 دامنم از گریه امشب بحر عمان کرده‌ام
 همچو «طاهر» ای پریرو در جهان پر ز غم
 عهد بادا باتو جان تا رفتن، جان کرده‌ام

غزل شماره ۵-

حاش الله در بهاران توبه از ساغر کنم
 روی را با نشئه‌ی می روز و شب احمر کنم
 بس که از آب دو چشمم گیل شده روی زمین
 خاک نبود تا بکام خویشتن بر سر کنم
 خیر خواهی داد مژده یک گذر برما کنی
 من زبخت خویشتن کی این سخن باور کنم
 گفتمش: چندپاره دل را چون کنی هر لحظه
 دست بر مرگان نهاد و گفت با خنجر کنم
 من که دادم بوسه‌ای بر آن لب شیرین تو
 از کجا دیگر خیال شهد یا شگر کنم
 گر دهی یک بوسه‌ای را با کرم، یکدم بمن
 کهتری را حاش الله پیش هر مهتر کنم
 بوسه خواهم من زلعلش بنگر این عقل عبث
 آرزوی آب حیوان همجو اسکندر کنم
 ور بگنجد در کتاب و وهم و ادراک بشر
 من حساب خوبی تو اندر این دفتر کنم

غزل شماره - ۴ -

صادقانه باتو جانا عهد و پیمان کرده‌ام
 بر رخت این جان شیرین صرف فرمان کرده‌ام
 از لب یاقوت تو چون دورگشتم ای صنم
 دیده را از اشک خونین لعل و مرجان کرده‌ام
 چون نهادم پای در دیرمغان از صدق دل
 جان و دل را صرف راه پیرکنعان کرده‌ام
 آفرین بر آن رخ زیبای گلگون تو باد
 محفلم از عکس او امشب گلستان کرده‌ام
 علت دل را نباشد هیچ چاره در جهان
 ای طیبیان، صد تلاش از بهر درمان کرده‌ام
 بدر رخسار تو دیدن روز و شب بر هر طرف
 دیده چون آینه جانها کسب حرمان کرده‌ام
 چون شدم از لؤلؤ گفتار تو دور، از غمت
 دامنم از گریه امشب بحر عمان کرده‌ام
 همچو «طاهر» ای پریرو در جهان پر ز غم
 عهد بادا باتو جان تا رفتن، جان کرده‌ام

* * *

غزل شماره - ۵ -

حاش الله در بهاران توبه از ساغر کنم
 روی را با نشئه می روز و شب احمر کنم
 بس که از آب دو چشمم گِل شده روی زمین
 خاک نبود تا بکام خویشتن بر سر کنم
 خیر خواهی داد مژده یک گذر برما کنی
 من زبخت خویشتن کی این سخن باور کنم
 گفتمش: چندپاره دل را چون کنی هر لحظه
 دست بر مژگان نهاد و گفت با خنجر کنم
 من که دادم بوسه ای بر آن لب شیرین تو
 از کجا دیگر خیال شهد یا شکر کنم
 گر دهی یک بوسه ای را با کرم، یکدم بمن
 کھتری را حاش الله پیش هر مهتر کنم
 بوسه خواهم من زلعلش بنگر این عقل عبث
 آرزوی آب حیوان همچو اسکندر کنم
 زور بگنجد در کتاب و وهم و ادراک بشر
 من حساب خوبی تو اندر این دفتر کنم

گر مسلمانی نگارا رحم کن بهر خدا
عالمی از ناله‌ام مگذار، تا کافر کنم
در جهان گر شد نسیم شهد آن لب، جان من
قط دگر میلم نجوید شیر باشگر کنم
ای مسیحا نطق! باشد مدتی باسوز دل
انتظار یک سخن زان لعل جان پرور کنم
تا که در بازار عشقش، صرف کردم نقد جان
جام می از غم همیشه «طاهر»! دربر کنم

* * *

غزل شماره ۶ -

به ستمهای تو دل، هیچ مکدر نکنم
 خاک پای تو به صد گنج، برابر نکنم
 من که محراب دو ابرو تو بود سجده گهم
 همچو زاهد رو، سوی مسجد و منبر نکنم
 من دگر میل بدان دیده نرگس ندهم
 تکیه بر خنجر خونریز دو ابرو نکنم
 گفته بودم که بده بوسه ای از قند لب
 چون ندادی دگر ای دوست مکرر نکنم
 قطره آبی ز کف گربه لب خشک رسد
 روی در جام جم و گنج سکندر نکنم
 هیچ شب نیست بتا تا بدم صبح که من
 سینه را ز آتش غم کوره و مجمر نکنم
 «طاهر» اشب بدل خویش همی گفت که من
 تکیه جز بر کرم، حضرت داور نکنم

غزل شماره - ۷ -

ای دوست ترک زحمت چون و چرا کنیم
هر چند خویش را ز علائق رها کنیم
دردیست بیخودی بخرامیم مدتی
بیگانگی به دشمن دهیم و آشنا کنیم
حمل خفیف نیستی بر دوش افکنیم
بار گران هستی نخوت جدا کنیم
روز الست وعده تسلیم داده ایم
بگذار مدتی که به وعده وفا کنیم
کالای جهل محض بباد فنا دهیم
دیبای معرفت همه دم پریها کنیم
از بندگان آزو هوس روی در کشیم
روی نیاز بر در خاص خدا کنیم
داروی نیستی بکف آریم در جهان
رنج و تعب بترک خلاق دوا کنیم
از امر مراتب امید دیگران
با صدهزار صدق بدل، ابتدا کنیم
یک رنگ و یک شناس و یک آیین و یک جهت
نه احوه لیم تا که یکی را دوتا کنیم

شوق مطاع دهر بفتوای عاشقان
 سر تا قدم حواله‌ی یک پشت پا کنیم
 تا چند متی پی دنیای دون بریم
 تا کی حدیث بی ثمر ما سوا، کنیم
 دست طلب کشیم ز دامن این و آن
 پای امل بُریم و طمع را فدا کنیم
 در دهر بی وفا و جهان پراز غرور
 تا کی بنفس خویش دمامد جفا کنیم
 در مجلسی که ملک فلک را نبود راه
 نه خویش را بصد ره دران جای جا کنیم
 با حکم حق که اولاست خداوند ذوالجلال
 باید که روی بر در یک اولیا کنیم
 یک مدتی پناه به خاصان حق بریم
 یک هفته نیز پشت به روی ریا کنیم
 بر درگش کنیم تن و جان، نثار دوست
 تا نفس را به همت او اقتدا کنیم
 شیخی چنان کجاست در ایام کج مدار
 دل را بـطـاق ابروی او مبتلا کنیم
 کحل الجواهری که دهد نور دیده را

از خاک کوی حضرت پور بها کنیم
 یعنی حسام ملک نبی شاه دین، علی
 بهر نجات خویش به وی اقتدا کنیم
 کنزالحقایق دو جهان را به یک نظر
 از طالبان حلقه‌ی او ادعا کنیم
 گوردی ز راه مقدم عنبر شمیم او
 در دیدگان کنیم و ورا توتیا کنیم
 در زیر سایه‌ی همچو همایش کشیم رخت
 خود را به هر دو دهر یکی پادشاه کنیم
 بر دل گره زدیم بدست هوا و هوس
 آن عقد را بناخن حق به، که وا کنیم
 از نطق شگترین سراسر رموز او
 خشکیده لب به غرغره آب بقا کنیم
 سائیم سر به خاک دربر آستانه‌اش
 خاکی شویم، فخر بر ارض و سما کنیم
 جوئیم یک وسیله که از فیض همتش
 خود را غلام صادق خیرالوری کنیم
 ماییم لایق وصف جمال او
 نیکوست «طاهر» که بدین اکتفا کنیم

« حروف - ه - » غزل شماره ۱ - (۱)

خوشم آمد شنیدم دمی ز خانه
 که میگفتا مغنی با ترانه
 که ای یاران دل خود را نسازید
 به پیش غمزه جانان نشانه
 بصلح و جنگ و ناز عشوه حُسنید
 برای بردن دلها بهانه
 دل بستن ز خوبان همچنان است
 که جستن راحت دور زمانه
 ببخشید و بنوشید و بپوشید
 نماند این جهان چون جاودانه
 شراره عشق خوبان را بدانید
 چه کوره میزند در دل زبانه
 ز زلف و خال خود «طاهر» مبراست
 نهاده آن صنم صد دام و دانه

۱ - تم پارچه شیرهش ماموستا همه رهشی تمینی له پاوه بومانی ناردووه که
 نهویش له به یازیکی کۆندا که بهشی زۆری عهبدوللا به گی کوری موحه مه ده گی
 وه کیلی جانرۆ له سالی ۱۳۲۷ی کۆچی مانگیدا نووسیویه ته وه.

غزل شماره ۲ -

مژده باد ای دل که بلبل در گلستان آمده
 فصل می ایام بهنگام بستان آمده
 گو زلیخای دلم را ای عزیزم غم مخور
 کاروان مصر با یوسف، زکنعان آمده
 یار قربانی کند، قربان کند بازاری اش
 مژده باد ای صبح، روز عید قربان آمده
 از فراق روی گل تا صبح در طرف چمن
 بلبل از غم هم چو من در جوش افغان آمده
 کلبه‌ی غم از رُخت روشن شود
 امشب اندر کلبه‌ی من، ماه تابان آمده
 نقد جان و دل نثار مقدمش بادا که شب
 در محقر خانه‌ی من، شاه خوبان آمده
 رحم تو جابر در عشقت که چون افتاده است
 این طیب بی مروت بهر درمان آمده
 طوق غم در گردان است و رومقیر بیرون فکن
 بلبل من در گلستان، مرغ خوشخوان آمده
 «ظاهر» امشب همچو من صد زخم خورده آمده
 زیر تیغ جان نثار افتان و خیزان آمده

« حروف - ی - »

غزل شماره ۱ -

بـزیبایی رخ نازکتر از برگ سمن داری
 بـرعنایی قد چابکتر از سرو چمن داری
 نوای دلکش بلبل خط خوشبوتر از سنبل
 بهای یاسمین و گل، بهر سب و ذقن داری
 برخ آذر، ببو عنبر، بقدر عرعر، بدن مرمر
 بلب کوثر، بتن گوهر، دهانی چون شکر داری
 نگارستان گل و ریحان، درو مرجان، حیات جان
 لب خندان، رخ رخشان، بدخشانی یمن داری
 کمن از مو، کمان ابرو، زره گیسو، جان دلجو
 گل خوشبوتر از سنبل، فراز نارون داری
 سمن سیما، سهی بالا، جهان آرا، رخ زیبا
 دل دانا، لب گویا، تو چندین مکرو فن داری
 شکر نوش و دم بردوش، لب خاموش، من مدهوش
 روان پرنوش، دُر در گوش و گوهر در دهن داری
 دهان کوچک، مژه پیلک، جفا صدلک، وفا اندک
 زهی زیرک، که چون طوطی لب شکر شکن داری

نکو مظهر، مه انور، پری پیکر، گل و شکر
 درّ و گوهر، زر و زیور، ختارا در خُتن داری
 قمر در بام، و خور در دام، و مه بر بام و لب پر فام
 عسل در کام و می در جام و گل در پیرهن داری
 رخ رنگین، دل مسکین، بلب شیرین، گل سیمین
 مه و پروین، قد سروین، لب لعل یمن داری
 شه زابل، که در سنبل، زره کاکل، بگرد گل
 زند غُلُغُل، دل بلبل، که سرو و نسترن داری
 سمرقندی بترکستان و شیراز و بخارستان
 ختا در چین، حبش در رُم، مهر اندر عدن داری
 سلیمان جاه و یوسف رای و موسی دست و عیسی دَم
 علی نام و محمد خلق و نیکو، وجه حسن داری
 بدین خوبی که در آفاق امثالت نشد پیدا
 ز حق «طاهر» مسکین عجایب مکر و فن داری

«داستان قمار» (۱)

گوش کن از من، تو یکی داستان
 آنچه بدیدم بگویم همان
 مخزن اسرار نظامی بگفت
 دُرّ معانی سخن را بسفت
 مخزن نادیده ز بحث قمار
 نیز بماند زمن این یادگار
 عرض کنم دیدنیم بیش و کم
 بیستم شعبان مبارک قدم
 میل شکار و هوس گرمسیر
 بر دل من گشت چنان جایگیر
 هور چو برآید بسر کوهسار
 بر فرس تیز شدم من سوار
 توشه آن راه همه ساختم
 رفتم و از خانه بپرداختم

باد پیمایی تکا ور بزیر
 طی همی کرد ره گرم سیر
 الغرض آن صبح چو باد سحر
 بر جبل و دشت نمودی گذر
 تاکه مرا برد به کانی جَقْل (۱)
 همچو خور آرند ببرج حَمَل
 منزل پاشا بود آنجایگاه
 لایق آرام گه پادشاه
 قصر معاش خورنق مثال
 جای نظاره به جنوب و شمال
 منزل پاشا خداوند جاف
 برده گرو از قلل کوه قاف
 چیست مرآن حضرت پاشا بنام
 باد همیشه به جهان شاد کام
 آنکه بود شهره به محمود نام
 هست چه محمود بر او و صد غلام

آنکه به بخشایش وجود و کرم
 رفته بر او نام به رُم و عجم^(۱)
 بذل کرم چون کند آن پُر هنر
 گویی که ابراست و ببارد مطر
 شیرکُشی خوش منشی پُر هنر
 از همه امثال بر آورده سر
 ملجأ بیچاره و شاه و وزیر
 جای امید همه بُرنا و پیر
 شاهد اقبال در آغوش اوست
 طالع فرخنده قبا پوش اوست
 هر چه کنم وصف از آن نیک نام
 نامه توصیف نگردد تمام
 باز بیایم بسر گفت خویش
 آنچه در آنجای بیاید به پیش
 چون ز تنم رنج سفر دور شد

۱ - رُم و عجم: منظور ایران و ترکیه است زیرا استامبول کنونی قبلاً پایتخت رم شرقی بود که در سال ۱۴۵۳ میلادی بدست سلطان محمد فاتح سلطان عثمانی فتح و روناس آغاز گردید.

تازه دلم خُرم و مسرور شد
 یافت چو شعبان معظم تمام
 رفت چو یک روز ز شهر صیام
 شب چو سر آمد چه شی تنگ و تار
 تارتر از قلب امیران زار
 مرغ سحر بسته دهان خودش
 گفت که ببرید دهان بدش
 دست دهل زن ز دهل باز ماند
 هم دهل از نعره ز آواز ماند
 مرغ شبانگاه خروشنده شد
 سبعة سیاره فروزنده شد
 چشم عَشّ خواب زهم برنشاند (۱)
 بهر طمع دزد ببازار ماند
 العرض آن شب همه آزادگان
 خُرد و بزرگ همه بگزادگان
 جمله به ایوان معلا شدند
 خدمت ذی شکوت پاشا شدند

۱ - عس: در قدیم به نگهبان بازار و گذر و دکانها می گفتند.

گفت که کاووس یکی دادگر
 تکیه زده بر زیر تخت زر
 صف زده اند مؤبد و مردان کار
 تا که چه فرمان بدهد شهریار
 مجلس بگزاده شد آراسته
 غم ز دل مجلسیان کاسته
 بنده بیچاره در آن انجمن
 چند گهر، رسم ادای سخن
 عاقبت کار بران شد قرار
 انجمنی ساز دهند از قمار
 تند دوی تیز بمانند دود
 سوی «صلاحیه» فرستند زود
 نامه برد بهر مجید بگ و آن
 باز نماند ز شدن یک زمان
 نامه نوشتند و فرستاده رفت
 سوی «صلاحیه» خرامیده و تفت
 نامه دیگر بسوی مال مدیر
 امر چنان رفت نویسد دبیر
 مال مدیر همه ی خانقین
 زود بیاید پی اعلام دین

رفت یکی پیک دگر با شتاب
 تند سبک رو چو درخشد شهاب
 من متعجب شدم از این خیال
 از یکی بگزاده بکردم سوال
 گفتمش ای دوست چه کار است این
 کرده خدا نهی بقرآن از این
 آیه حق هست در آن آشکار
 هر دو حرامند شراب و قمار
 کار شیطانی و دیوی ز دست
 نزد خدا لهو لعبها بدست
 کس نشینده است در آن انجمن
 امر خدا بر نبی مؤتمن
 گفت به پیغمبر عالی جناب
 از می و میسر بکند اجتناب
 عرض نمودم به همه سروران
 بهر شما نیست ازان شایگان
 گفت بلی جمله شنیدیم این
 در کتب شرع بباشد یقین
 لیک یکی عالم و دانا ز شرع
 عاقل و دانا و توانا ز ورع

مفتی و فرمان ده رهبر بود
 بر سر ما گفت وی افسر بود
 دوش بفرمود به بگزادگان
 روز جزا نیست شما را زیان
 فعل قمار از پی حمیت بود
 پیش خدا مایه عزت بود
 یکسره گفتیم بتو نگریم
 جز سخن شیخ و ملا نشنوم
 بنده چو بشنیدم از ایشان جواب
 غیر سکوت هیچ ندیدم جواب
 الغرض آن شهر مبارک قدم
 رفت به پی ماتم و درد و غم
 پیک فرستاده بدو در رسید
 گفت بیامد بشتاب مجید
 با خودش آورده بسی سیم و زر
 بهر قمار آمده بسته کمر
 مال مدیر هم برسید آن زمان
 از قدمش جمله شدند شادمان
 هر دو رسیدند مدیر و مجید
 رسم خوش آمد به غایت رسید

باز چو این طارم بی تار و پود
 گشت سیه چرده بمانند دود
 ظلمت شب صف شکن روز شد
 شاه حبش سلطنت آموز شد
 خضر برفت از پی آب حیات
 ظلمت شب آمده از شش جهات
 شب چه؟ بسی تار چو زلف بتان
 یاکه چو بخت سیه عاشقان
 جمله بخود نیز نپرداختند
 نقش خیالات همی باختند
 تاکه بکام که بود روزگار
 شادکه باشد که شود رستگار
 باز ز نو انجمن آراستند
 «برلی» و «پاپاز» و «دلو» خواستند (۱)
 دسته سر بسته «برلی» شوم
 شوم تر از خواندن آواز بوم
 گفت مجیدیگ که بیاید به پیش
 گر چه حرام است بآیین خویش

کاعذ پر صورت و نقش و نگار
 زود شد آماده ز بهر قمار
 حلقه زدند گرد وی آزاده گان
 مال مدیر و همه بگزارده گان
 صورت «پاپاز» نمودار شد
 جمله بگزارده خریدار شد
 حضرت «پاپاز» چو آمد پدید
 گفت که صورتگر چیش کشید
 هر طرفش سیم و زر بی شمار
 جمع نمودند ز بهر قمار
 هر که بدیدی رخ نقش «دولو»
 روی ترش کردی و چین دربرو
 قسمت آن مرد که «پاپاز» بود
 خرم و با خنده و آواز بود
 بس که بشدت باخت در آن سیم و زر
 پر ز درم گشت جهان سربر
 مختصر آن لیل که پر شور و شر
 برد بدو باخت بدی تا سحر
 صبح چو تیغی ز تبسم کشید
 سینه شب باب جگر بر درید

مال مدیر بس که دِرَم باخت کرد
 گشت لبش خشک و رخسار زرد
 تُرک، بدی گفت بترکی زبان
 داد چنین با غم و آه و فغان
 وای دید بر شیئی مز قالمدی ××
 باد هوا پاره می کس آلمدی ××
 جمدنیه گلدم نه خطا ایلدم ××
 سهو ایدی نی بلکه فنا ایلدم ××
 لیسه لرم جمله لری جالدی لرم ××
 باقی تالانی بوارده آلدی لرم ××
 کش فی شو دفعه اگر آصمیم ××
 توبه دهاکاغذ آل آصمیم ××
 اولدر آخر بنی قد قمار ××
 مصلحتم بونده که ایسته م فرار ××
 باقی نه بلا گلدی نیه ناگان ××
 ثروتمه برلی گیتردی زمان ××
 کیسمه بنم حالمی بیلمز تمام ××
 طوتدی نبی فعل شنعی حرام ××
 خانقینه عودله ایدر سرم اگر ××
 توبه دهاک ایتمه م عزمی سفر ××

شو سفر ده بولد م گر نجات xx
 گرر مره اصلا ایده مم التفات xx
 از همه خوشتر بشنو این سخن
 آنچه چنان دیدم از آن انجمن
 من ز مجید بیگ نمودم سوال
 ای که نپرسی ز حرام و حلال
 راهی کعبه اعظم شدی
 آب خور چشمه کوثر شدی
 طواف حرم کردی و خیف و مینا
 رخت از آن راه کشیدی چرا؟
 خویش کنی آلوده فعل بد
 مر تو نترسی ز خدای احد
 گفت که فرض بود و کردم ادا
 عفو کند این ز جهنم خدا
 باز همین گنبد نیرنگ باز
 گشت به آیین سبق بحر ساز
 ظلمت شب خیمه بر افراخته
 نور جهان پرده نشین ساخته
 کرده جهان ظلمت خورشید راه
 داشت جهان چهره ناهیده راه

یوسف یعقوب فروشد به نیل
 صبر ز عشاق شد اندر رحیل
 زانکه درو می چو شدند کهنه کش
 رنگ بر آورده ورا زیر کش
 شب بسر روز که چون چیره شد
 مال مدیری چو فلک خیره شد
 باز بفرمود که بزم قمار
 ساز کنند یکسره مردان کار
 «برلی» و «پاپاز» در آویختند
 خون دل مال مدیر، ریختند
 یک طبقی داشت ز سیم سفید
 صاف بمانده تابنده شید
 سوله دی بون مشتری مستحق
 قیمت ویر صوله ویرده نیمشه و طبق xx
 صاندی طبق پاره سنی الدیرر xx
 کرد نگاهان به طبق خیره خیر
 الغرض آن شب بخمار و قمار
 مست شدند قوم دیانت شعار
 جمله بخود نیز نپرداختند
 آنچه بدی مایه همه باختند

باز چو شد صبح قدم در رکاب
 برق زنان تیغ کشید آفتاب
 تفرقه شد لشکر زنگی حبش
 شید برافراشت بکیوان درفش
 روز چو شد جمله بهوش آمدند
 جمله ز غم دل بخروش آمدند
 مال مدیر باخته را در کتاب
 کرد رقم تا که بماند حساب
 بود در آن مجلس بحث قمار
 باخته میر علی بگ، صدهزار
 باخته مال مدیر و مجید
 عاقبت کار به نهصد رسید
 باخته میر محمد رشید
 وای به حالش که به سیصد رسید
 یک بیک آن قوم همی باختند
 یکسره با درد همی ساختند
 تا به کی آن قوم خسارت شعار
 غرق گنه باد همه روزگار؟
 «طاهر» ازین وعظ تراکار نیست
 گوش دهند بسخنهاست کیست؟

فه رهه نگوک

ته چه ممول = سه بر و تاقهت.
 ته زوچ = ژبانی هاوبهش، ازدواج.
 ته فه ئول = بهخت و یار (فال زدن).
 چه رهس = زهنگۆله (ناقوس).
 چه وشه ن = زرئ، جل و بهرگی ئاسنی.
 چوو پان = شوان.
 چه ننگ = جووره سازنکی قه دیمی له
 ده رباری ساسانه کانداکه کورد بوون.
 حازق = سهرده رچوو، زیره ک.
 حوسن = جه مال و جوانی.
 چه زهر = راوهستان، نه چوون.
 چه زین = مه لول و خه مگین.
 چه ی = زیندوو کردنه وه.
 خار = درک و دال.
 خه ریفان = پاییز، گه لاریزان.
 خه فیفان = جست و چالاک.
 روخ = دیمه ن، روو، سیمه.
 روخسار = دیمه ن، ده و چاو، روومهت.
 زه مه ن = کات و سات.
 زه وال = له بهین چوون.
 ساحهت = گۆره پان، مه یدان.
 سروشک = فرمیسک، ئه سرین.
 سوئال = پرسیار.
 سه رو = دارنکی باریک و بهرز و
 هه میسه شین و سهوزه.

ئه برهش = ئه سپی که خالی له رهنگی
 موخالیفی رهنگی خوئی تیایی.
 ئه بله ه = گیز و واژ.
 ئه تقیا = په رهیزگار.
 ئه قیم = گونه هبار.
 ئه فسوون = مه کر و حيله، سبخر.
 ئه له م = دهرد و رهنج.
 ئه لیم = ئیش و ئازاری سهخت.
 ئه نیس = خو و گرتن، هاوده م.
 بوله وهس = که سی که نه فس و
 هه وای زوری بی.
 به ده خشان = ناوچه ییکه له
 ئه فغانستان که بهردی له علی هه یه.
 بینش = دیتن و بینین.
 پدر «پدهر» = باب، باوک.
 پستان «پوستان» = مه مک.
 په رته و = نوور، رووناکی.
 تاراج = غارهت، تالان.
 تور = بسک، ئه گریجه، موو.
 تووتیا = دووکه ئی که له کاتی
 ئه نجام دانی توانده وهی سرپ دا
 پیک دیت.
 ته به سسوم = بزه ی لیو، زه رده خه نه.

له تافهت = نهرم و ناسك.	سه عى = ههول و تىكوڅشان.
له عل = بهردىكه بهنرخ له	سه يف = جوړه ماسى په كه، شمشير.
بهده خشانى ته فغانستان.	سه يباد = راوچى.
له ولاك = ته گهر نه بوايه.	شمشاد = دارىكى سهر سهوزه.
موسه غنى = دهوله مه ند، دارا.	شه فيع = كه سى كه داواى به خشين و
موقه ييد = پابه ند.	لى بووردن ته كا.
موونس = هاوده م، هاوبه ش.	شه هلا = چاوره ش، جوان چاك.
مه بسووت = دل خوڅ، خوشحال.	عيقد = ملوانك.
مه تاع = كهل و پهل، شتيك كه	عهر عهر = دارىكى كيويه وه كوو
قازانجى بى.	سهر و جوان و بهرزه.
مه تللع = جىگايى كه خوړ هه ل دى،	عه وق = داماو، فله ج.
خوړه لآت.	عه يان = ناشكار، روون.
مه خموور = مه ست و خومار.	عينان = سهر كه ش و نافه رمان (اختيار).
مه دهووش = بى هو ش.	فلفل = بيار.
مه رجان = زينده وه ريكي ده ربايه.	فه ردا = به يانى، سبه ينى.
مه لاحت = جوان چاك و	فه ره ح = شادى به خش.
خوين شيرين.	فه ساحه ت = شيرين كه لام.
مه لال = به تنك هاتن، يزار.	فه وج = كو مه ل، گرو.
مه وهووم = گومان.	فه وق = سهر وه، بان.
مه هوه ش = وه كوو مانك.	فيراقي = دوورى.
نه عت = تاريف كردن،	قه مهر = مانك.
پنده لچوون.	قياس = دوو شت پي كه وه
نيقاب = په چه، مه قنه عه.	هه لسه نگانندن.
ويسال = پى گه يشتن.	كبريت = شه مچه، شخارته، گوگرد.
هوون = وشه ينيكي هه وراميه، خوين.	كه زاب = نفرين.

فەلەك زانى كە دەشكى رەونەقى بازارى مانگ و خۇر
شكاندى پە نجه كە م تامن نه نووسم وه سقى روخسارى

سەمەر
كۆپىنچە
۰۹۱/۵۲۱۶۹۶۷

نرخى : ۳۰۰۰ تەنە

دەزگای
رۇشنىبىرى
كۇران